tribuna

LIST SLOVENSKIH ŠTUDENTOV

LETO XIV. Ljubljana, sreda, 15. I. 1964 Štev. 2–3

Pristojnosti

Šesti blok v študentskem naselju je že od takrat, ko so ga dogradili, jabolko spora. Stavbo so postavile jugoslovanske železarne za svoje štipendiste.

Iz študentskega naselja se je po odločbi Kuratorija študentskih domov in menz od 75 študentov že izselilo 55 študentov. Nekaj jih je ostalo, tem pa je uprava iz posebnih razlogov dovolila bivanje še za nekaj tednov — to so študentje, ki jim manjka morda le še dober mesec do diplome.

Na seji Kuratorija pa niso odločali o stanovalcih šestega bloka. Čeprav so odločitve sprejemne komisije nabite tudi na oglasni deski šestega bloka, so te odločbe samo papir, ki ga stanovalci mirno prezrejo, saj po njihovem mnenju odločbe uprave študentskega naselja v njihovi hiši ne veljajo. Njihova razlaga je nadvse preprosta: Študent, ki je štipendist železarne in nima študijskih pogojev za bivanje, lahko še naprej stanuje v šestem bloku, če mu železarna redno pošilja štipendijo.

Zaradi tega uprava študentskega naselja ne more ukreniti ničesar proti kakim desetim študentom, ki so po kriterijih sprejemne komisije izgubili pogoje za bivanje v študentskem domu.

To pa je še toliko bolj nenavadno, če se spomnimo, da je Združenje jugoslovanskih železarn sklenilo s Skladom za izgradnjo študentskih stanovanj sporazum, ki pravi, da se Združenje podreja pri dodeljevanju postelj v šestem bloku določbam Sklada. Nekatere železarne so ta sporazum ratificirale in tu ni nasprotij s študentskim naseljem, druge pa ne. Njihovi štipendisti, ki so izgubili pogoje za bivanje, so upravi naselja navkljub in v nejevoljo drugih študentov — ostali v šestem bloku. Koliko časa še?

OST TEDNA

PRED VI. KONFERENCO ZŠJ

Od 13. do 15. februarja bo v Novem Sadu VI. konferenca Zveze študentov Jugoslavije. Na njej bo sodelovalo okrog 350 delegatov iz vseh jugoslovanskih visokošolskih središč. Ljubljanske študente bo predstavljalo 23 delegatov.

Konferenca bo imela izrazito delovni značaj, največja naloga, ki stoji pred njo, pa bo sprejem novega statuta Zveze študentov in uskladitev le-tega z novo ustavo.

Delegati bodo delali v sedmih različnih komisijah. To so:

Komisija za idejno vzgojno delo se bo delila na sledeče študijske grupe: za ideološko politično aktivnost, za aktivnost študentov na kulturnem področju, za idejne probleme pri izobraževanju, za predmet osnove družbenih ved, in za vprašanja informiranja in propagande.

Komisija za vprašanja nadaljnjega organizacijskega razvoja Zveze študentov. V okviru te komisije bo delala delovna grupa za izdelavo Statuta Zveze študentov Jugoslavije.

Komisija za mednarodna vprašanja Zveze študentov Jugoslavije.

Novosadska konferenca bo morala dati novih pobud pri sodelovanju študentov v organih upravljanja visokošolskih zavodov in pri sestavi statutov. Nadejamo pa se lahko, da bo o splošnih vprašanjih študentov pri nas oblikovala stališča, ki bodo pripomogla k reševanju teh vprašanj v vsejugoslovanskem merilu.

Komisija za vprašanja nadaljnjega organizacijskega razvoja Zveze študentov. V okviru te komisije bo delala delovna grupa za izdelavo Statuta Zveze študentov Jugoslavije.

Komisija za mednarodna vprašanja Zveze študentov Jugoslavije.

Novosadska konferenca bo morala dati novih pobud pri sodelovanju študentov v organih upravljanja visokošolskih zavodov in pri sestavi statutov. Nadejamo pa se lahko, da bo o splošnih vprašanjih študentov pri nas oblikovala stališča, ki bodo pripomogla k reševanju teh vprašanj v vsejugoslovanskem merilu.

Komisija za vprašanja nadaljnjega organizacijskega razvoja Zveze študentov. V okviru te komisije bo delala delovna grupa za izdelavo Statuta Zveze študentov Jugoslavije.

Komisija za mednarodna vprašanja Zveze študentov Jugoslavije.

Novosadska konferenca bo morala dati novih pobud pri sodelovanju študentov v organih upravljanja visokošolskih zavodov in pri sestavi statutov. Nadejamo pa se lahko, da bo o splošnih vprašanjih študentov pri nas oblikovala stališča, ki bodo pripomogla k reševanju teh vprašanj v vsejugoslovanskem merilu.

stvene zaščite, za vprašanja štipendiranja in kreditiranja in delovno grupo, ki bo proučevala izpopolnitve pri delu institucij študentskega standarda.

Komisija za vprašanja družbenega upravljanja v visokošolskih ustanovah in vloge ZŠJ v njih.

Komisija za vprašanja izpopolnitve učnega procesa bo po delovnih grupah proučevala modernizacijo študija, naloge ZŠ pri izboljšanju študijskega uspeha in hitrejšem in kvalitetnejšem zaključevanju študija.

Komisija za delo študentov na področju rekreacije, turizma, športa in tehniškega izobraževanja.

USTVARJALNI DIALOG

V prostorih inštituta za sociologijo in filozofijo pri univerzi v Ljubljani je bil 9. in 10. tega meseca simpozij »Alienacija in reintegracija človeka naše družbe«. Pobudo za simpozij je dala študentska sekcija filozofskega in sociološkega društva SRS. Za simpozij je bilo pripravljenih 19 referatov, ki so obravnavali osnovno temo z ekonomskega, sociološkega in literarno kritičnega vidika.

Verjetno ne bi imelo smisla sedaj, ko je simpozij že končan in ko udeleženci skupaj s prireditelji ugotavljajo, da je povsem uspel, spraševati se, ali je simpozij dosegel svoj namen. Bolje bi bilo vprašati se, v čem je uspel in koliko smo od njega preveč pričakovali.

Žal je bilo preveč udeležencev in premalo časa, da bi bilo mogoče o kateremkoli vidiku odtujevanja in ponovnega vključevanja človeka naše družbe tako dosledno razpravljati, da bi prišli do nekih skupnih stališč ali celo opredelitev. To bo morda naloga drugih podobnih prečanj, ki bodo imela bolj delovni in strogo strokovni značaj.

Svoboda razpravljanja in širina obravnavane teme na tem simpoziju pa je udeležencem omogočala predvsem seznaniti se z različnimi stališči in morda načini razmišljanja.

Kljub temu pa bo le držalo, da so vse razprave in referati skupaj predstavljali slučajen, vendar dovolj reprezentativen vzorec, iz katerega lahko precej točno sklepamo na strukturo naše družbene misli.

Čeprav gre študentom vse priznanje za pobudo in za organizacijo simpozija, moramo povsem drugače oceniti njihovo vlogo na simpoziju samem. Študentski referati in diskusije razen posameznih izjem niso bili niti na povprečni ravni simpozija! to velja tako za njihovo strokovnost, kot tudi za izvirnost in pogum pri odpiranju novih vidikov razprave. To je še toliko bolj zaskrbljujoče, ker je simpozij ponovno potrdil sicer dovolj znano resnico, da je ustvarjalen lahko edino le dialog med različnimi stališči.

Pravzaprav se lahko strinjamo z mnenji, da naše družbene znanosti ne dajejo dovolj popolne znanstvene podobe družbenih odnosov pri nas, da ostajajo dostikrat na ravni publicističnega prikazovanja, kratkovidnega empirizma in neživljenjskega teoretiziranja, da premalo samostojno in tudi sintetično obravnavajo pereča družbena vprašanja. To vse je še enkrat vsaj delno potrdil tudi simpozij.

Potrdil pa je še nekaj drugega: da osrednji predmet vseh prizadevanj in iskanj naše družbene misli slej ko prej ostaja samoupravljanje in predvsem njegova konkretna vsebina. Osnovna misel simpozija, da samoupravljanje postopoma ukinja tiste ambicije, ki so nastale obenem z nastankom države in ločitvijo ljudi na upravljalce in proizvajalce, pomeni pravzaprav le izhodišče za vse nadaljnje znanstveno proučevanje; prav tako je samoupravljanje tisto področje, ki nujno zahteva sodelovanje vseh družbenih znanosti: tako sociologije kot ekonomije, filozofije, prava in političnih ved.

V tem pa je tudi osnovni pomen in uspeh tega delovnega srečanja. **P. J.**

PRVA STOPNJA ŠE V POVOJIH

- **Stik fakultet s prakso**
- **Ali praksa kaže zanimanje za absolvente prve stopnje?**
- **Koliko diplomantov je šlo z diplomo prve stopnje v prakso?**

Analiza lanskoletne povezanosti fakultet s prakso in števila absolventov, ki so se po prvi stopnji zaposlili, nas prepriča o tem, da v večini primerov prva stopnja še ni uveljavila. Vse kaže, da si bo morala študijska reforma pridobiti priznanje ne samo na univerzi med študenti in profesorji, ampak tudi med ljudmi v praksi, v proizvodnji.

Čeprav vse fakultete zatrjujejo, da imajo navezane tesne stike s prakso, na drugi strani ista praksa z nezaupanjem gleda na absolvente prve stopnje. Zdi se, da je ta povezava kot dosedaj omejena na ozek krog predstavnikov iz prakse, medtem ko fakulteta nima svojega mnenja o potrebah celotnega področja po zaposlovanju svojih diplomantov.

Na **filozofski fakulteti** pravijo, da so bili stiki s prakso zadovoljivi. Praksa je fakulteti posredovala dokaj natančne podatke o potrebah kadrov. Ugotovili so, da v višjih razredih osemletke poučuje nekatere predmete nestrokovni kader. Tako poučuje zgodovino 174, angleščino 122, nemščino 242 in glasbo 450 nestrokovnih oseb. Tako stanje tudi pogojuje dober odnos prakse do diplomantov prve stopnje. Močan odziv je tudi med samimi študenti. Dosedaj je po prvi stopnji odšlo v prakso nekako 10% diplomantov.

Dosti slabša je slika na **pravni fakulteti**, kjer sicer poudarjajo, da imajo s prakso dobre stike, da pa je delež prakse pri oblikovanju absolventov prve stopnje še nezadovoljiv. Na fakulteti je diplomiralo na I. stopnji 163 slušateljev, v prakso pa jih je odšlo le 6. Med šestorico, ki se je zaposlila z diplomo prve stopnje, je bilo kar 5 izrednih slušateljev, se pravi, da so bili nekje že zaposleni. Pri vsem tem pa je fakulteti znano, da so potrebe po diplomantih prve stopnje na sodiščih, občinah in v podjetjih veliko večje, kot je število diplomantov, ki so se po I. stopnji odločili za zaposlitev.

Na **ekonomski fakulteti** vzdržujejo povezavo s prakso preko zasebnih zvez fakultetnih učiteljev kakor tudi preko fakultetnih inštitutov.

Na fakulteti je končalo prvo stopnjo 107 študentov. Od tega je, pravijo, odšlo v službo 5 diplomantov, vsi ostali pa so študij nadaljevali, čeprav so gospodarske organizacije pričele upoštevati diplomante prve stopnje. To je razvidno že iz razpisov štipendij za študij na I. stopnji, kot tudi iz razpisov za zasedbo tovrstnih delovnih mest.

Potrebe torej so, praksa se jih zaveda, le da med študenti še ni odziva.

Na **oddelku za arhitekturo** na FAGG menijo, da gradbena podjetja in projektivni biroji glede zaposlitve diplomantov I. stopnje niso pokazali posebnega zanimanja. Operativa je prepričana, da bi se mogli vključiti v proizvodnjo le oni absolventi I. stopnje, ki so končali srednjo tehnično šolo.

Na **oddelku za gradbeništvo** so prav tako ugotovili, da ponekod v operativi odklanjajo diplomante I. stopnje. O uporabnosti diplomantov prve stopnje je težko dati mnenje, saj se jih je zaposlilo le 8 ali 10%.

Geodetsko-komunalni oddelek ima s prakso bogate in pogoste stike. Operativa se zanima za geodete, medtem ko ne kaže nikakšnega interesa za zaposlovanje diplomantov s komunalnega odseka. Noben absolvent prve stopnje pa se ni odločil, da gre v službo.

Strojna fakulteta se lahko pohvali, da je vzpostavila z industrijo koristno sodelovanje, ki se je pokazalo tudi v povpraševanju prakse po diplomantih prve stopnje. Živahen odziv je bilo čutiti tudi med samimi študenti. Po podatkih fakultete je odšlo v prakso kar 29 diplomantov I. stopnje.

Na fakulteti za elektrotehniko so sami dali pobudo za sodelovanje s prakso. Po stikih z njo se je pokazalo, da je diplomant prve stopnje uporaben, ker ima svoje koristno delovno mesto v proizvodnji.

Na fakulteti je odšlo v prakso 48 diplomantov I. stopnje, od teh jih je 20 zaposlenih, 28 pa jih je dvignilo diplomo, ker so odšli k vojakom.

Na **odseku za metalurgijo** na FNT vsi študentje nadaljujejo študij na II. stopnji. Tudi na **oddelku za kemijo** ni bilo nikogar, ki bi po prvi stopnji po lastni volji šel v prakso. Na **farmaciji** je lani diplomiralo na I. stopnji 5 slušateljev. Vsi so nadaljevali študij. Na **matematično-fizikalnem** oddelku je dvignilo diplomo prve stopnje 12 študentov in to 9 zaradi zaposlitev, trije pa zaradi vpoklica v vojsko.

Na **biotehniški fakulteti** vzdržujejo plodne stike z operativo. Vendar je slednja v glavnem v svojih stališčih proti stopenjskemu študiju in kaže večje zanimanje za diplomante višjih šol zaključenega značaja. Tako ni fakulteta zabeležila nobene posebne želje po diplomantih I. stopnje. Ker le-ti težko dobijo zaposlitev, po večini nadaljujejo študij na II. stopnji.

Na **veterinarskem** in **biološkem** oddelku od 21 absolventov niti eden ni odšel v prakso. Na **agronomskem** oddelku je šlo v službo 6 diplomantov od 105, na **gozdarskem** pa trije od 66. Med temi devetimi diplomanti so bili trije izredni študentje.

Stomatološki oddelek na medicinski fakulteti ima tesne stike s prakso, le-ta pa je še zmeraj mnenja, da je znanje absolventa prve stopnje slabo in da bi bil zanj potreben še staž, ker je premalo strokovno podkovan za zdravljenje ljudi. Od 69 absolventov se jih je 5 odločilo za zaposlitev. Na oddelku tudi menijo, da naslov dentist ne učinkuje stimulativno na študente, ker bi vsi želeli dobiti naslov zobozdravnika.

Mart

Kako študirajo tuji študenti

V našem univerzitetnem centru študira 77 tujih študentov, od tega je 54 štipendistov in 19 neštipendistov. Na novo se je v letošnjem študijskem letu vpisalo v prve letnike 16 novincev, od tega dva štipendista in 14 neštipendistov. Po posameznih fakultetah so razmeščeni takole: na ekonomski fakulteti je 12 štipendistov in 1 neštipendist, na FAGG je 8 štipendistov in 6 štipendistov, na fakulteti za elektrotehniko je 8 štipendistov in 1 neštipendist, na FNT je 6 štipendistov in 8 neštipendistov, na biotehniški fakulteti je 5 štipendistov in na medicinski fakulteti 16 štipendistov in 9 neštipendistov.

Skupni vpis po letnikih pa nam kaže naslednjo sliko (brez novincev): v prvem letniku je 30 štipendistov in 8 neštipendistov, v drugem letniku je 15 štipendistov in 10 neštipendistov, v tretjem letniku je 7 štipendistov in 1 neštipendist, v peti letnik se je vpisal 1 štipendist.

Komisija za stike s tujimi študenti pri unitverzitetni upravi je z ozirom na študijski uspeh, ki so ga pokazali, razdelila vse tuje študente v tri skupine: v dobre, v srednje in v nezadostne.

Od 73 tujih študentov, kolikor se jih je dosedaj vpisalo, dobro izpolnjuje svoje študijske obveznosti 16 študentov, srednji uspeh pa je pokazalo 33 tujih študentov. Več ali manj uspešno študira torej 67% vseh tujih študentov na ljubljanski univerzi. Vse kaže, da žanjejo tuji študentje zdaj, ko se je uveljavilo mentorstvo, dosti boljše uspele kot prej, ko so bili bolj ali manj prepuščeni samim sebi.

Vendar študijski uspeh tujih študentov še ni povsem zadovoljiv. Še vedno je bilo letos 31% štipendistov, ki so imeli nezadosten uspeh ali pa so letnik ponavljali. Pri neštipendistih pa je bilo neuspešnih kar 37% tujih študentov.

Vzroki za to so zelo različni. Nekaj je takih, ki sploh še niso resno pristopili k študiju. Mnogi imajo težave z jezikom, zlasti s slovensko strokovno terminologijo. Nekaterim povzroča preglavice obsežen učni program, zlasti v drugih letnikih. Značilno je, da glede na študijski uspeh ali neuspeh ni bistvenih razlik po fakultetah.

Komisija za stike s tujimi študenti je na osnovi dosedanjih izkušenj in zapažanj pri delu s tujimi študenti sprejela več sklepov, ki naj bi študijske uspehe še izboljšali. Za nezadostno ocenjene štipendiste bo komisija z ustrezno obrazložitvijo predlagala komisija za kulturne stike z inozemstvom pri ZIS, ki je njihov štipenditor, naj jim odvzemo štipendijo.

Tistim tujim študentom, ki so letos izgubili status študenta, bo komisija ukinila ugodnosti, ki jih imajo kot študenti, zlasti možnost bivanja v študentskem naselju in prejemanja enkratnega dodatka za knjige.

Univerzitetni svet je na svoji seji zato ponovno poudaril, da za tuje študente veljajo enake obveznosti in pravila kot za domače.

MaT

IVAN KREFT

ŠTUDIJ — DRUŽBENO POTREBNO DELO

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Po tezah statutarne komisije univerze (Teze o uskladitvi organizacije in delovanja fakultete in univerze z novo ustavo) študentje ne bi imeli samoupravne pravice v svojih delovnih organizacijah — na fakultetah. Po teh predlogih bi študentje lahko sodelovali le kot zainteresirani občani (Ustava SFRJ, 9. člen, točka 8, tretji odstavek) v organih družbenega upravljanja fakultet. V istih tezah bolj kot družbeno upravljanje poudarjajo samoupravnost. S tem bi bilo sodelovanje študentov pri upravljanju fakultet še manjše kot je bilo doslej. To se tudi že jasno kaže v predlogih za organizacijo nekaterih fakultet (pravna fakulteta). V tezah statutarne komisije univerze je omenjeno tudi sodelovanje študentov v svetih letnikov. Sveti letnikov so imeli do sedaj le posvetovalno vlogo, če pa bi izhajali iz stališča, da študentje nimamo samoupravnih pravic, bi sveti letnikov še naprej ostali le posvetovalni organi.

Na fakultete je možno uvesti dejansko samoupravo edino tako, da postanejo sveti letnikov (oziroma sveti smeri) ena od osnovnih enot samoupravljanja.

V času, ko se z vsemi silami borimo za dvig produktivnosti v gospodarskih organizacijah, je anahronizem, da je študijsko delo študentov še izredno nizko produktivno in da dvigu produktivnosti tega dela posvečamo kaj malo pozornosti. Je naše delo res nizko produktivno? Študiju posvečamo veliko časa, posebno odkar so se zaostrili študijski pogoji. Študiju posvečamo veliko časa na škodo drugih nujnih aktivnosti, na škodo kulture, na škodo idejnega in splošnega izobraževanja ter na škodo telesne vzgoje in rekreacije, torej tudi na škodo našega zdravja. Po ugotovitvah zavoda za zdravstveno varstvo študentov se veča število živčnih obolenj Rezultat našega študija pa ni vedno v skladu s časom in trudom, ki ga študiju posvečamo. Kaj je vzrok nizke produktivnosti študentovega dela? Poleg vzrokov, ki so pogojeni z neurejenimi osebnimi dohodki študentov in z neustreznimi stanovanjskimi in študijskimi prostori, pomanjkanja dobrega pedagoškega kadra ter pomanjkanja sodobnih učnih pripomočkov so tu še drugi, ki imajo pomemben vpliv na študentovo nizko produktivnost in ki se jih da reševati v samoupravnih organih fakultete. To so neustrezno sestavljeni in pomanjkljivi učni programi, nesmotrno sestavljeni urniki, pomanjkanje skript, nesmotrne delovne in terenske vaje in podobno.

Pedagoško osebje in študentje se moramo skupaj boriti za nove študijske odnose, ker jih lahko samo skupaj izgradimo. Za uspeh študija je odločilnega pomena odnos med učiteljem in študentom. Sodobne pedagoške odnose lahko na fakultetah izgradimo le s tovariškimi odnosi pri skupnem delu in s samoupravljanjem skupnih delovnih sredstev.

Vloga študentske organizacije

V tezah statutarne komisije univerze je navedeno, da imamo študentje nekatere pravice, tako tudi posebno družbeno organizacijo ZŠJ, ki je po svojih predstavnikih v stalnem stiku z organi fakultet in univerze. ZŠJ je družbeno politična organizacija, ki ima kot glavno nalogo aktiviranje svojega članstva za razvijanje naprednejših družbenih odnosov. Zato skuša ZŠJ ustvariti na fakultetah take odnose, da bo imel vsak študent že kot proizvajalec pravico in dolžnost sodelovati pri upravljanju fakultete, da bomo študentje pri upravljanju sodelovali neposredno in ne bo potrebna ZŠJ kot organizacija zainteresiranih občanov in kot posrednik med študenti in fakultetno upravo. Z razvojem samoupravljanja izgubljajo vse naše družbeno politične organizacije svoj praticistični značaj ter bolj skrbijo za krepitev socialistične družbene in demokratične zavesti članstva.

»Značilno za nas je, da smo globoko nesocializirani ljudje, kar je seveda nujna posledica izrazito pasivnega družbenega položaja, v katerega smo bili potisnjeni v obdobju administrativnega socializma. Če je duhovna in tehnična kultura pri nas sorazmerno visoka, pa je po drugi plati socialna kultura domala zakrnela. To dejstvo ustvarja — po mojem prepričanju — najresnejšo oviro samoupravni demokraciji. Sleherna depolitizacija sprošča stihijsko prakso. Stihijnost se povečuje še s tem, ker je depolitizacija samo delna, to pa vzpodbuja k ovinkarski, ne pa k izvirni in odgovorni družbeni praksi...

Nezadostnost teoretične in praktične socialne kulture se zelo plastično izraža v razpravah o občinskih statutih in statutih delovnih organizacij. Precejšnje možnosti so, da se bo celotna akcija izrodila v dokaj formalno prepisovanje ustavnih in zakonskih določil, kljub temu, da se nenehno poudarja izvirno in samostojno delo pri statutih. Nezadostna samoupravna praksa, nizka socialna kultura in teoretična neobdelanost našega družbenega izkustva potiskajo celotno akcijo v okvire stare politične prakse... (Veljko Rus, Naši razgledi, 28. dec. 1963). Prav tu je glavna naloga družbeno političnih sil. Ker je aktiviranje delovnih ljudi k široki in temeljiti razpravi o statutih nujna in težka naloga, bo to preizkušnja sposobnosti in moči vseh, ki se proglašajo za zavestne socialistične sile.

Pri razpravah o samoupravljanju fakultet mora biti prav tako kot pri razpravah o štipendiranju in kreditiranju študentov osnovno izhodišče študijsko delo, ki ga študentje opravljamo.

DAN, KOT VSI DRUGI

Utrinek iz Akademskega kolegija

Jutro.

Po hodnikih se je polegel glas budilk, zamenjali so ga hitri koraki kolegijašev, ki v pižamah hitijo s frfotajočo brisačo na ramenu, milom in zobno ščetko v rokah po najkrajši poti do umivalnice. Po najkrajši poti? Da. Kolegij je namreč okrogla stavba s pisano zgodovino številnih generacij. Hodniki so izpeljani v krivini in če stopiš po notranji strani, je pot krajša in tako lahko nadomestiš nekaj »zaležanih« sekund.

Ko preteče od osmih še pol ure. kolegij ponovno zaživi. Po stopnicah zdrvijo študentje v copatah, da ne zamudijo zajtrka. V kolegiju ga uradno res delijo samo do pol devetih, vendar ta čas navadno podaljšajo za kakšno minuto.

Kosilo. Za mizo se pozdravljajo znanci velike družine — kolegijaši. Starejši stanovalci že vedo: če je kosilo slabše, bo večerja boljša. Kogar zaželja, si lahko zmoči grlo v bifeju, ki je v kolegiju nadvse priročen in — poceni.

Čakanje v vrsti, ki se včasih nikamor ne premakne, prinaša mnogim priliko za živahno razpravo o nogometu. Drugi se medtem menijo o predlogu za čajno kuhinjo, ki je prepotrebna. V njej bi si študentje sami pripravljali toplo pijačo. Pomenkujejo se tudi o številnih tatvinah v zadnjem času zaradi nebudnosti vratarjev in malomarnosti študentov. Tako so ukradli tudi več oblek. Razen tega obsega živahna diskusija tudi predlog o preureditvi »trojk« v »dvojke«, ki so jo predlagali na zadnji skupščini. V prenatrpanih sobah se težko študira...

Tam spredaj se dva čez čakajoče glasno vabita na partijo namiznega tenisa, ki ga kolegijaši v zimskih mesecih igrajo v klubski sobi, poleti pa kar na hodniku.

Slika za zidovi pa je nekoliko drugačna. Med »odmorom« kolegijaši živahno razpravljajo o študijskih problemih ali pa se pomerijo v šahu oziroma v taroku. Igra s svojo magično močjo večkrat prisili študente, da pozabijo na čas, ki so si ga zanjo odmerili.

Mnogi študentje študirajo v svežem mrazu, ki je ostal od jutra, ko je skozi okno dahnil v sobo. V kolegiju namreč kurijo z drvmi in premogom. Če pa zmanjka denarja, tudi kurjave ni moč kupiti. Vsak torek in petek, ko ekonom deli kurivo, je moč opaziti fante, ki sopihajo z zabojem po stopnicah.

Tako kot je znana telefonska številka Študentskega naselja, poznajo študenti (beri: študentke) tudi zaporedje številk na številčnici, ki vas poveže s Kolegijem. Telefon kar naprej brni. Če kdo ne kliče »od zunaj«, nadlegujejo vratarje stanovalci. V zadnjem času so morali telefon z vijaki pritrditi na mizo, ker so študentje telefonirali več kot so plačali, v upravi pa so se jezili in vsake tri mesece plačevali izdatno razliko.

Nečesa so v Kolegiju zelo veseli: da imajo v hiši kuhinjo. O kuharicah, ki imajo precejšnje težave z neustrezno kuhinjo, pa pravijo, da so včasih preveč počasne.

Zvečer se tisti, ki jim teče voda v grlo in se jim izpitni rok prehitro bliža, posvetijo študiju, drugi pa morda stopijo malo na promenado, ki pa v teh zimskih dneh ni preveč vabljiva.

Vsak večer si lahko kolegijaši ogledajo televizijski program. Če drugega ne, pa vsaj dnevnik. Že pred štirimi leti so v Kolegiju uredili klubsko sobo in jo opremili s televizorjem. Večkrat je ta prostor premajhen za vse, ki si želijo ogledati popularne zabavne oddaje, še večja gneča pa je, kadar prenašajo nogometne tekme.

Tak je današnji Akademski kolegij in njegovi stanovalci.

Izposojanje kuhalnikov in likalnikov spada v običajno opravilo dežurnih študentov v vratarski loži

ŠTUDIJ PREDVOJAŠKE VZGOJE NA NAŠIH FAKULTETAH

ZAMAŠENE VRZELI

Študente prvega in drugega letnika na naših fakultetah je letos presenetila novost pri pouku predvojaške vzgoje. Dosedanji program predvojaške — predmet predavajo dve uri na teden — je bil v glavnem usmerjen k strokovnemu usposabljanju. Obsegal je izvajanje vojaških operacij, proučevanje nalog vojaških formacij, osnovna vprašanja orientacije in uporaba orožja ipd. Pouk je vseboval tudi nekaj praktičnih vaj: obvezno gibanje in orientiranje v naravi ter streljanje z zračno in vojaško puško. Program za dekleta se je omejeval v glavnem na področje civilne zaščite in prve pomoči. Tudi letos se ta ni bistveno izmenjal.

Da bi kaj več izvedeli o študiju predvojaške vzgoje na naši univerzi, smo zaprosili rezervnega kapetana Lazarja Rodiča, referenta za študij predvojaške vzgoje na družboslovnih fakultetah, za razgovor o teh vprašanjih.

»Koliko študentov na naši univerzi posluša predavanja o predvojaški vzgoji?«

»Po naših podatkih je na ljubljanski univerzi okrog 2.000 študentov, ki so dolžni obiskovati predavanja predvojaške vzgoje. Predavanj pa ne posluša toliko študentov, ker je med novinci tudi nekaj tistih študentov, ki so si z vpisom v prvi letnik na drugi fakulteti zaradi neizpolnjenih študijskih pogojev poiskali zatočišče. Taki imajo najbrž že oba izpita iz predvojaške vzgoje, ali pa poslušajo predavanja na matični fakulteti. Mi pa vodimo o njih evidenco kar na dveh fakultetah. Zaenkrat imamo podatke, da je na družbenih fakultetah 727 moških obveznikov predvojaške vzgoje in 770 deklet, ki letos poslušajo predavanja iz civilne zaščite in prve pomoči.

»V čem se letošnji študijski program predvojaške vzgoje razlikuje od prejšnjega načina študija in predavanj?«

»Odjuga v svetu in popuščanje mednarodne napetosti se odraža tudi pri študiju predvojaške vzgoje. Vojaško-strokovni program se je umaknil bolj sociološkim temam.

Naš študijski program obsega predavanja kot na primer: Vojna kot družbenozgodovinski pojav, Vojna v sodobnih pogojih, Osnovni faktorji vojne in njihovt vloga ter podobno.

O socioloških dogajanjih s področja zgodovinske vojne bodo odslej predavali profesorji družbenih fakultet. Prepričan sem, da bo tak način podajanja snovi še bolj zainteresiral študente in dosegel svoj namen. Bolj strokovne teme pa bodo kot doslej predavali aktivni oficirji JLA.«

»Fakultete lahko izbirajo med predavatelji ter približujejo učno snov splošnemu, a vendar znanstvenemu obravnavanju tematike. Ta »sprostitev« bo narekovala zaradi različnega gledanja nekaterih predavateljev na ta predmet in posamezne teme tudi tiskanje enotnega študijskega (podrobnega) programa, ki bo hkrati olajšal študentom študij in odpravil zapisovanje predavanj. Ste na univerzi že razmišljali o tem?«

»S strokovno literaturo je problem že vrsto let. Ko smo pri nas uvedli nov način študija, smo na posvetu s predavatelji zadolžili naše honorarne sodelavce z družbenih fakultet, da napišejo skripta, oziroma, da svoja predavanja zapišejo. Na tej osnovi bomo izdali pozneje tudi učbenik za vse obveznike predvojaške vzgoje na univerzi. S tem učbenikom lahko računamo že za prihodnje šolsko leto.«

»Se novi študijski program razlikuje od starega mogoče tudi po tem, da se je zaradi obsežnosti tematike, ki jo vsebujejo posamezna poglavja, nabralo še več snovi, ki bo še bolj obremenjevala študenta?«

»Snov, ki jo naši predavatelji predavajo, po obsegu ne bo širša od prejšnje. Tudi program ni prenatrpan.«

»Kakšen je smisel uvedbe sodobnejšega načina predavanja predvojaške vzgoje?«

»Smisel je v tem, da se študentska mladina seznani o sodobnih pogojih vojskovanja, posebno pa še, da se seznani s splošnimi instrumenti obrambe ter s študijem pridobi enotne poglede in prepričanje o možnostih uspešne obrambe.«

»Kako študentje spremljajo učno snov?«

»Ugotovimo lahko, da je zanimanje študentov s tehničnih fakultet večje kot med študenti, ki jim je tematika nekoliko bližja. Pravniki na primer imajo že po učnem načrtu fakultete predavanja o sociologiji in o mednarodnem pravu, ki se prepleta z našim učnim programom.

Vojaško tematiko bomo v bodoče približali področju, ki zanima visokošolce. Uspeh bo morda še večji kot v lanskem šolskem letu, ko smo zabeležili najboljši učni uspeh in najboljše praktične rezultate v primerjavi s prejšnjimi leti.

Naše osnovno stališče je, da morajo tudi predavatelji, ki jih določa JLA, imeti univerzitetno izobrazbo. Tisti, ki ne izpolnjujejo tega pogoja, so se pač morali umakniti.«

Tudi med študenti je precej razpravljanja in ugibanja o skrajšanju vojaškega roka (gre samo za predlog zakonodajnim organom) in izboljšanju življenjskega standarda vojakov. V tem letu bodo namreč po vseh garnizonih zamenjali slamnjače z blazinami (tudi sedanje pospravljanje postelj ni tako pretirano natančno kot nekoč!), rekruti pa ne bodo več imeli nepraktičnih kovčkov — v kasarnah bodo dobili omare. Precej sprememb bo tudi pri obleki. Mnogo več kot za zunanji videz pa bodo letos poskrbeli za kulturni in prosvetni dvig vojakov. Proračun predvideva med drugim tudi sredstva za uvedbo restavracijskega načina prehrane, modernizacijo vojašnic, spalnic, kopalnic in ambulant.

V garnizonu Ljuba Šercerja v Ljubljani smo izvedeli, da se spremembe že uveljavljajo. Razumljivo je, da vseh sprememb ne bo mogoče izvršiti čez noč.

Glede kovčkov, ki so našim fantom tako v napoto, je bil komandant, polkovnik Karl Leskovac mnenja, da jih bosta letos imeli še spomladanska in jesenska »garnitura« vpoklicanih rekrutov.

Tadej Munih

SIMPOZIJ SLOVENSKE DRUŽBENE MISLI

FILOZOFSKA PROBLEMATIKA SIMPOZIJA

Človek sam sebe manifestira, se sapotrjuje v delu. Proizvod njegove dejavnosti je udejanjenje njegovih sposobnosti in v proizvodu človek sam sebe ogleduje. Obenem se preko proizvoda povezuje s sočlovekom. Dokler je nekaj samo zame (npr. zamisel, doživljaj), dokler ni povnanjeno (kot načrt ali pesem ali uporabni predmet), tudi ne more biti sredstvo mojega povezovanja s sočlovekom. Delo je obenem tudi povezovanje človeka z naravo, narava vse bolj postaja njegovo delo, ogledalo njegove moči, njegovo »anorgansko telo«.

V pogojih blagovne proizvodnje se delavcu njegov proizvod odtuji (alienira), proizvod ni njegov, ampak postane sredstvo, s pomočjo katerega si zadovolji svoje druge potrebe in sredstvo zadovoljitve potrebe nekega drugega neznanega človeka. Ljudje so torej vezani drug na drugega preko potreb oz. preko predmetov, s katerimi zadovoljuje svoje potrebe. Drugi človek je zame samo, kolikor mi lahko nudi neki svoj predmet, ki je zame koristen. Potemtakem sem jaz v odnosu predvsem do predmeta in ne do človeka. Človek človeku postane predmet, sredstvo zadovoljitve potrebe. Moja povezanost s sočlovekom je torej abstraktna; ne nanaša se na človeka, ampak na stvar — zato govorimo tudi v posvarelih odnosih — ker so ljudje med sabo povezani po stvareh in vladajo stvari nad ljudmi in ne ljudje nad stvarmi, kar se na zunaj kaže v tem, da je vseobče sredstvo povezave med ljudmi denar, zunanja kvantificirajoča sila.

Ker se človekov proizvod odtuji, je nujno človek v procesu proizvajanja sam sebi odtujen, ker je njegov proizvod le rezultat proizvajalnega procesa. Da je človek sam sebi odtujen, pomeni, da se v delu ne čuti domačega, srečnega, da ne dela z zadovoljstvom, ampak nejevoljno, saj ga k delu priganja le eksistenčna nuja in ne notranja potreba po ustvarjanju, samopotrjevanju.

Ker je človek odtujen svojemu proizvodu, po katerem je vezan s sočlovekom, je odtujen tudi sočloveku in samemu sebi. Priroda mu je sovražna tuja sila in ne dom. Njegova ustvarjalnost, zavestna dejavnost, ki ga loči od živali, tako postane sredstvo lastne koeksistence in sredstvo medsebojne odtujenosti ljudi.

Višek doseže ta medsebojna alienacija (odtujitev) v kapitalizmu, ki pa hkrati poraja tudi realno možnost za reintegracijo človeka, to je, za ustvaritev pogojev, kjer človek človeku ne bo predmet, ampak človek. Izven ljudi ne bo potreben obči abstraktni povezovalec — denar — ki vse individualnosti reducira na golo kvantiteto, ampak bo njihova individualnost njihovo samorazlikovanje. Človekova dejavnost mu bo domača, pomenila mu bo užitek, opredmetenje njegovih ustvarjalnih sposobnosti.

Samoupravljalni odnosi vnašajo vrsto elementov, ki pospešujejo razodtujevanje (dezalienacijo) človeka). Na simpoziju o alienaciji in reintegraciji našega človeka so razpravljali o tem, ali je samoupravljanje nekaj bistveno novega, ali pa je samo faza v procesu odtujevanja in ponovnega razodtujevanja človeka. Ob teh vprašanju se neposredno zastavlja problem: je odtujenost človeka (alieniranost) večnostna, nezgodovinska, ali pa je nastala nekje v zgodovini zaradi določenih medčloveških odnosov?

Na simpoziju sta bili implicitno ali eksplicitno zastopani obe stališči. Vendar — če pristanemo na prvo — se potem človeka drži odtujenost sebi, sočloveku, prirodi in proizvajanju vseskozi, odkar obstaja človek in je vprašljiva le stopnja odtujenosti ali razodtujenosti. Posledica bi bila, da človek pravzaprav nikdar ne bi bil docela razodtujen, nerazcepljen in celosten (reintegriran). Drugo stališče nam daje možnost radikalnejše akcije: trud za popolno ukinitev odtujenosti človeka in za njegovo nerazklano celovitost, za pomirjenost sedaj obstoječih protislovij. Ta protislovja so izraz borbe napsrotij med človekom in družbo, človekom in prirodo, proizvajalnimi silami in odnosi, med upravljalci in proizvajalci itn. Preraščanje te borbe uvaja pomirjenost med nasprotji, ukinjanje protislovnosti, čeprav seveda ne različnosti.

Če proučujemo zgodovino človeštva, se je človek namreč odtujil šele zaradi družbene delitve dela na fizično in umsko delo, zaradi privatnolastniških odnosov, ki so nastajali obenem s to delitvijo. Z ukinjanjem delitve dela in lastniških odnosov kot politično-ekonomskih odnosov, se preraščа tudi človekova odtujenost v njegovo integriranost. To sta seveda samo dva abstrahirana najvažnejša vzroka, ki ju v dejanskem življenju spremlja še vrsta drugih momentov.

Iz te kratke skice se vidi, da so odtujevanje, razodtujevanje in integriranje dogajanja, ki se ne morejo končati kar naenkrat, kot bi ustrelil; to pomeni, da ne moremo postati celostni ljudje z enkratnim dejanjem, kakor so nekateri trdili na simpoziju, ampak šele skozi proces z vztrajnim delovanjem. Torej ne že zdaj in tukaj v naši omejenosti, ampak v okviru svetovnosti in skozi več rodov.

Obratno to pomeni, da smo prav zaradi procesa zdaj že vendarle celovitejši, kot smo bili v nesamoupravljalnih odnosih. Tako neposredni proizvajalec kot posredni proizvajalec se zbližujeta. Neposredni proizvajalec postaja upravljalec in posredni proizvajalec, ki je bil poprej pretežno samo upravljalec, postaja v samoupravljalnih odnosih dokaj bolj proizvajalec, čeprav je večja spodbuda na strani fizičnega in je zbliževanje počasno.

Zbliževanje dosegamo za zdaj v blagovno-tržnih odnosih. Diskusija se je zato razvila tudi o tem, če je možno nadaljnje razodtujevanje samo v okviru trga, ali le s preraščanjem in ukinjanjem trga. Del diskutantov je trdil, da trg sam po sebi še ne pomeni človekove odtujenosti ali neodtujenosti. Drugi del pa je dokazoval ravno obratno, izhajajoč iz dejstva, da trga samega po sebi sploh ni, ampak je to celokupnost blagovnih odnosov med ljudmi, ki so se človeku odtujili, postvareli in nastopajo zdaj proti njemu kot tuja, njih obvladujoča sila. Pogoj reintegriranja človeka je potemtakem ukinjanje, preraščanje trga, razpostvarelost odnosov, ki bodo zopet postali človeški odnosi med ljudmi in nehali biti odnosi med pooseblenimi stvarmi nasproti ljudem.

Hkrati s spremembami v bazi človeške družbe se bo morala spreminjati tudi človeška zavest. Če samoupravljanje na vseh področjih in nivojih poraja pomirjenje med nasprotji, seveda ne neposredno, ampak posredno, dialektično, na odtujen, toda na čedalje manj odtujen način, se mora preraščati, ne zgolj ukinjati, tudi dialektično mišljenje. Človek čedalje bolj izhaja iz samega sebe v svojih odnosih, je čedalje manj v protislovnih odnosih s samim seboj in ker je zavest samo človeška zavest, velja to tudi zanjo.

Filozofija, ki je najsplošnejša oblika zavesti, mora vsa ta gibanja, tako na področju družbene biti kot tudi v zavesti, ne samo spremljati, ampak tudi s svojo miselno močjo, kot revolucionarna zavest, če hoče biti takšna, pospeševati in razjasnjevati področja, ki so še motna. S tem, da spreminja svet v človeku, spreminja namreč tudi človeka v svetu, ker človek in svet nista vnaprej ločena

Prikazala sva le nekaj problemov s simpozija. Kogar problematika zanima, bo obilo gradiva lahko dobil v naših revijah ali strokovnih publikacijah.

T. in S. HRIBAR

Ustvarjanje in vzporedni procesi

O alienaciji in reintegraciji oziroma harmonizaciji ustvarjalca, umetnosti in znanosti o umetnosti so govorili referati Dušana Pirjevca Alienacija ter zgodovina, teorija in kritika literature, Frana Zadravca Odtujitve in harmonizacije v slovenski književnosti (1918—1941) I, Integracijska ideja v progresivni književnosti II. del, in Spomenke Hribar Reintegracija človeka skozi umetnost. Zlasti Pirjevčev in Zadravčev referat, v katerem je alienacija oziroma reintegracija ugotovljena na konkretnih primerih domačih avtorjev in njihovih stvaritev, sta vzbudila živahno diskusijo, ki pa ponekod tako zaradi slabe dokumentiranosti nekaterih trditev, kakor tudi zaradi pomanjkljive obrazložitve, ni dosegla zaželenega učinka.

V danem obsegu bom skušal prikazati posamezne ugotovitve referatov.

Zadravčev referat dokazuje, da književnost ni izvzeta iz alienativnih in integracijskih procesov. To se po njegovem mnenju zlasti jasno kaže v naši književnosti med obema vojnama, kjer sta se oba procesa v svoji diametralni nasprotnosti izrazila najbolj jasno in nedvoumno. Referat ima informativen nzačaj, zato v njem ni načilnih tez o alienaciji in integraciji, temveč sta oba pojma opredeljena le na podlagi analize konkretnega literarno-zgodovinskega gradiva.

Prvi del referata dokazuje alienativne elemente pri večini pomembnejših katoliških piscev. Vse tovrstne ugotovitve referata služijo za določitev metafizičnega položaja obravnavanih avtorjev. Drugi del rereferata pa se ukvarja s pisci, pri katerih je po referentovem mnenju očiten opisanemu nasproten, reintegracijski proces. To so pesniki, pisatelji in publicisti, ki priznavajo materialistični svetovni nazor.

V neki dobi so sicer alienirani vsi avtorji, gre le za stopnjo razvitosti te alienacije pri posameznih od njih. Tu na književnost in pisce močno vplivajo njihovi socialni, nacionalni in nazorski principi. Od tod osamljenost religiozne umetnosti in njeno kozmično bratstvo na eni, na drugi strani pa zavzemanje za realnost in nastopanje zoper kozmičnost ter religiozno metafizičnost.

Pirjevčev referat zavzema v razmerju z Zadravčevim docela nasprotno, polemično stališče. V njem avtor ugotavlja, da je pri pozitivistično metafizičnem pojmovanju alienacije literatura bolj ali manj zvest popisovalec alienacijskih stanj. Hkrati pa si izdeluje tudi integracijske ideje in vizije ter se uveljavlja kot realna integracijska sila. Literatura je potemtakem na eni strani izraz in odraz alieniranega stanja, na drugi strani pa je nosilec integracijske ideje. Spričo tega si ob posameznih literarnih delih ali ob posameznih avtorjih lahko zastavimo vprašanja, kako natanko so opisali alienacijo, do kakšne mere so so spoznali in razumeli, koliko so njihove integracijske ideje smotrne, pametne, progresivne itd.

Takšno obravnavanje literature pa je možno, dokler mislimo, da alienacija prav nič ne prizadeva eksistence in smisla literature same in da torej literatura lahko kljub splošni alienirani situaciji še vedno neokrnjeno opravlja vse svoje funkcije. To pa pomeni, da alienacija ni vsesplošen pojav, ki prizadeva prav vse človekove aktivnosti. Opisano ravnanje naše literarne zgodovine in kritike je táko, kot bi bil sredi alienacije nekje neki otok, ki se ga odtujevalni procesi sploh ne tičejo. Vprašati pa se moramo, kakšna je usoda literature v alienirani situaciji in kako alienacija literaturo sámo prizadeva. V tem trenutku pa nastopijo docela novi problemi, ob katerih se skoraj vse tisto, kar počne velik del naše literarne zgodovine in literarne kritike, zazdi ničevo.

Te svoje teze Pirjevec nato eksplicira na Župančičevem in Cankarjevem delu. Po njegovi interpretaciji je za Župančiča svet a priori pripravljen, da se človek vključi vanj (integrira), vse je odvisno od njegove volje. To pa zmore le človek, ki je kot tak svet sam. Tu se torej srečamo z voluntarističnim stališčem. Vendar pa

brž ko človek doseže integracijo (enotnost subjekta in objekta), postane nečlovek, bog, fikcija in kot tak prikrivanje alienacije, ki opredeljuje človeka. Odtod metafizika Župančičevega pojmovanja človeka in sveta

Kakor Župančič, tako je tudi Cankar govoril iz alienirane situacije in tudi zanj je bila integracija osrednji problem. Zato je tudi on iskal rešitve v metafizičnih kategorijah. Vendar pa Cankarju v nasprotju z Župančičem čista metafizična rešitev ni zadoščala, zato je metafiziko hkrati tudi nenehoma zanikoval, čeprav je ni mogel nikdar docela ovreči. Cankar v svoji literaturi vprašanja integracije ni razrešil, in sicer zato ne, ker bi se to lahko zgodilo le z metafiziko. Alienacijo je presegal samo s svojo revolucionarno prakso, ki je bila edina lahko proizvajanje biti. Poezija tako kot pri Župančiču tudi pri Cankarju ni mogla biti poiesis kot je rekel Platon. Iz vsega tega sledi, da tudi literatura ni zgolj odraz alienacije, temveč da tudi ona doživlja odtujitev in tudi je odtujitev.

Referat Spomenke Hribar se v celoti posveča funkciji umetniškega proizvoda in raznovrstnim alienativnim in reintegrativnim odnosom, ki jih le-ta s svojim nastopom povzroča. Osnovne teze njenega referata bom zaradi omejenega prostora čisto na kratko ekspliciral:

Umetniško ustvarjanje je potreba umetnika; v njem se samopotrjuje. Preko svojega umetniškega akta se avtor povezuje z drugim človekom, to pa pomeni, da se povezuje sam s sabo. Medtem ko predstavlja sam proces ustvarjanja samopotrjevanje, pa pomeni realizacija umetniškega dela njegovo odtujitev avtorju. Umetnikovo delo se odtuji v korist umentikove lastne eksistence. Postane blago. Delo, v katerem se umetnik ni opredmetil kot človek s tem, da se je izpovedal sočloveku, se ne more realizirati kot umetniško delo, ker nima kaj realizirati. Umetnost spreminja področje človeku neznanega sveta v svet zanj s tem ga spreminja in tako tudi posredno vpliva na njegovo akcijo. Totaliziranje človekovih odnosov pogojuje tudi svojevrstno integriranje umetnosti in ostalih sestavin družbene zavesti.

Kratek oris diskusije:

F. Zadravec: Presenetila me je Pirjevčeva formulacija, češ da je Župančiču zadoščala metafizična razrešitev alienacije. Zdi se mi, da Župančičevo liriko preveč enostransko ocenjujemo. Nunjost integracije je Župančič sicer iskal v biologizmu, kar je vsekakor zmotno, vendar pa je v delu svoje poezije (zlasti v zadnji pesniški zbirki) prišel do pravega odnosa do kolektiva. Župančič je vitalist v naturnem, Whitmanovem smislu. Nikoli ni tajil svoje narave v poeziji.

D. Pirjevec: V referatu sem bil zaradi obsežne problematike, ki se je v njem lotevam, močno shematičen. Zato vsi pojmi niso dovolj eksplicitni. Kar zadeva Župančičevo pojmovanje kolektiva in naroda, je docela na dlani, da je vitalistično. Doživetje smrti je avtentičen stik z lastno eksistenco. V zbirki Čez plan je Župančič preko tega doživetja. Zavidam tistim, ki morejo misliti novo človekovo bit brez metafizične težave.

B. Rudolf: Integracijo človeka v umetnosti referat Spomenke Hribar zelo enostransko obravnava. Ustvarjanje ne more biti zgolj potreba umetnika, temveč tudi neumetnika. Meje tu ni. Vzemimo za primer le ljudsko umetnost. Tu odtujitev s prodajo nima pomena.

P. Čelik: V knjižni zbirki Pota mladih sta lani izšli dve knjigi, ki sta tipičen primer alienacije. Ves problem človekovega bivanja je tu postavljen v seksualno sfero. Koliko ta literatura lahko služi reintegraciji njenih konzumentov? Zato postavljam vprašanje kulturne politike in politike knjižnih založb pri nas.

N. Grafenauer

EKONOMISTI O ALIENACIJI

Na simpoziju, na katerem je bila beseda alienacija skoraj vsaka druga beseda, so obravnavali alienacijo v vseh mogočih smislih in zvezah in tudi z ekonomskega aspekta. Referate o vprašanju alienacije s tega področja so pripravili Franc Černe, Janez Stanovnik in Viljem Merhar.

— Vse alienacije, ki se kažejo v družbi, izhajajo iz materialne osnove. (Viljem Merhar).

— Človek je v bistvu homo faber — proizvajalec. Pojavlja se mi neka Engelsova misel, ki jo je zapisal kot opombo. V njej loči težko in ustvarjalno delo. Zato je eno izmed temeljnih vprašanj, kako človeka dvigniti od težkega dela, s katerim si zgolj služi eksistenco, k ustvarjalnemu delu, ki je za človeka tipično. Človeka kot ustvarjalca lahko zgradi samo bodočnost. Izobilje materialne proizvodnje je tisti vzvod, ki bo to povzročil. Produktivnost se povečuje predvsem z izboljšanjem delovnih metod. Tu se združujeta fizično in ustvarjalno delo. Vsaka človekova akcija ni le trošenje mišic in energije, temveč je tudi del človekovega miselnega dela.

— Če je človek kot proizvajalec racionalno bitje, čemu ne bi bil tudi kot potrošnik? Vprašanje planiranja ni le vprašanje makroekonomije, temveč tudi mikroekonomije. Vsak človek naj bi bil planer. Človek ima po svojih instinktih neomejene potrebe. Mi ekonomisti pričnemo s tem, kar nam je nekdo dal — s potrebami. — (Povzetek nekaterih misli Janeza Stanovnika).

— Alienacija je lahko pozitivna, ko stimulativno vpliva na razvoj proizvajalnih sil v državi, in negativna, ko zavira razvoj proizvajalnih sil družbe. Obstoj blagovne socialistične produkcije pomeni stimulativno obliko proizvodnih odnosov za razvoj proizvajalnih sil. Tako nastaja tudi pri socialistični afirmaciji delitvenih zakonov alienacija, ki ima svoje vzroke v različnih fizičnih in umskih sposobnostih ljudi. Naš poizkus reintegracije v obliki delavskega in družbenega samoupravljanja predstavlja osnovo za demokratično odpravljanje alienacije. (Povzetek nekaterih misli Viljema Merharja).

— Alienacija in reintegracija bosta kot dialektični kategoriji v nekem pomenu besede vedno živa, konkretna dialektična procesa gibanja in napredka... Popolne alienacije in reintegracije — ni bilo in je tudi ne bo. Njuna vsebina je v različnih epohah različna. Alienacije in reintegracije kot take se zato ne more odpraviti z nekim teoretičnim metafizičnim postulatom, niti je ne more odpraviti frontalen napad na predpostavljeno alienacijo človeka. Končna ali absolutna reintegracija človeka in človeštva s samim seboj in z naravo bo nastopilo le z njegovo smrtjo...

Sprašujemo se, ali je blagovno denarna proizvodnja resnično tista oblika proizvodnje... ki bi izginila, če bi odpravili privatno lastnino. — Da v socializmu po mnenju klasikov marksizma ne bo blagovne proizvodnje, imamo nešteto dokazov. Obstoj denarja v socializmu je za Marksa prav tako absurden kot obstoj človekove sužnosti.

Prva naloga socialistične družbe je negiranje tistih blagovno — denarnih odnosov, ki se pojavljajo kot izkoriščevalski — mezdnih odnosov..., odprava blagovnih odnosov na področju produktne menjave pa zahteva daljšo dobo... (Povzetek nekaterih misli Franca Černeta).

— Pojmovanje, da bi bilo fizično delo izvor alienacije, se mi zdi dogmatično. Težko delo je lahko tudi intelektualno delo. Vsaka specializacija je prav tako malo alienirana, kakor je lahko univerzalnost. Samoupravljanje kot kompenzacija za objektivno alienacijo se mi zdi dokaj nevarna dilema. Pojmovanje dela, ki označuje delo kot ustvarjalno, se mi zdi dogmatično, če ne metafizično. (Povzetek diskusije Janka Kosa o Stanovnikovem referatu).

— Teza o pozitivni in negativni alienaciji se mi zdi nevarna, to nam dokazuje veliko primerov iz zgodovine. Celo nacistični Nemčiji bi na ta način lahko naprtili nekaj pozitivnih alienacij. (Misel Janka Kosa ob Merharjevem referatu).

— Če si ogledamo referat F. Černeta: Če nimamo neprestanega procesa alienacij in reintergracij, mora nastati nirvana. — Nič me logično ne more odtrgati od tega, da ne bi pojmoval alienacije kot neke usode. Ne mislim, da bi premaganje alienacije pomenilo nirvano brez problemov. (Misel Dušana Pirjevca ob Černetovem referatu).

— Osnovna kontradikcija naše stvarnosti je v zahtevi, naj naša ekonomija funkcionira brez sile, in v dejstvu, da imamo na drugi strani ekonomijo, v kateri se pojavljajo težnje po monopolnem profilu. (Misel iz odgovora Franca Černeta).

— Referati postavljajo vprašanje, kaj alienacija sploh je. V njih prihaja do mešanja pojmov kot so distanciranje itd. Vsega tega se ne da spraviti pod skupni imenovalec. Pri problemu blagovno denarnih odnosov v našem času mislimo, da ni potrebno izhajati samo iz neke Marksove vizije zanj bolj ali manj oddaljene bodočnosti. (Povzetek razprave Borisa Ziherla.)

— Ekonomija je tudi morala. (Janez Stanovnik)

B. PAS

Samoupravljanje in odločanje

S sociološkega aspekta so obravnavali osrednje vprašanje simpozija referati J. Derganca (Delavsko samoupravljanje kot sredstvo dezalienacije človeka pri delu), Z. Mlinarja (Sociološki aspekti alienacije v mestu in na vasi) in P. Čelika (Družbeni položaj vaške mladine pri nas), medtem ko je P. Kogej pripravljeno diskusijo o delitvi dela in izobraževanju.

J. Derganc je v zvezi z Marxovim konceptom alienacije med drugim opozoril tudi na to, da so bile do sedaj premalo analizirane Marxove mikrosociološke ugotovitve in da si je »sodobna sociologija, ki v bistvu enotno poudarja pomen empirije kot svoje stvarne osnove, marsikje zaprla možnosti nadaljnjega razvoja ravno zaradi tega, ker v empirično proučevanje ni vključila tistih, pretežno objektivnih, materialnih elementov stvarnosti, kot jih je znal Marx«.

V drugem delu svojega referata je ugotovil, da je osvobajanje človeka pri delu pri nas postavljeno kot zavesten cilj človeških prizadevanj, da pa pri tem niso toliko pomembne samo pravnoekonomske formulacije, ampak konkretni pogoji dela in konkretni odnosi med ljudmi pri delu.

V vsem njegovem prispevku na simpoziju pa je morda najpomembnejša naslednja misel, ki je pravzaprav značilna za vse ta dva dni trajajoče razgovore:

»Kot družboslovci lahko ugotavljamo nerazvitost samoupravljanja, veliko razliko med normativno in dejansko družbeno stvarnostjo, kršitev samoupravnih pravic, neustvarjanje predpogojev za samoupravljanje itd., vendar, če hočemo biti objektivni, mora ta kritika upoštevati naslednje: celotna družbena organizacija dela v današnjem svetu je v krizi in dosedanja gospodarska, znanstvena in družbeno politična misel še ni iznašla sistema organizacije, ki bi bil s stališča sodobnih potreb človeka sprejemljivejši od samoupravljanja.«

P. Kogej (ki se mu je pridružil kasneje tudi J. Jezernik) je v svoji diskusiji skušal dokazati (v nasprotju s trditvijo J. Derganca, da resnična družbenoekonomska svoboda človeka v našem času nastaja na področju dela ali je pa ni), da resnično svobodo lahko dosežemo le s skrajšanjem delovnega časa in da deljeno delo ni nujno zlo, ampak pogoj za povečanje produktivnosti.

A. Bibič je opozoril na nekatere dileme sodobne sociologije. Ugotovil je, da bi morali več pozornosti posvetiti vprašanjem globalne strukture naše družbe, ki bi jo morali proučevati tudi bolj konkretno, mikrosociološko; za razumevanje našega družbenega razvoja pa so pomembne tudi teorije o družbeni stratifikaciji.

Z. Mlinar je v svojem prispevku na simpoziju poskušal odgovoriti na več vprašanj o razmerju med posameznikom in družbo, zlasti pa o tem, kaj in koliko naj prebivalci prispevajo za splošno družbene potrebe; kdo naj prispeva; ali vsi enako ali eni več in drugi manj; kaj in koliko bodo od družbe dobili in ali bodo dobili tisto, kar potrebujejo: »O kolektivnih potrebah, njihovem obsegu, intenziteti, vrsti in načinu zadovoljevanja itd. načeloma ne more odločati prizadeti posameznik, lahko pa nanje v večji ali manjši meri vpliva. Čim manj lahko posamezni prebivalci vplivajo na določitev tistega, kar se šteje za družbene potrebe, tem bolj je verjetno, da se bo pojavilo nasprotje med posameznikom in družbo...«

Nekaj svojih splošnih ugotovitev je nato referent prikazal glede na neposredo okolje, v katerem človek zadovoljuje večino svojih potreb, in sicer tako, da je primerjal dva ekstremna tipa lokalnih skupnosti: razmeroma majhno kmečko vas in veliko mesto.

Referat je sprožil zanimivo diskusijo o načinu oblikovanja družbenih potreb in družbenih odločitev. J. Stanovnik je menil, da je to vprašanje, ki mora zanimati tudi politične vede, medtem ko je V. Rus govoril o tem, da si laže predstavljamo demokratično majhno grupo, kot pa neposredno demokracijo na širši osnovi. Po njegovem mnenju bi bila ideja o neposredni demokraciji možna, če bi obenem z njo realizirali tudi idejo o centralizirani kontroli, zbiranju podatkov in evidenci. Te naloge naj bi opravljali neki organi študijskega značaja, odločale bi pa delovne organizacije same.

J. Hvala se je v svoji diskusiji zavzel za enoten sistem samoupravljanja, ki pomeni vsaj hipotetično pot k asociaciji proizvajalcev: k novi totalizaciji družbe, ki pa ne sme biti samo vsota posameznikov ali demokratičnih korporacij.

P. Jambrek

Kadri v transportnih dejavnostih

Konec decembra 1963 je bilo na mariborski višji ekonomsko komercialni šoli posvetovanje o ekonomskih kadrih v transportnih dejavnostih. Na njem so sodelovali predstavniki nekaterih transportnih in špedicijskih podjetij, predstavniki skupnosti PTT, predstavnik gospodarske zbornice Maribor, posebej pa moramo omeniti, da se je posvetovanja udeležil tudi pomočnik sekretarja za promet inž. Stojan Šubic. Prisoten je bil tudi svetnik JŽ S. Seferagić iz šolskega centra skupnosti železniških transportnih podjetij Zagreb.

Posvetovanje je bilo sklicano na iniciativo VEKŠ, ene izmed redkih institucij, ki se ukvarjajo z vzgajanjem kadrov za transportne dejavnosti. Iz uvodnih besedi ravnatelja VEKŠ Tineta Laha in predstojnika oddelka za transport dr. Danila Požarja ter iz živahne razprave vse sodelujočih smo posneli naslednje osnovne ugotovitve:

— transportna podjetja nimajo skoraj nobenega ekonomskega kadra in sploh nobenega, ki bi bil po svoji izobrazbi specializiran za transportne dejavnosti na višjem ali visokem nivoju; manjka ji celo kader z maturo (pogoj za vpis); seveda to povzroča gospodarstvu ogromno nepotrebnih izgub;

— potrebni so predpisi o strokovni izobrazbi kadrov v transportnih dejavnostih, podobno, kot je bilo urejeno za zunanjo trgovino;

— ne gre za izmenjavo nešolanega, a zaradi bogatih izkušenj dobrega kadra, s šolanim, ampak za dopolnitev znanja s študijem;

— na posvetovanju so sestavili nov okvirni učni načrt oddelka za transport višje ekonomsko komercialne šole v Mariboru, s katerim naj bi vzgajali ekonomiste za transportne dejavnosti vseh vrst (dosedaj je organizirano vpisovala samo železnica), ki bi izpolnjevali med drugim tudi pogoje pravilnika o strokovni kvalifikaciji vodilnih in strokovnih uslužbencev, ki se ukvarjajo z zunanjetrgovinskimi posli;

— posebna komisija strokovnjakov iz operative in z VEKŠ bo sestavila podrobnejši učni načrt in učne programe specialnih predmetov. S komisijo bo sodelovala tudi vrsta podkomisij iz posameznih panog transportnih dejavnosti.

mm

Sveti letnikov

Po dokaj živahni, četudi kratki dejavnosti, je lanskim svetom letnikov višje ekonomsko komercialne šole v Mariboru potekel mandat s koncem šolskega leta. Zaradi tega sta se sredi decembra sestala na skupni seji oba sveta letnikov, da se ponovno konstituirata in začneta z rednim delom.

Sveta sta razpravljala o programih obvezne šolske prakse, ki jo morajo vsi redni študentje opraviti v februarju; sprejeli so nekaj dopolnilnih predlogov k osnutku programov prakse. Zlasti je treba omeniti željo študentov, da bi jim delovne organizacije, pri katerih bodo prakticirali, določile mentorje, ki bi jim pomagal uresničiti oziroma izvesti program prakse. Tak mentor bi moral dobro poznati podjetje in obenem tudi pedagoške in organizacijske prijeme, ki so potrebni za dobro izvedbo šolske prakse. Zato bi bilo najbolje, ko bi bil to predstavnik izobraževalnega centra delovne organizacije.

Podrobno so se dogovorili tudi o tem, kako bodo informirali vse študente o podrobnostih programa prakse in o potrebnih organizacijskih ukrepih. Pri tem so ponovno ugotovili, da je lanska šolska praksa popolnoma dosegla svoj namen in da torej niso potrebne bistvene spremembe za letošnjo prakso.

mm

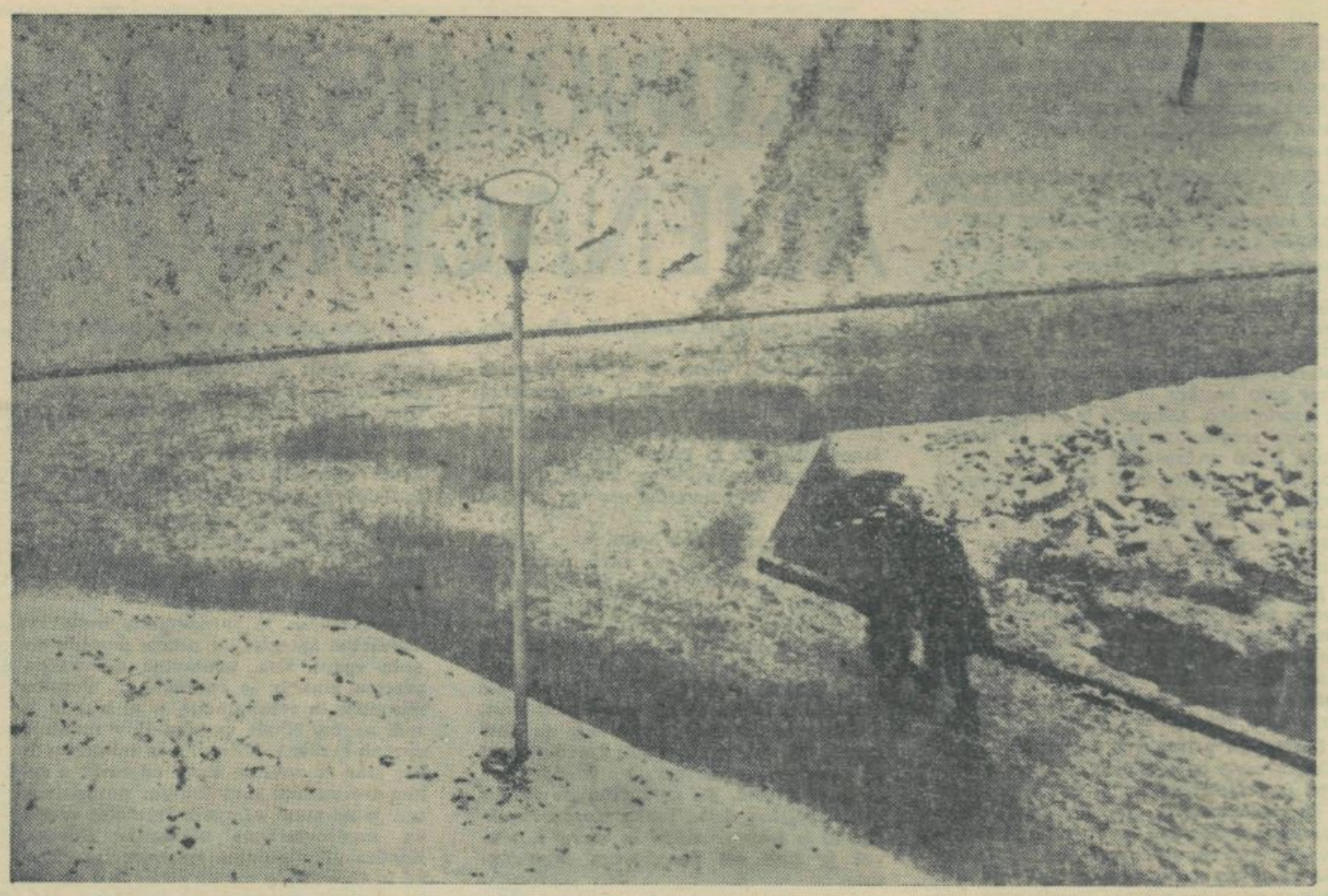

Prvi sneg

Foto: Stojan Kerbler

Mariborski študentski kulturni problemi

Že od nastanka mariborskih višjih šol razpravljamo, polemiziramo in kritiziramo kulturno življenje mariborskih študentov, ki pa se za vsem tem skriva nekje v ozadju. Govorimo o pasivnosti in aktivnosti študentov, o slabem obiskovanju predstav, na skupščinah združenj študentov po šolah pa govorimo, kaj moramo napraviti in kako bi naj naredili. In vedno ostanemo pri istem. Kujemo lepe načrte, sprejemamo sklepe, vsega tega pa v glavnem ne izvršujemo.

Če se ozremo na pretekle študentske kulturne dogodke, lahko ugotovimo, da jih je bilo precej, vendar smo na vseh teh prireditvah opazili zelo majhen obisk študentov. Izjema so edino študentski plesi, ki jih vsako leto prireja odbor združenja študentov, saj je na njih vedno mnogo študentov. Prav tako so se vedno tudi obnesle prireditve poezije in jazza ter natečaj za najboljšo mariborsko popevko »Katedra 62«. Zelo malo študentov pa vidimo na raznih koncertih in na ostalih kulturnih prireditvah, prav tako pa smo komaj letos uspeli dobiti večje število študentov za študentski abonma. Na posameznih šolah imajo tudi proslave v počastitev raznih državnih in republiških praznikov, vendar moram reči, da so te proslave dokaj klavrne. Recitacija, govor in konec. Mislim, da s takimi prireditvami nikakor ne moremo biti zadovoljni.

Na odboru združenja študentov mariborskih visokošolskih zavodov je kulturna komisija sprejela lep program kulturnega življenja študentov, vendar je le-ta v glavnem samo na papirju. V načrtu je ustanovitev pevskega zbora, ki je začel delati že lani, vendar je zaradi premajhnega števila članov že po nekaj vajah razpadel, pa ustanovitev študentske dramske skupine in študentskega plesa. Kulturna komisija pri združenju študentov si je res zadala lepe načrte in tudi razdelila delo med svoje člane. Kakor hitro pa bi morali začeti s konkretno organizacijo po šolah, pa se delo nekje ustavi. Mogoče še nabijejo na oglasno desko na šoli kakšen list, študentje pa list preberejo in pozneje pozabijo na to. V kolikor se prijave naberejo, pa zopet preteče veliko časa, predno pristopijo k nadaljnjemu izvrševanju naloge. Ne morem trditi, da je za vse kriva komisija, saj ne razpolaga niti s potrebnimi prostori niti z dovoljno količino denarnih sredstev. Vzemimo samo študentski ples. Vsekakor bi v Mariboru nujno potrebovali študentski ples vsaj ob sobotah, na katerem bi se lahko študentje zabavali, tako pa je v vsem Mariboru ples samo v eni majhni dvorani. Dvorane, ki so na razpolago, pa so predrage ali neprimerne za ples. Velik problem je tudi majhno število študentov na kulturnih prireditvah. Vsekakor bi bilo treba za povečanje obiska organizirati dobro reklamo in poskrbeti za kvalitetne prireditve.

Kulturna komisija je tudi v preteklih obdobjih organizirala študentske in brucovske tedne. Če pogledamo program enega takšnega tedna, ugotovimo, da pri kulturnih prireditvah dajo mariborski študentje včasih samo eno lastno prireditev ali pa tudi nobene. Gotovo bi dosegli več obiska na prireditvah, če bi aktivno sodelovalo več študentov, kot pa, če imamo samo »izposojene« točke. Kulturno življenje bi vsekakor poživilo študentsko kulturno umetniško društvo, saj bi lahko v tej obliki dela organizirali veliko več študentskih prireditev z lastnim programom. Problem je seveda zopet, kje dobiti prostor za klub, toda že v jeseni letošnjega leta bo zgrajena prva stavba bodočega študentskega naselja in v njej bi lahko klub prav gotovo dobil prostore. Kratka doba študija tudi odločilno vpliva na to dejavnost, saj bi na primer člani pevskega zbora lahko peli v zboru največ dve leti in pol.

-niš

Kako pomagati izrednim študentom?

Izredni slušatelji višjih in visokih šol so v Celju in okolici v mnogo slabšem položaju kot tisti iz Ljubljane ali Maribora, ki imajo take šolske ustanove v domačem mestu. Ker je potreba po kadrih tudi v celjskem okraju zelo velika, so začeli premišljati, kako bi jim olajšali študij.

Anketa, ki jo je napravil zavod za pedagoško službo, je pokazala, da je na celjskem območju okrog 800 oseb, ki študirajo izredno. Med njimi je okrog 360 prosvetnih delavcev, ki deloma že imajo položaj, za katerega je potrebna višja šolska izobrazba. Menijo, da bi bilo izrednih študentov še več, če bi bili pogoji ugodnejši.

Da bi izrednim slušateljem olajšali položaj, nameravajo v Celju ustanoviti poseben center za višje in visoke šole. To bi bilo pravzaprav več centrov matičnih šol, ki bi bili med seboj povezani v enoten center. Zato so v proračunu za prihodnje leto že rezervirali nekaj sredstev. Nekaj sredstev za kritje stroškov naj bi prispevali iz skladov, nadalje bi pomagale tudi matične šole in tudi študentje sami bi prispevali majhen delež.

Predvidevajo, da bi tak center posloval pri eni izmed srednjih šol, delati pa naj bi začel v začetku drugega semestra. Center ne bi bil namenjen samo organiziranju predavanj, temveč bi v Celju slušatelji opravljali tudi izpite ipd.

Pri okrajnem svetu za prosveto in kulturo so ustanovili posebno komisijo, ki ima nalogo, da prouči pogoje in pripravi vse potrebno.

J. V.

ŽELEZARNA RAVNE — JEKEL TOVARNA PLEMENITIH JEKEL — RAVNE NA KOROŠKEM

PLEMENITA JEKLA

ogljikova, legirana in visoko legirana valjana — kovana — lita

PNEVMATSKO ORODJE
- vrtalna kladiva
- podporne noge
- odkopna kladiva
- kladiva za zakovičenje in sekanje
- ročni brusilni stroji
- nabijači peska
- armature in priključki

INDUSTRIJSKI NOŽI – KOLESNE DVOJICE – VZMETI – GRELNA ŽICA – VALJI ZA HLADNO VALJANJE KOVIN – VALJI ZA VALJANJE BREZŠIVNIH CEVI

BRZOREZNO ORODJE
- strugarski noži
- spiralni svedri
- rezkarji iz kvalitete »Elomax«
- krožne žage za hladno rezanje kovin

USLUGE:
- termična obdelava: kaljenje, poboljšanje, cementiranje
- mehanska obdelava: groba in fina za ulitke in odkovke
- informacije in navodila za izbiro, obdelavo, predelavo in termično obdelavo ter uporabo naših jekel
- strokovni tečaji za brusilce industrijskih nožev in kalilce

O NOVI ZGRADBI INŠTITUTA ZA KEMIJO

V sestavku o raziskovalnem in pedagoškem delu, objavljenem v 27. številki Tribune dne 18. decembra 1963, beremo med drugim, da se zaradi neurejenih razmer na fakultetah pojavljajo težnje po obravnavanju vseh že obstoječih inštitutov zunaj univerze kot ustanov, ki nimajo nikakršne zveze s fakultetami. Zato se postavlja med drugim zahteva po gradnji novega, aplikativnega kemijsko-tehnološkega inštituta, ki jo utemeljujejo s potrebami študija na 3. stopnji, čeprav bi mogli slušatelje tega študija pod mentorstvom profesorjev vključiti v raziskovalno delo kemijskega inštituta Borisa Kidriča. Zahteva univerze bi bila torej neutemeljena in bi predstavljala le nepotrebno podvajanje zmogljivosti.

Nedvomno bi imel avtor take trditve prav, če bi jo opri na dejstva, o katerih bi ga na tajništvu univerze prav lahko poučili. Naštejmo nekoliko teh dejstev:

Nova zgradba inštituta za kemijo, za katero je bil investicijski program v letu 1962 odobren od univerzitetnega sveta ter uvrščen v vrsto prioritetnih gradenj univerze, je utemeljena s potrebami študija 1. in 2. stopnje in dimenzionirana za tisto število slušateljev, ki moramo z njim še v tem desetletju računati. Če nastopa pri tem kot investitor univerzitetni inštitut za kemijo, ima to svoj vzrok le v zahtevi univerzitetnih organov, da mora biti stavba namenjena verbalnemu in eksperimentalnemu pouku osnovnih kemijskih predmetov za slušatelje vseh fakultet, ki imajo v učnih načrtih tak pouk predviden.

Zahteva za gradnjo nove stavbe, ali bolje povedano, za prizidek k že obstoječi zgradbi fakultetnega oddelka za kemijo, izvira iz dejstva, da imamo sedaj v laboratorijih na voljo delovnih mest za okoli 100 novincev letno pri delu v dveh izmenah. Pri tem pa smo vpisali že v tekočem šolskem letu brez ponavljalcev več kot 200 slušateljev v I. letnik obeh študijskih smeri: kemijske in kemijsko-tehnološke. Razumljivo je, da nastopajo pri takih razmerah neštete težave in pomanjkljivosti ne le v organizaciji in izvedbi pouka, ampak tudi v njegovi kvaliteti. Če k temu prištejemo dejstvo, da za nekaj osnovnih kemijskih in tehnoloških disciplin sploh nimamo laboratorijev, lahko trdimo, da v današnjih prilikah ne moremo izvesti stvarne reforme pouka brez ustrezne razširitve prostorskih zmogljivosti.

Seveda imamo v novi zgradbi predvidenih nekaj laboratorijev za raziskovalno delo fakultetnih učiteljev in asistentov; drugače pač ne more biti. Vendar so ti prostori namenjeni tudi za delo za diplomske, magistrske in doktorske naloge in to za tisto vrsto znanstvenih del, ki imajo značaj fundamentalnih oziroma s fundamentalnimi ozko povezanih aplikativnih raziskav. Za drugo vrsto, ki bo imela poudarjen aplikativni karakter in ki se nanaša le na nekatere tehnološke discipline, nimamo predvidenih niti prostorov, niti opreme. Za ta del smo se dogovorili s kemijskim inštitutom »Boris Kidrič«, da ga bomo izvršili ob sodelovanju naših članov z vključevanjem slušateljev 3. študijske stopnje v raziskovalne naloge tega inštituta, ki mu je univerza med soustanovitelji.

Pri vsem tem se torej sprašujem, če postavljamo pred družbo res neutemeljene zahteve in če ne bi bilo morda bolj narobe prihraniti si delo in dopustiti razmere, ki so vsako leto neznosnejše in v rastočem neskladju z našimi gospodarskimi načrti.

prof. dr. inž. Roman Modic

Razgovor ob dveh

Če presenetiš nekoga okrog dveh popoldan pri kosilu, je to normalno, bolj nenavadno pa je, če ga ob isti uri najdeš v sobi, ko pospravlja posteljo. Takole sem se seznanil z našim današnjim gostom.

SAVO SPACAL je študent 3. letnika medicine, toda najin pogovor ni stekel o študiju medicine in o večnih problemih študentov na tej fakulteti. Savo je letošnje leto predsednik zamejskega kluba.

»Koliko članov šteje danes zamejski klub in kako je pri vas poskrbljeno za klubsko in družabno življenje?«

»Naš klub šteje uradno 43 članov, mislim pa, da je študentov s Tržaškega (pa še nekaj študentov s Koroške) v Ljubljani še več. To se kaže tudi na prireditvah, ki jih kar redno organiziramo za naše člane. Pred novim letom smo imeli predavanje o sodobni slovenski literaturi, priredili pa smo tudi brucovanje na Rožniku. Vsak mesec kaj organiziramo, večkrat pa nas obiščejo tudi člani akademskega kluba Jadran iz Trsta. Ta klub združuje slovenske visokošolce na tržaški univerzi in naše sodelovanje se odvija v zelo prijetnem ozračju. S temi študenti bomo v počitnicah organizirali »zimovanje«, nekakšen prostovoljen smučarski tečaj, ki je že postal tradicija. Vsako leto se podamo tudi na potovanje po Jugoslaviji, ki ima namen približati kraje in ljudi našim študentom.«

»Bivanje in študij tržaških Slovencev v Jugoslaviji je združeno tudi z nekaterimi težavami, ki so predvsem pravnega značaja. Zlasti so težave za fante glede ureditve oziroma odložitve vojaškega roka. Kako je s temi vprašanji?«

»O tem smo že dosti razpravljali, pa ne samo med seboj, predlagali smo rešitve na tej in na oni strani meje. Smo v nerodnem položaju, ker je italijanska vlada izdala akt, s katerim prepoveduje italijanskim državljanom študij v tujini, če nimajo prej opravljenih vojaških obveznosti. To so napravili zaradi nekaterih »študentov«, ki so bili vpisani na univerzah na Dunaju, v Parizu, v Nemčiji, v resnici pa so bivali v Italiji in izigravali vojaške oblasti. Mešana jugoslovansko-italijanska komisija tako ni mogla razpravljati o nas, čeprav bi lahko napravila izjemo, ker gre za vprašanje veljavnosti zakona na celotnem italijanskem teritoriju. Zaenkrat naši fantje rešujejo ta problem s tem, da si priskrbijo potrdilo o zaposlitvi, ki ga za »kamuflažo« izdajo slovenska podjetja. Čeprav to ni pošteno in čeprav nimamo od »zaposlitve« nobene koristi, smo si morali poiskati izhod v sili...«

bsl

● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI ● SREDNJEŠOLCI

REPORTAŽA Z VIŠJE PEDAGOŠKE ŠOLE

V STAREM — NOVO

Na ljubljanskem Starem trgu je v zadregi, kdor hoče najti višjo pedagoško šolo. V ozki ulici, v stari stavbi, ki je pred stoletji služila bogve kateremu prebivalcu našega mesta, si je poiskala skromno streho; denarja za nove učilnice, kjer se bo mlado navdušenje družilo s soncem, še ni.

Študenti in profesorji, ki tu najdejo med letom svoje zatočišče, vsega tega ne vidijo. Vedo, da so želje eno, možnosti pa drugo.

»Naša naloga je vzgajati predmetne učitelje za višje razrede osnovnih in raznih posebnih šol,« je povedal direktor Blaž Tomaževič. »Učiteljišče, kakršno je bilo v preteklosti, nima perspektive, ker diplomanti tam dobijo preozko znanje, ki ne ustreza vedno večjim zahtevam. Še posebno velja to za vse vrste specialnih šol, kot so šola za mentalno prizadete otroke, zavodi za slepo in gluho mladino ipd. Na teh šolah mora učitelj ali profesor razen ustreznega strokovnega znanja pokazati in dati še precej več — otrokom mora vcepiti zavest, da so enakovredni člani družbe, rešiti jih mora kompleksov, ki jih rodi okolje.

Šola ima 10 oddelkov, kjer študentje vpisujejo po dva sorodna predmeta. Da naštejemo le nekatere najbolj obiskane: tehnična vzgoja, glasbena skupina, jeziki, defektologija.

Kdor bo iskal štipendijo, bo najbrž presenečen. Po občinah se zavedajo, da manjka samo v Sloveniji po približnih cenitvah 1500 diplomantov z izobrazbo VPS. Zato štipendije radi ponujajo. Če pa le ni sreče na občini, se vsakdo lahko še obrne na republiški svet za visoko šolstvo; tam ga bodo pa prav gotovo rešili težav. Za primer, kakšne so potrebe: skoraj vsi absolventi se zaposle po šolah še pred diplomo. Vsako leto v jeseni prihajajo prošnje iz raznih koncev, naj jim pošljemo koga, ki je »ostal brez službe«, pa največkrat zaman.

Ker želijo, da bi se dopolnilno izobrazili tudi tisti, ki so že končali učiteljišče, so v Trbovljah, Kopru in Novi Gorici v sodelovanju z Ljudsko univerzo ustanovili center za izredni študij. Tako je danes na VPS vpisanih okrog 800 študentov, ki pa stalno delajo na svojih delovnih mestih po šolah in se pomanjkanje kadrov, ko bodo diplomirali, ne bo prav nič zmanjšalo. Tudi z ustanovitvijo pedagoške akademije v Mariboru se dotok študentov ni zmanjšal in ljubljanska VPŠ mora kriti potrebe vseh ostalih okrajev. Zato že predvidevajo ustanovitev nove akademije za Primorsko.

Šola ima danes velike težave s prostori. V stari stavbi, kjer je nastanjena, je na primer samo 200 kvadratnih metrov efektivno izkoriščenega in 30 kvadratnih metrov neizkoriščenega prostora. Šola nima prostora, v katerem bi študentje lahko pripravili svoje nastope v razredu in zdaj gostuje po raznih ljubljanskih osnovnih šolah. Seveda smo odvisni od dobre volje upraviteljev teh šol, ker so pač mnenja, da se s stalnim menjanjem učiteljev kvaliteta pouka niža. Zaradi heterogenosti šole, ki ima veliko število oddelkov, se morajo študenti potikati po raznih koncih Ljubljane. Zato je vsekakor upravičena njihova zahteva, da odgovorni organi že vendar razmislijo o gradnji nove šole. Tudi reforme šole v sedanjih pogojih ni mogoče izvesti tako, kot je zamišljena. Uvajanje novih predmetnih skupin za razredni pouk postaja vse bolj aktualno v zvezi z odmiranjem učiteljišča in njegovim vraščanjem v splošno-izobraževalni sistem šolanja gimnazijskega tipa. Težišče študija bo sicer še vedno na predmetnih skupinah, večji poudarek pa bo na specialnih pedagoških predmetih, kot so metodika, psihologija in pedagogika.

Možnosti za vpis so zelo široke. Če si končal gimnazijo, učiteljišče ali srednjo vzgojiteljsko šolo, lahko brez strahu stopiš k vratarju in kupiš indeks; spričevalo teh šol ti bo odprlo vrata brez sprejemnega izpita. Če pa si končal katero od industrijskih šol in bil nekaj let v praksi, pa zdaj želiš, da bi kmalu sam stopil za kateder in poučeval tehniko, risanje ali glasbo, pa se le pripravi: strogo oko izpitne komisije te bo temeljito pretipalo; pokazati bo treba kar solidno znanje in nekaj talenta. Če boš prekoračil ta prvi prag, potem ti bodo že nudili pomoč. Če se boš počutil premalo podkovanega v predmetih, ki jih že obvladajo kolegi iz srednjih šol, bodo zate organizirali celo posebne seminarje iz splošno-izobraževalnih predmetov, kot so to storili letos.

Marsikdo si želi po diplomi nadaljevati študij na II. stopnji na filozofski fakulteti. Tudi ta bo zadovoljen. V večini primerov je možno nadaljevati delo brez diferencialnih izpitov, potrebna je le diploma I. stopnje. V kolikor pa to še ni urejeno, pričakujemo rešitev v kratkem.«

Direktor Tomaževič je zaključil takole: »Naša naloga je odgovorna in težka. V dveh letih moramo študente, ki imajo različno stopnjo predizobrazbe, dvigniti na nivo neke »relativne popolnosti« — usposobiti jih moramo za to, da mlajšim generacijam že po dveh letih lahko posredujejo sliko o svetu, enako kot njihovi kolegi, ki študirajo štiri leta.«

Upam, da sem s tem zapisom ustregel želji V. R. iz Novega mesta, ki jo zanima študij na VPS. Na svidenje v prihodnjem študijskem letu v Ljubljani! **I. M.**

Dopisniki

KULTURNO MRTVILO

Kdor pozna mariborsko I. gimnazijo, se bo prav gotovo spomnil, da je bila pred leti pravo žarišče kulturnega življenja v mestu pod Pohorjem. Njeni dijaki so bili mnogi sedaj znani pesniki, pisatelji, gledališki in filmski igralci; vsi ti so že v dijaških letih kazali zanimanje za svoje področje in se na njem tudi uveljavljali.

Mladi književniki so prirejali literarne večere, povezane z nastopi glasbenikov; dramska sekcija MKUD je vsako leto naštudirala gledališko igro, s katero so nastopali tudi po mariborski bližnji in daljni okolici; za razne proslave so imeli pevski zbor, ki je gostoval tudi v kolektivih; literarni krožek je pred desetimi leti začel izdajati svoje literarno glasilo »Mlada misel«, ki je izhajalo vsak mesec in so ga dijaki z zanimanjem prebirali.

Od generacije dijakov, ki je sedaj na šoli, se verjetno le malokdo spominja poslednjega literarnega večera, ki so ga priredili dijaki I. gimnazije. Nasploh je aktivnega kulturnega ustvarjanja na šoli zelo malo, ali bolje rečeno: nič. Šolsko glasilo »Mlada misel« je zadnjič izšlo ob koncu lanskega šolskega leta, pa še tisto je bila edina številka X. letnika. Ko se je ob pričetku pouka zbral literarni krožek, je sklenil, da bo v tem šolskem letu izdal štiri številke, rok za prvo številko pa je postavil do 29. novembra. Toda sedaj smo že v drugem koledarskem letu, vendar o številki ni ne duha ne sluha. Razpisali so natečaj za novo naslovno stran, toda to je vse.

Na gimnaziji je sicer že nekaj »odkritih« talentov, prav gotovo pa je tudi precej »skritih«. Potreben bi bil torej le mentor, ki bi jih znal vzpodbuditi k delu. Profesorica slovenskega jezika, ki sodeluje pri literarnem krožku, je na šoli žal šele prvo leto in torej še ne more poznati zmožnosti posameznih dijakov, saj razen tega niti ne uči v vseh oddelkih.

Zanimivo je, da se za svojo nedejavnost dijaki ne morejo sklicevati na pomanjkanje finančnih sredstev; v blagajni leži brez koristi precejšnja vsota denarja.

Sicer pa bodo imeli literarni ustvarjalci v kratkem priložnost, da se izkažejo. Ravnateljstvo šole je namreč, kot vsa leta poprej, tudi letos razpisalo natečaj za Prešernovo nagrado. Z njo bodo 8. februarja nagradili pisce pesmi, proze, slikarje in druge.

Dramska sekcija je v lanskem šolskem letu začela pripravljati veseloigro, vendar pa je vse ostalo le pri pripravah, saj jih je prehitel konec šolskega leta. Tudi s pevskim zborom ni nič boljše: toliko, da obstaja. Dijake je treba dobesedno prisiliti, da se udeležujejo pevskih vaj, saj bi sicer na njih bila navzoča le zborovodja in klavir.

Tudi kot »odjemalci« kulture se dijaki I. gimnazije niso preveč izkazali. Resda jih ima precej gledališki abonma, vendar je gledališče za veliko večino v večji meri družabni kot pa kulturni dogodek. To najbolje ilustrira naslednji primer:

Še pred začetkom gledališke sezone so po razredih prodajali vstopnice za Frischevo Andorro. Med več kot 600 dijaki zavoda je karto kupil le — predsednik MKUD!

B. MOVIČ

SLOVESNOST LETA

V želji, da praznovanje Prešernovega dneva ne bi bilo zgolj vsakoletna spominska slovesnost, ki naj nam pesnika še bolj približa ter nam vedno znova pokaže njegovo veličino in pomen, so se na II. gimnaziji v Mariboru odločili za nov način praznovanja. Na ta dan ne bodo govorili samo o tem, kaj nam je Prešeren dal, spregovorili bodo tudi o svojem odnosu do Prešerna, do njegovega duha.

Nagrajenci Prešernovega natečaja za poezijo in prozo se bodo predstavili s svojimi deli. Lahko bomo kritično ocenili njihove napore v iskanju prave, progresivne poti v literarnem ustvarjanju, ki edina tudi dokazuje najtesnejšo duhovno povezanost mladega ustvarjalca z velikim pesnikom. Branje nagrajenih literarnih del bodo ustrezno dopolnjevale nekatere uglasbene Prešernove pesmi v izvedbi mladinskega pevskega zbora.

Sicer je še prezgodaj govoriti o tem, kakšen bo rezultat slovesnosti ob obletnici pesnikove smrti, vendar mislim, da tak način oddolžitve Prešernovemu spominu mnogo obeta, saj se bomo neposredno seznanjali s težnjami mladih, ki prihajajo prav v njihovem literarnem snovanju najbolj do izraza.

Saša Kraigher

ODGOVOR NA NEKULTURNI PRISPEVEK NEKULTURNI POLEMIKI O KULTURI

ŠKUD AKADEMIK IN NJEGOVA VLOGA

Zgodilo se je, da je pri »enem izmed mnogih študentov, ki so živo zainteresirani za študentsko kulturno življenje na ljubljanski univerzi«, nesramnost prerasla vse dovoljene meje s tem, da si je upal na javnem mestu izraziti pomisleke glede, običajno vedno opevane Akademikove slave. Jasno, da je bilo takšno početje obsojeno kot nekulturno. Klin pa se izbija s klinom, nekulturnost z nekulturnostjo, (saj to je tisto!) in »res publica« (Akademik) je rešena!

Ne bom se prerekal okoli kulturnosti ali nekulturnosti mojega zapisa »Študentje in kultura«. Priznam le to, da je bilo v njem dosti govora o nekulturi. Prav tako tudi nimam namena, na osnovi članka »Nekulturni prispevek nekulturni polemiki o kulturi«, načenjati polemike. Razen tega, da mi daje navedeni članek zelo malo materiala za to, smatram, da nam je bolj kot polemika o nakazanih problemih, potreben konstruktiven dialog; in ne samo dialog, pač pa široka diskusija. Popolnoma mimo omenjenega članka pa vendarle ne morem. Mislim namreč na edini omembe vreden stavek, ki govori o tistem, o čemer se meni »niti ne sanja«.

Moram priznati, da se mi res še ni sanjalo o tem, da bi kdorkoli doslej proglašal »komisijo z imenom kulturna komisija pri univerzitetnem odboru« za »nosilca kulturne politike in njenega celotnega mozaika, v katerem je Akademik morda najvidnejši lik«. Za bodoči program kulturne komisije vsekakor priznanje, vredno upoštevanja.

Prav tako se mi še nikoli ni sanjalo to, kar se sanja piscu omenjenega članka, namreč, »da bodo amaterske kulturno umetniške skupine še naprej odigravale svojo pozitivno vlogo in obdržale vse bolj zahtevno občinstvo samo, če se bodo kvalitetno približale le sorodnim poklicnim institucijam in jih dosegale in presegale s svojo specifičnostjo — z ljubiteljskim odnosom do ustvarjanja in poustvarjanja umetniških vrednot.« (Kot da »poklicni« ustvarjalci tega ne premorejo!)

Čeprav je ta konstatacija vodila usmerjevalca amaterskega kulturnega življenja na Slovenskem — zveze Svobod in prosvetnih društev — si drznem trditi, da je v osnovi zgrešena in glavni krivec odmiranju amaterizma pri nas. (Vsekakor bo o takšnem stališču zveze Svobod kje drugje še vredno spregovoriti.)

Naj na kratko, mutatis mutandis, rezimiram svoje izhodišče (iz prvega članka) glede amaterske kulturne dejavnosti. Ni bistvena naloga

Vinko Tušek: Pri delu

amaterskega kulturno-umetniškega društva, da po sistemu daj-dam kulture konkurira profesionalnim institucijam, (teh ne bo nikoli doseglo in nesramno je trditi, da smo amaterji v naši dobi sposobni vložiti več kot »profesionalci« v svoj življenjski cilj!), pač pa je njegovo poslanstvo v angažiranju čim večjega števila dotlej za kulturno udejstvovanje indiferentnih ljudi. In ŠKUD je prvo poklicano, da poveže današnjo študentsko kulturo, ki se na vse načine izogiba aktivnosti (metanje kovancev v glasbeno skrinjo ni aktivnost), s študentsko aktivnostjo, ki je danes mnogokrat daleč od kulture, v študentsko kulturno aktivnost.

Očitno gre torej za dva koncepta dela kulturno-umetniškega društva. O obeh je bilo v naši kulturni javnosti že govora — nobeden od njiju ni torej nekaj novega — zdi pa se mi, da bi ravno študentje morali prvi spregledati prednosti, ki jih prinaša drugi koncept (ki ga, mimogrede povedano, ponekod — v Angliji — že nekaj let z velikim uspehom izvajajo).

Še en očitek me je zadel, in sicer: »Pisec ne pozna dosedanjih programov in programske politike posameznih skupin (kdo pa to pozna?), ne ve, da niso »zgolj utapljanje v romantično počutje« še manj pa »odtujitev sedanjosti«, niti približno ne pozna dosedanjih uspehov Akademikovih skupin doma in na mednarodnih tekmovanjih, niti se ni potrudil zvedeti, da Akademik ne obstoja že »baje slavnih deset let««, temveč polna štiri leta.«

Kaj hočemo! Sem pač samo »eden izmed mnogih študentov, ki so živo zainteresirani za študentsko kulturno življenje na ljubljanski univerzi in vedo za probleme, ki to življenje hromijo.«

FRANCI PIVEC

Glosa o „Glosi o novinarski mentaliteti"

Ne bi se oglašal s pričujočim sestavkom, ko me ne bi k temu vzpodbudilo tendenciozno pisanje urednika kulturne rubrike v študentskem časopisu Tribuna (št. 27) tovariša Nika Grafenauerja v zvezi s polemiko o kritiki današnjega novinarja, ki jo odpira T. K. v Perspektivah (št. 34 in 35). Smatram, da je takšno pisanje neodgovorno in je v bistvu izkrivljanje dejstev. Najhuje je to, ker daješ, tov. Niko, določene sodbe, ki so izključno plod tvoje glave in jih pri najboljši volji pri napadenem novinarju, tovarišu Miru Zakrajšku, **ne moremo zaslediti.** Omenjenemu novinarju očitaš, da se v članku (ki ga je ta napisal kot odgovor Borisu Grabnarju na članek »Nova ustava in samoupravljanje v komuni« v revijo Perspektive št. 30) kaže »nostalgija po birokratovi bradi, pod katero je vsakomur dodeljeno njegovo mesto, kjer je lepo na varnem in dela, kar mu ukažejo, tako da se v nobenem primeru ne more motiti«. In dalje: »Svet je zmerom prekrasno urejen, če pa ni, ga spravi v red primerno tempirana direktiva (op.: čigavo kritiko podajaš v tej tempirani direktivi?). V tem svetu novinarju vobče ni treba misliti. Misliti — bog ne daj. Človek se s tem izpostavlja, pa tudi prenaporno je. Čemu bi si kratil preljubi življenjski mir še z razmišljanjem?« Vsi argumenti, ki jih potem navajaš, dragi kolega, in na podlagi katerih delaš takšne zaključke, so konkretni »argumenti« Mirana Zakrajška, da je tudi Delo »bilo družbeno angažirano v razpravi o novi ustavi«. Tvojih nadaljnjih izvajanj, Niko, se pri najboljši volji ne da razumeti. Razumeti pa se jih ne da samo zato, ker gre tako v omenjenem začetku, kot v nadaljevanju za golo »ne fair« podtikanje. Postavljam ti vprašanje, na podlagi česa si lahko prišel do stavka: »Vsi vemo, da je ustavna komisija dala osnutek ustave v splošno razpravo in da ni morda tega Delo storilo samoiniciativno.« Če s tem želiš oporekati Miranu Zakrajšku in ga pobijati, potem preprosto ne vem, na podlagi česa (torej zopet podtikaš).

Še zdaleč nisem zagovornik tega, da je v našem osrednjem dnevniku vse v redu (tega ne trdi tudi Miran Zakrajšek). Smatram pa, da s takim načinom potvarjanja dejstev ne boš prav nič prispeval h konkretni polemiki o nekaterih dejansko obstoječih aktualnih vprašanjih nadaljnjega razvoja javnih komunikacijskih sredstev. Mislim, da je pot oziroma metoda, ki jo pokažeš v nadaljevanju, ko govoriš o nekaterih konkretnih primerih, za katere smatraš, da bi bilo potrebno odločneje spregovoriti v dnevnem tisku, edino pravilna in konstruktivna. Škoda je, ker ti fasada podtikanja vse to prekrije, ta se namreč še nadaljuje. Katere konkretne primere sicer obravnavaš s precejšnjo dozo subjektivizma, kar lahko ugotovi vsak, ki prebere tvojo gloso. Pa pustimo to. Hočem ti povedati le to, da je posploševanje silno nevarna stvar, če ne temelji na principih metode abstrakcije. Vsakega tistega, ki se ne bo preje spoznal natančno s to metodo, bo doletela ista usoda kot tebe. Pal bo nekonstruktiven, izkrivljal bo dejansko stanje, svoje nepravilne miselne sheme bo spravljal na dan s podtikanjem. Na žalost pa je to danes večkrat postala praksa nekaterih. V svoji vnemi, biti dejansko čim bolj angažiran, zahajajo v svojih kritikah v nekonstruktivno posploševanje, od njih ne slišiti besedice o mestih in nalogah organov samoupravljanja in subjektivnih sil (v vsakem konkretnem primeru). V želji biti čim bolj kritičen, pozabljajo na predloge za konkretno rešitev. Kdo naj bo potem tisti, ki bo iskal konkretne rešitve? Ali ni to naloga nas **vseh skupaj?** Upam, da izpod tvojega peresa ne bom nikoli več moral prebrati tako absurdnih »resnic«, kot je ta o našem Delu: »Skratka, na njegovih straneh zaman iščemo resnico, resnico naše družbeno ekonomske situacije.« (!??) Naj bom samo tudi konkreten: kaj praviš o Petru Mozolcu, o karikaturah Milana Maverja, pa o kozerijah itd. itd.?

Za zaključek ti bom pokazal, kam pelje takšno pisanje. Če se postavim v tvojo vlogo, si upam sedaj napisati v tvojem stilu (izkrivljeno posploševati) isto »Gloso« na podlagi članka v isti številki Tribune — »Na križpotju brez prokazov« v rubriki Pisma uredništvu. Tvoje lastno pisanje te je torej krepko udarilo po glavi. Ali pa, uporabim tvojo terminologijo: »S svojim na videz preprostim — jaz bom tukaj napisal neodgovornim — manevrom si sam sebe ugnal v kozji rog!«

Mitja Rotovnik

OPOMBA UREDNIŠTVA:

Tov. M. Rotovnik je v svojem pismu uredništvu izrazil željo, da naj uredništvo, kolikor misli dati kakšno mnenje o njegovem prispevku, stori to v eni od naslednjih številk (torej ne v isti).

Uredništvo Tribune ne misli dajati kakršnegakoli svojega mnenja, pač pa se je odločilo za istočasno objavo obeh polemičnih prispevkov o novinarstvu (M. R.: Glosa o »Glosi o novinarski mentaliteti« in N. G.: O novinarstvu), ker meni, da tudi neposredni dialog med različnimi mnenji lahko vodi do boljšega poznavanja stvarnosti.

V tej želji vabimo k sodelovanju (in se s tem pridružujemo tudi mnenju tov. M. Rotovnika) pri obravnavanju vprašanj našega novinarstva in revialnega življenja tudi vse ostale, ki bi se želeli pridružiti polemiki oziroma objektivneje informirati javnost o tej problematiki.

O NOVINARSTVU

Avtorju sestavka Glosa o »Glosi o novinarski mentaliteti« bi rad takoj na začetku razjasnil pojem glose, ker je iz njegovega pisanja razvidno, da mu ni docela razumljiv. Uredništvo se je odločilo za to obliko svoje dejavnosti iz več razlogov. Prednost takega načina družbene kritike vidi predvsem v njeni ažurnosti, kratkoči in motivni prilagodljivosti. Že narava glose je taka, da zahteva omejitev vsebine na en sam ali več istorodnih kritičnih pojavov, ki so lahko povsem efemerne narave, ali pa so tipični za določeno družbeno situacijo in kot taki trdovratnejši in družbi nevarnejši od prvih. Temeljni namen glose ni v tem, da posamezne tovrstne probleme razrešuje, ker to ni mogoče v nobenem časopisnem članku, temveč predvsem v tem, da nanje opozarja. K njihovi razrešitvi s svojimi sugestijami prispeva šele eventualna polemika, ki jo glosa sproži. Vsi v glosi obravnavani pojavi so navadno prikazani tako, kot jih vidi in občuti posameznik, zato je razumljivo in tudi povsem dopustno, da jih subjektivno vrednoti in ocenjuje; od tod njihova docela opravičljiva tendencioznost, kakršna zlasti izstopa v primerih, ki skušajo izzvati polemiko. Vendar pa s tem še ni rečeno, da ni treba v glosi izrečenih trditev tudi primerno dokumentirati. Po tej svoji lastnosti se namreč ta publicistična zvrst loči od pamfleta.

Miro Zakrajšek mi je tako s svojim časnikarskim delom kot s svojim dopisom v Perspektive dal za vse moje sodbe in zaključke zelo oprijemljivo osnovo. Vsi beremo časopise in pri tem ugotavljamo njihove slabosti in odlike. Vtis, kakršnega bralcu, ki niti ne pozna podrobneje notranjih mehanizmov naših množičnih komunikacijskih sredstev, zapušča naš dnevni tisk, je nedvomno zelo podoben vtisu pisca članka Nova ustava in samoupravljanje kulture Borisa Grabnerja, ki ugotavlja vsesplošno zbirokratiziranost in zmonopoliziranost naših časopisov. Ena bistvenih potez birokratizma pa je prav v tem, da okrog lastne oblasti spleta videz najlepše urejenosti, lažne demokratičnosti in angažiranosti; vso to neresnično situacijo ustvarja z vsakovrstnimi poročili, z navidez pomembnim, v resnici pa brezplodnim aktivizmom in podobnim, saj je to edini pogoj, da se obdrži. Resnica pa je, da ji je naš dnevni tisk s svojo dejavnostjo močna opora, namesto da bi jo razkrinkaval in slabil.

Pričakovali smo, da se bo s prakso samoupravljanja spremenilo tudi naše časopisje, pokazalo pa se je, da še zmeraj trdovratno vztraja na birokratsko ustvarjenih pozicijah. Če pa nekdo pristaja na te pozicije in jih povrh vsega še zagovarja, si njegovega stališča pri najboljši volji ni mogoče razlagati drugače, kot sem zapisal, namreč z nostalgijo po birokratizmu. Pri tem ne gre le za Zakrajškov primer, saj je le-ta imel pač le to nesrečo, da se je s svojo akcijo najbolj izpostavil, gre za današnjega novinarja vobče, ki ga Zakrajšek le simbolizira. Značilna za njegovo pozicijo v družbi je tudi Zakrajškova argumentacija, s

katero v inkriminiranem napadu na Borisa Grabnerja skuša vzbuditi videz demokratičnosti našega časopisja in pri tem našteva nekatere ukrepe, ki se jih je Delo lotilo v zvezi s tem. Vsak dan pa lahko opažamo, da rezultati takih umetno vzdrževanih akcij niso ravno posebno mogočni. (Pisem bralcev ne moremo prištevati niti v ta okvir, ker le malokrat presegajo meje enodnevnosti in privatnosti, vsekakor pa so lahko v posameznih primerih zelo ilustrativna.) Če se torej Delo bori za demokratičnost tiska in svobodo mnenj, čemu ni potemtakem objavilo tudi razgovora svojih predstavnikov z delegacijo Društva slovenskih književnikov, na katerem so razpravljali o konceptu posameznih rubrik in lista kot celote? Čemu ni objavilo reportaže o izredno slabih življenjskih pogojih v dijaškem domu Anice Černejeve, čeprav mu jo je avtor ponudil? Po drugi strani pa se Zakrajšek sklicuje na ustno razpravo kot svoj najmočnejši adut pri dokazovanju angažiranosti in demokratičnosti lista, čeprav vsi vemo, da je Delo s tem le izvrševalo željo ustavne komisije, pa tudi to ponekod na moč forsirano, drugod pa spet skrajno ozkosrčno, saj na primer iz nepojasnjenih razlogov ni hotelo objaviti spreminjevalnih predlogov k osnutku ustave, ki so jih poslali časopisu sodelavci Perspektiv.

Na podlagi vseh naštetih in še neštevilnih drugih dejstev, s katerimi se bralec Dela srečuje dan za dnem, je odtujenost našega osrednjega dnevnika in množičnih komunikacijskih sredstev nasploh, resnični problematiki več kot očitna: večina njegovih naporov velja vzdrževanju slepilne fasade sveta, v katerem živimo in se izraža v neproblematiki in vsebinski revščini časopisa, medtem ko pa resnica naše stvarnosti do njega seže sila poredko.

Vzemimo na primer samo kulturno rubriko Dela. Na njenih straneh nenehno srečujemo le ocene vseh vrst razstav, gledaliških in filmskih predstav in koncertov, ko da bi v našem kulturnem življenju ne bilo večjih in daljnosežnejših problemov, ki so bistvenega pomena za naše sedanje dovolj kritično kulturno stanje in njegov nadaljnji razvoj (na primer problem kulturne politike, komercializem v kulturi idr.). Tako mora te pojave, ki se v prvi vrsti tičejo dnevnega časopisja, prvi načenjati šele revialni tisk.

Birokratska pozicija naših javnih komunikativnih inštitucij je na podlagi navedenih in neštevilnih drugih, nenavedenih, docela na dlani. Tu se nam eo ipso zastavi vprašanje, kaj je z delavskim samoupravljanjem v njih. Do kakšne meje sploh seže in kje se izraža? Skorajda nemogoče je, da kulturni delavci, kakršni so novinarji, pri svojem delu ne bi zadevali ob kritične pojave, ki so očitna in bistvena, ne le obskurna ali zgolj ekskluzivna znamenja anomalij v našem družbenem razvoju, saj je njihova vsebina vseskozi vzročno povezana, pa vendar na straneh Dela zvečine ne zasledimo kaj dosti o tem, kadar pa le pride do tega, ima vsa stvar najčešče obliko informacije. Naravnost nezaslišane nepozornosti našega dnevnega tiska je na primer deležna kulturna problematika naše vasi. Analiza je namreč pokazala, da je položaj naravnost katastrofalen. Vzroki za tako stanje so predvsem v nizkem materialnem stimulansu kmetov po eni, po drugi strani pa v docela nezadostnih proračunskih sredstvih, s katerimi razpolagajo posamezna KUD Svobode. Izkazalo se je namreč, da dobi KUD v eni občini povprečno 60.000 dinarjev dotacij letno, ki jih povsem verjetno porabi za znamke. Podoben je tudi odnos do zgodovinskih in kulturnih spomenikov. Ali pa vzemimo primer kadrovske strukture oblastnih organov po naših občinah. Dejstvo je, da jih več kot polovica nima svojem položaju ustrezne kvalifikacije. Kakšne posledice ima to za skupnost, pa dandanes že občutimo marsikje in bomo v prihodnosti še bolj.

Nadaljevanje na 11. strani.

BORIS PAŠ

Drug drugega - kakor je kdo na vrsti - odtrgajo, pahnejo čez prag, naj tava sam. Potem ga gledajo izza zastorov in čakajo jutra. Jezi jih njegova trmoglavost, ker se vedno znova in znova pobere. Vendar vedo, da imajo prav in zato jih vsakič prijetno zaščegeče v grlu.

Po poti parka mu je pošev navzgor prihajala nasproti; sklonjena je pod pazduho stiskala mapo in zvezke ali knjige in ob boku ji je poplesavala torbica, obešena za dolg jermen čez ramo.
»Živio!« ji je dvignil oči.
»O!« je rekla in se ustavila.
»Kako si?« je pristopil k njej.
Ni se umaknila; dihal jo je kako cvet rože zjutraj.
»Tepček,« ga je krcnila po nosu.
»Kaj imaš tu?« jo je vprašal in ji izvlekel zvezek. Prelistal ga je in ji ga vrnil.
»Francoščina?«
Pokimala je.
»Zakaj te ni na predavanja?« je začela.
»Nimam časa,« je zasopel.
»Spiš... saj vem... saj si rekel...«
Preglasno se je zasmejal, preširoko zakrožil z rokami.
»Videti te hočem,« je po premolku rekel.
»Saj se vidiva!« ga je izzivala.
»Ne.«
»Kako ne?«
»Tako.«
Molk.
»Pa kaj imaš od tega?«
»Razveseliš me.«
»Si žalosten?«
»Zdaj sem najnežneje zaslinjeni polžek pod soncem. — Blaženost!«
Nasmejala se je in s prosto, orokavičeno roko ga je kot konjička potrepljala po licu. Še zmerom sta čakala — daljave so glasneje in glasneje sitnarile.
»Popoldne pridem,« je hlastnil po pozibavajoči se deščici, ki so jo bili od obale odnali mrzli in sivi valovi. — Pričakujoče se ji je zazrl v obraz.
»Ne vem, če bom imela čas...«
»Ne, ne — imam ga — prišla bom!« je zaklicala za njim, ki se je počasi odmikal, ki se ni ustavil in ni obrnil glave in ji torej ni dal niti uganiti, ali ga je še dohitela, ali pa je že zamudila, ker je bila ugasnila v njem in ji je zdaj tuj, kakor da se ne bi nikoli srečala, in je lahko tudi mrtev.

*

Zakasnil je več kot četrt ure; zato je moral sesti daleč stran od nje. Po uri je vzela torbico in se napotila k izhodu.
»Greš?« jo je ogovoril pri vratih, ko sta se gnetla na hodnik.
»Grem.«
»Hočeš cigareto?«
»Hvala.«
Šla je. Lahko bi stekel za njo. Moral bi. — Zavila je h garderobi po plašč. Oblečena se je prikazala in s podrsujočimi koraki, majavo kakor izkušena piratka, s torbico čez ramo krenila k steklenim vratom. Odrinila jih je.

*

V nebo štrleči bloki, izsušene žile mesta, goli trgi — komu utripljejo semaforji? Gora ne odgovori nikomur. Pa vendar za okni, za vsemi temi zavešenimi okni, za posmehljivimi črnimi krinkami žare oči; in slutiš pomežikovanje, skrivna znamenja, ki se zgrinjajo čezte, ko po asfaltu stopaš med betonom, zbada in reže te njihovo tajno dogovarjanje, pritiska te k tlom ko sekira nad glavo. Ne stečeš, ker veš, da boš izzval krohot, storiš najpametneje in na videz ravnodušno, brez naglice nadaljuješ svojo pot. In stopaš mimo hiš kakor mimo krst — spolzkih in grozljivih, ker so stisnile utrip, zaprle dih — in korakaš ob zlizanih, odrtih zidovih, ne da bi vedel za ladje in zastave, za veter in dež in sonce — in hodiš, kakor da te vleče cesta, po kateri je topotala čreda podivjanih konj in ne veš, kakor tudi brezumne živali niso, da je na koncu tema, globoka tema; ko letiš nizdol, prijetno presenečen občutiš rahlo naletavanje plasti — blagi dotiki, vseodpuščajoče šepetanje, spev pozabe in miru — razgnati te hoče nečloveška stiska, kot te ohromi iznenaden krč.
Odslej živiš za zaprtimi polknicami, v mraku. Obkrožajo te stene, kakor pregrada iz zob in opetega mesa. Na jeziku čepiš v votlini, ki ti je izrasla iz prs.
Ni se bril, da ga ne bi premagala skušnjava. Bral je in se učil; kakor da išče odrešenja pri Rimbaudu, Valeryju in Baudelairu, drugič spet pri Heineju, Goetheju in Rilkeju, potem pri Jeseninu, Majakovskem in Bloku. Wolfe, Faulkner, Proust, Dos Passos, Kafka, Dostojevski ga niso mogli potešiti. Nekega jutra je odkril Hougrona, pa je po dveh dnevih odkril svojo zmoto. Zaupal je Lewisu in mu žrtvoval dolg teden. Potem je ogoljufan za tisto, kar je iskal, izgubil vero in zapustil beletristiko. »Česar mi ni moglo dati srce, mi bo morda dal razum,« se je bodril in je prešel na filozofe. Sokrat, Kant, Hegel in Marx ga kmalu niso več zanimali. Heidegger, Lukács, Sartre so ga samo utrdili, da se je počutil kot ožeta cunja.
Da je njegova rešitev tam na drugi strani sveta, tega ni mogel vedeti.
In tudi ko bi se v njem zganilo, ga poklicalo tja na drugi konec sveta, bi utrnil v sebi ta klic. In tudi ko bi vedel, kakor se je pričelo že jasniti v njem, da je bil zgrešil pot, da tisti tam — večni tam ni bil pravi tam, da je bil nekoč zmetal darove v črno reko, misleč, da jih je položil na belo sipino, daleč stran na svoj kraj (v skrivališče, ki je skrivnost dveh levih dlani), in tudi ko bi zdaj spoznal, kakor je že drlo manj, da se je bil izogibaje se nastavljenih mrež v resnici zapletel vanje in da je bil ves čas stopal po zvijačno predvidenih slučajnostih, bi za nič na svetu ne hotel tega samemu sebi priznati. — Srdito je teptal poganjajoče, vzpenjajoče se plamenčke. In ko je zadušil ta ogenj, je stekel na drugo stran, koder je opazil bel dim in svetle, požrešne jezičke. In potem za njegovim hrbtom; in spet na desni; in na levi; in nazaj; in naprej; in — kakor da jih nikoli ne bo mogel stlačiti, zabiti v zemljo in — kakor da se ne bo nikoli vdal, ker ne more še enkrat istih darov podariti, ker se izrečenih besed ne da ponoviti.
»Rdeča roža na drugem koncu sveta je zaman rasla,« je planilo nadenj.
»Tvoje deblo se bo posušilo,« mu je dihnila.
»Si vedela za moje rjave oči?« jo je začuden vprašal.
»In ti — da moje naročje od stegen do prsi drhti po tebi?«
»Moraš biti zelo podobna njemu tamu!«
»Sem, ampak sem drugačna od nje.«
»Kakšna?«
»Ugani!«
»Vsi moški, ki jih srrečuješ, so potem ves dan srečni od tvojega glasu in bistrine tvojih coči.«
Molk.
»Nihče pa ne ve za tvoj jok.«
»Ne jočem!«
»In vendar jočeš, kcakor se vije in hlipa zemlja, ko jo brazda lemež.«
»Zakaj me budiš? EBoliš me.«
»To so njene besedee.«
»Krut si in trgaš mee.«
»To so njene besedde.«
»Nežna bom s tebojj.«
»Tako je tudi ona rekla.«
»Čemu me ponižuješš?«
Molk.
»Rada bi vedela kaj o tebi. Povej mi!«
»Povej mi ti!«
»Ali veš, kaj sem si kot otrok želela?«
»Da bi umrla?«
»Da bi umrla.«
»Ali veš, kaj sem si kot otrok želel?«
»Da bi ubijal?«
»Da bi ubijal.«
»Zdaj pa bi hotela s teboj skozi gozdove!«
»Tega ona ni rekla.«
»Zakaj hočeš, da bi pred teboj pokleknila?«
Molk.
»Rada te imam. Zelo te imam rada.«
»To sem že tolikokrat slišal!«
»Zakaj mi ne verjameš?«
»Nimam več besed.«
»Ti jih je ona vzela?«
»Morda je bilo vse zaman.«
»To, da si hotel biti drugačen od drugih?«
»Si hotela biti drugačna od drugih?«
»Hočem biti.«
»Še zmeraj hočeš biti?«
»Še zmeraj. Nikoli ne bom nehala biti.«
»Tudi če bi morala zato vse življenje ostati sama?«
»Tudi.«
»Tega ona ni mogla.«
»Veliko zahtevaš!«
»Kar dajem, hočeš nazaj.«
»Egoist si«
»To mi je tudi ona očitala.«
»Je ne moreš pozabiti? — Čemu mu mučiš?«
»Kaj ne veš, da je vse zastonj?«
»Ni. Nočem, da bi bilo.«
»Poizkušal sem že.«
»Ni bila zate. Bila sta drug mimo drugega.«
»Morda imaš prav.«
»No vidiš!«
»Toda —«
»Kaj toda?«
»Toda vseeno je vse zastonj.«
»Nekaj drugega si hotel reči.«
»Toda — samo enkrat se rodiš.«
»Pa vseeno poizkusi! — Morda ne bi mogel imeti rad?«
»Kako naj se v drugo rodim?«
»Bojiš se! Umikaš se. — Kaj misliš, da meni ni težko?«
»Zmeraj je težko dati in je hudo vzeti. Ampak ni to.«
»Kaj pa je?«
»Da ne moreš več dati in da potem tudi vzeti ne moreš več.«

*

Videval jo je v mestu: v samopostrežni restavraciji, v Petru, na cesti. Vsakič se je vprašujoče zogledala vanj. Ko je stoje pri pultu uničeval sendviče, je šla mimo njega in je postala za njegovim hrbtom, da izbere eno izmed razstavljenih jedi za steklom. S hrbti sta si dobrikala; čakala je — moral bi nekaj storiti. — V sami suknji je tekel skoz lokal — kakor bi si čez vse mize podala roke, sta trčila z obrazom v obraz. — Pri okencu trafike je čakal, da pride na vrsto. Prišla je in čakala ob njem. Ljubila sta se z boki, ki niso več hoteli narazen, in njeni plavi, na ramena usuti lasje so ga z dihom vetra poljubovali na lice. —
Bila je — izmed sto in sto obrazov obraz. Ni vedel za njena pota, kakor tudi ona ni mogla vedeti za njegova. Niti tega ni vedel, ali jo bo še kdaj srečal. In potem ne, kje ga bo iznenada presunila. Za vsem tem je tičala draž, vzburjenje jutra in razočaranje večera. Želel si je, da bi potopila svoj glas v njegovo morje, da bi razbila zrcalo, ki sta ga drug drugemu držala, in bi si potem stala nasproti sicer tuja in zadržana, vendar resnična kakor ljubimca, kadar sama v sobi odvržeta obleko. Zabaval se je z ugibanjem, kaj tiči za njenim ravnim čelom, kaj so nosile njene roke iz renesanse, ali je koga ljubilo njeno vlačugarsko telo. Klical si je njen obraz v spomin in vzbočena usta in jabolčni zavitek nosu in njene oči — plamenice, vržene v temo. Morda je bila spolzka koža kriva, da je ni mogel pozabiti. Koža, po kateri ti drsi telo ko po ledu, napeta, sveža koža, tako nedosegljiva kakor srna na jasi, ki jo zreš iz grmovja, surova, kakor da bi jo nenehno oblivala kurja polt. In kar ga stikalo k njej, morda silneje od krutosti (naslade srda), ki jo je s svojo obliko viharila v njem, je bila njegova popolna nemoč pojasniti si njen izvor in rod. Lahko bi bila revše iz ljudstva, ki hoče veljati za prvo damo mesta — nekoč je videl, kako ji je majhen pobalin zelo realistično plačal večerjo — lahko ekstravagantna cipa, lahko gimnazijka, študentka, v službi strojepiska ali pa nič drugega kot blazirana huliganka. Ko bi zvedel resnico, bi mu bilo veeno, kakšna je — toda tako, ko pravzaprav ni bila nič, je bila kakor žleb na pročelju stavbe. Z velikim tveganjem — morda za ceno življenja ti šele dovoli pristop. In ta mik je šinil skozenj — krik ostrog, po bliskovito zadrtih v ranljive dimlje.
Bodeča žica je razgrajala v njem, kakor regljajo žabe.

*

Zgodilo se je čisto drugače, kot si je predstavljal (kakor vedno). Na plesu na gimnaziji, kamor se je bil namenil iz čudnih otožno-nostalgičnih nagibov, sta se znašla drug pred drugim in potem drug v drugem. Odtistihmal sta bežala drug pred drugim.
Na puhli zabavi, prestreljeni s strogim očesom stare gospe, pohabljeni od nič kolikokrat pretrganih pogovorov in moreče tišine in umazani od dostojnosti, je preživel večer. Živalce so razsajale v njem in mu niso privoščile počitka in bil je truden in je hotel spati. Proti polnoči ga je povilo k svojim prsim dekle, ki mu ni vedel imena. Niti tega ni več vedel, kaj je ves čas hotel. In še sanjalo se mu ni, kako dober zakonski mož bo, ki bo »kupil dvoje otročičkov — punčko in fantka«.

Konec

POL URE PO PREDSTAVI

Gubernator

Gledališka kooperacija poljskega dramatika Leona Kruczkowskega in slovenskega režiserja inž. arh. Viktorja Molke nam je mislim, prinesla nekaj jeznih spoznanj:

Z Gubernatorjem si je dozdajšnja (ne samo reprezentančno) bojevita literarna doktrina repertoarja Drame podstavila coklo. Tako dolgočasnega, včerajšnjega, indiferentnega in zato seveda v celoti odvečnega teksta vsaj zadnji dve sezoni nismo gledali. To je polomljen in primitiven sestavek socrealizma s surrealizmom Brechtovskega smisla po formalni plati — in vulgarno malomeščanski poskus, kako vdahniti brutalnemu totalitaristu (stalinskega tipa) nekaj človeških potez in ga tako z zasebno moralne strani zveličati — po vsebinski plati. Skratka, da tudi najbolj brezobziren kult osebnosti dobiva od časa do časa napade slabe vesti, kar dokazuje, da po intimni plati le ni toliko ničvreden, kot se je zdelo, zlasti še, ko tako očetovsko skrbi za svojo familijo in ko mu navsezadnje politika, ki jo je prej zganjal, zasmrdi, in ko s ferialnim begom pusti blato, ki ga je prej napravil, lepo svojim bližnjikom v nadaljnje upravljanje in urejanje. Ironija vse te farse je v tem, da se Kruczkowskemu tudi od daleč ne posreči zarisati niti nesmisla takega in takega totalitarizma hiti človeške stiske v kolesju n e k i h političnih zablod.

Režijo inž. arh. Viktorja Molke je treba tesno povezati z zgoraj omenjenim duševnim počutjem, z dolgčasom (z odsotnostjo smisla za dinamiko, logiko, odrsko vehemetnost in avtentičnost, torej za kolikor toliko ž i v o gledališče) in z njegovim scenografom inž. arh. Nikom Matulom. Osnovni vtis, ki ga predstavi pusti in ki ga tu ne morem podrobneje razčlenjevati, ima namreč korenine prej v arhitekturi kot v gledališču. Ta »arhitektonski« vtis pa je, vsaj če sodim po Molkovi predstavi Andorre in Zupanovi komediji Če denar pade na skalo, dovolj značilen. S tem seveda ne morem reči, da je lahko Molkov statični, katedralski odnos do drame tudi začetek novega gledališkega stila. Velja pa to, da je Molka edinstven slovenski režiser dekorater. Njegove zadnje predstave razodevajo namreč predvsem izrazit smisel za tehnično izpopolnjevanje teatrske opreme, za izredno dognanost dviganja in pogrezanja modernih arhitektonskih skulptur, ki pri Gubernatorju nimajo niti najmanjše konkretne zveze z dramskim dejanjem, ki pa — to pa že ni več posluh, ampak hiba — v pirotehničnem blišču velikonočno pobarvanih luči predstavljajo tudi edino dinamiko predstave.

Scena je sama po sebi nemara likovno izredno dognana, dekorativno nadvse uporabna, žalostno pa je, da s predstavo nima nobene zveze. In tako je gledalec nehote dezorientiran in dekoncentriran. Ko v številnih zatemnjenih predahih med prizori razmišlja, zakaj je portal balkona tak kot je, in zakaj se je kulisa dvignila in ne pogreznila, posebej še, ker se je scena nenadoma spet do dna spremenila in ko se v na novo ustvarjenem prostoru nikakor ne more znajti, ko razmišlja, kaj tisti likovni monstrum iz bele žice v ozadju predstavlja, ko se neprenehoma nekaj spreminja, dviga, sopiha, pokriva, zliva, barva — nehote pozabi na igralce.

Potem pa po dveh urah zapušča teater ves zmeden, pretresen, zasopihan, pobarvan, ogoljufan in se sprašuje, čemu in zakaj vse to čudno zavzeto in krčevito naprezanje — igralcev, tehnike in sebe. Vzame v roke Delo, bere Josipa Vidmarja in ne more kaj, da ne bi vzdihnil in rekel: »Ja.« Tam namreč nekaj piše o tragiki igralskega poklica v našem času. Škoda pa, da to ne piše v konkretni zvezi s to predstavo, ki jo je pravkar — to si mora samozadovoljno priznati — še kar junaško prestal.

ANDREJ INKRET

POPRAVEK

V predzadnji številki Tribune je prišlo v članku Arhitekt Emil Medveščak do tehnične napake, ko je v stavku na začetku drugega stolpca pomotoma izpadla beseda »povojne«, tako da se stavek pravilno glasi: »Poslopje Glavne zadružne zveze, nastalo v letih 1954—56, eno najboljših del povojne arhitekture v Ljubljani in največje Medveščkovo delo . . .«

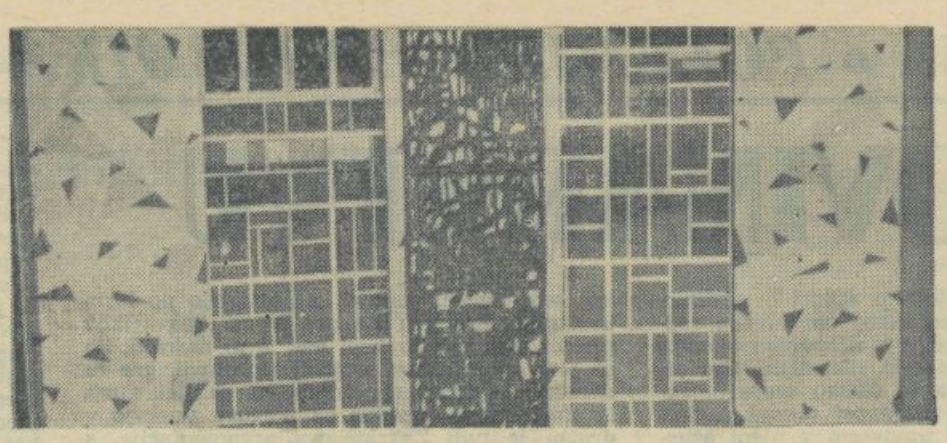

MARIBORSKA UMETNOSTNA GALERIJA

Razpoloženjski razstavi

Poleg stalne zbirke so bila pretekli mesec razstavljena v zgornjih prostorih Umetnostne galerije dela dveh slikark: Mire Pregljeve iz Litije in Švedinje Ester Haag iz Malmöja. Nepoučen bralec bo verjetno odkimal z glavo in vprašal, kakšno zvezo naj bi imeli dve slikarki iz tako različnih krajev. Ko pa si bo razstavo ogledal, bo lahko ugotovil, da ju razen sorodnih slikarskih tehnik povezuje še nekaj drugega: notranje razpoloženje in njegovo razodevanje.

Mira Pregljeva mariborskemu občinstvu ni neznana; zadnjič je razstavljala svoja dela pred dvema letoma. Katere so njene stilne posebnosti? Preden odgovorimo na to vprašanje, poglejmo njeno razvojno pot: šolala se je na zagrebški Akademiji za upodabljajočo umetnost pri prof. Beciću, prvič pa je svoja dela razstavila na skupinski razstavi »četrte generacije« v Ljubljani, ki je leta 1928 razstavljala v Jakopičevem paviljonu. Člani skupine so bili: Olaf Globočnik, Fran Pavlovec, Janez Mežnar, Niko Pirnat, Miha Maleš in Mira Pregljeva.

Skupina se je želela izmakniti vplivu prejšnje generacije in izoblikovati v slovenski upodabljajoči umetnosti novo smer. Pri tem se je naslanjala predvsem na francoski fovizem, vendar pa je dala temu načinu slikarskega izraza domačo vsebino.

Vprašanje je, če je Miri Pregljevi uspelo, da se je povsem znebila vpliva predhodnikov. Videti je namreč, da je (morda nehote) združila v sebi impresionizem — v načinu podajanja svetlobe in impresij — in ekspresionizem — v duktusu čopiča. Razen tega pa se ni oprijela fovizma v smislu Matissa, ali morda Vlamincka, temveč nam predstavlja krajine v naglici, pri tem pa poudarja njihov značaj (predvsem v savskih motivih).

Razhaja se z impresionisti, saj ne podaja vzdušja, fovistično pa je poudarjanje predmetov s temno barvo. Ne moremo torej trditi, da je njena umetnost čisti ekspresionizem, impresionizem ali morda fovizem. Od vseh teh smeri je vzela samo tiste prvine, ki jih je potrebovala za svoj lastni izraz.

Precej njenih del je portretov, v katerih je zelo opazno slikarkino iskanje psihološkega izraza. Moti nas pa videz nedodelanosti njenih gvašev, kar je bržkone posledica njenega skicioznega načina ustvarjanja.

Pri Miri Pregljevi lahko zasledimo tudi poskuse uveljavljanja v nefigurativni umetnosti, predvsem v »Dežju« in v »Osnutkih za tapiserije«. A v teh listih z nefiguративnimi prizori je vse preveč odsevov stvarnega sveta. Slikarka stvarnega sveta namreč ni abstrahirala do trenutka, ko le-ta ostane samo še simbol predmetnosti, ki pa se na koncu izgubi. Videti je, da ji je torej blizu Klinejev »action painting«.

Tudi Švedinja Ester Haagova ni prvič v Mariboru. Vendar smo jo doslej poznali le kot »kulturno posredovalko« med njeno deželo in Mariborom. Prav ona si je namreč prizadevala, da bi v Lundu na Švedskem odprli razstavo del mariborskih likovnih umetnikov. Mariborska razstava te švedske slikarke naj bi torej bila nekakšna »zahvalna razstava«.

Ester Haagova izvira iz tiste vrste slikarjev, katerim je bilo slikarstvo spočetka le hobi in so šele kasneje prešli iz te ljubiteljske stopnje v pravo umetniško pojmovanje stroke. V Stockholmu je v vojnih letih študirala slikarstvo pri E. Ollersu in I. Grunewaldu. Predvsem jo zanima krajinarstvo (razen naše dežele je obiskala še Italijo, Nizozemsko in Nemčijo), posvetila pa se je tudi tihožitju, portretu in figuralики.

Videti je, da po svojem umetniškem konceptu nikakor ni usmerjena v avantgardistično likovno problematiko, saj nekateri razstavljeni akvareli dajejo slutiti celo impresionistični način kompozicije, kakršnega je opaziti pri Pissaroju in Sisleyu. Vendar pa je predvsem v sarajevskih motivih njena slikarska tehnika novejša — postimpresionistična.

Njena najljubša tehnika, v kateri je slikarka tudi najbolj sproščena, predana svojim oblikovnim in umetnostnim zamislim, je nedvomno akvarel. Ta rahli in lirični način je zelo uporaben za popotne skice, saj sam po sebi blaži ekstremne izrazne poteze, pri čemer pa nikakor ne mislimo podcenjevati njegove umetniške vrednosti.

Pri delih Ester Haagove gre pravzaprav za izbor iz precej številne zbirke popotnih beležk, ki so nastale ob rednih obiskih v naši deželi. Slikarka se namreč že pet let (odkar je odkrila našo pokrajino in njene ljudi) vrača k nam. Precej dolgo je živela v Bosni in Hercegovini, prepotovala pa je tudi ves obalni pas. Privlačevala sta jo slikovitost in pestrost pokrajine, pa tudi človek, ki daje tej pokrajini to tako značilno podobo. Vse to se odraža v slikarkinih akvarelih in oljih. Kljub precejšnjemu poznavanju naše domovine pa se umetnica ni mogla povsem izogniti mišljenju tujca, ki vidi v naši deželi »divji Orient«.

Ester Haagova je na neki način vseskozi ostala amaterka in sicer v dobrem pomenu besede. Njena dela so (ali vsaj poskušajo biti) izraz razpoloženja, njegov lirični popis. Prav ta poteza izraža ustvarjalkino iskrenost, resnost njenega umetniškega poslanstva. Zanimivo je tudi, kako se je znala podrediti neki objektivni zakonitosti pokrajine in kako ji ni povsem podredila svojega osebnega občutja. Če samo primerjamo upodobitve švedskih jesenskih pokrajin in naše obale, vidimo, da se je očitno hotela in znala prilagoditi značaju tako različnih pokrajin.

Tako razmerje do motiva pa kljub nekaterim oblikovnim pomanjkljivostim pomeni že zrelo umetniško dejanje.

PIKO VENE

FILM LIK S. M. EISENSTEINA

Mislim, da lahko s povsem mirno vestjo zapišem, da je ime Sergeja M. Einsensteina danes znano slehernemu obiskovalcu kina. Ime tega ustvarjalca, ki je morebiti najbolj blesteče od velike ruske četvorke (poleg njega jo sestavljajo še Vertov, Pudovkin in Dovženko), je najtesneje povezano s tistim velikim poletom in razcvitom sovjetskega porevolucijskega filma. Prav zaradi tega ni niti najmanj nenavadno, da so Eisensteinova dognanja tako krepko pobarvala ves nadaljnji razvoj sovjetske filmske umetnosti. Nedvomno so namreč njegove stvaritve, zasidrane v začetek rasti sovjetskega filma, presilne in in preveč enkratne, da bi se kasnejši sovjetski filmski mojstri mogli popolnoma izogniti njih posnemanju. Ta vpliv je opazen še danes v sovjetskih filmih. Seveda pa Eisensteinov vpliv ni ostal omejen samo na njegovo domovino. Tako ga je čutiti v delih mnogih filmskih ustvarjalcev različnih kinematografij; posebno močno pa je Eisenstein zaznamoval mehiški film, pri katerem je tudi nekaj časa ustvarjal. Očitno je torej, da je poznavanje Eisensteinovih del za slehernega kritičnega gledalca nujno potrebno.

Kadar gledamo Eisensteinove filme, tedaj nas vedno znova preseneti njegova montaža; takrat šele občutimo, kaj je, oziroma, kaj lahko predstavlja montaža v filmu. Zakaj pri Eisensteinu je ravno montaža bistvenega pomena; z njo izraža in oblikuje svojo izpoved, odeto največkrat v bizarne in presenetljive prispodobe. Eisenstein je v manifestu, ki ga je skupaj napisal s Pudovkinom in Aleksandrovom ob pojavu zvočnega filma, javno povedal, da je zanj montaža osnova filmske umetnosti. O montaži si je Eisenstein izdelal tudi posebno teorijo, ki so si jo kasneje prikrojili (često v poenostavljeni obliki) številni drugi režiserji. Prav v montažnem prijemu, načinu medsebojnega povezovanja in primerjanja posameznih prizorov, kakor tudi gledo tiste moči občutja, ki ga takšno primerjanje izzove v gledalcu, je ostal Eisenstein nedosegljiv. Drugo, kar zagrabi gledalca v Eisensteinovih filmih, je čudovita gradnja njegovih posnetkov. Pri tem pa ima poleg Eisensteina pomembno zaslugo njegov izvrstni snemalec Tisse. Njegova kamera, tankočutna za liriko pokrajinskih pejsažev ali pa za dramatičnost do kraja pritirane in izostrene situacije, govori vselej filmsko in izpovedno. Gotovo prav ona poleg montaže še posebej komponira vzdušje in ritem Eisensteinovih filmov. Eisensteinovi filmi nam odkrivajo tudi njegovo veliko veščino pri režiji prizorov z množicami. Tu je zlasti zanimiv njegov način kadriranja: posnetku v daljnem planu sledi posnetek obraza ali dela obleke v velikem planu. S tem dosega Eisenstein posebne učinke večje razgibanosti, neposrednosti ali prizadetosti. Slej ko prej pa bo gledalec občutil v Eisensteinovih filmih izrazitost njegovega orisa, plastiko pripovedi in zlasti elementarno silo izpovedi.

Na razvojni poti Eisensteinovega ustvarjanja naletimo na tri različna časovna obdobja: prvo dobo nam označuje Eisensteinova stvariteljska dejavnost v Sovjetski zvezi do njegova odhoda v Ameriko, drugo njegovo delo v Ameriki, poslednjo pa njegovo drugo delovanje v Sovjetski zvezi po povratku iz Amerike.

V prvi dobi je nastal njegov prvi pomembejši film Stavka; takoj za njim pa njegova čudovita in neponovljiva Oklepnica Potemkin. Slednjo odlikuje vrsta čudovito zrežiranih in posnetih prizorov, polnih pretresljivosti in tistega iskrenega revolucionarnega zanosa, ki mu je tuja vsaka zlaganost. Njihov višek je znani prizor streljanja na stopnišču. Tudi dosežki montaže so izredni (n. pr. prebujenje kamnitega leva). Sam film pa je danes že prešel v antologijo filmske umetnosti. Kasnejši Oktober, ki ga je Eisenstein posnel med snemanjem filma Staro in novo, Oklepnice ni mogel več doseči. Njegovo dogajanje je zapleteno in mu je zaradi tega težko slediti. Je pa v filmu nekaj izrednih prizorov (n. pr. zavzetje Zimskega dvorca). Staro in novo zaključuje prvo obdobje Eisensteinovega snovanja. Osnovna tema filma je začetek zadružništva v Sovjetski zvezi. V film so poleg skoraj naturalističnih prizorov bede kmečkega življa vpleteni tudi izredno impresivni pokrajinski posnetki (n. pr. že prvi prizor polja, preko katerega neslišno drsi senca).

Drugo obdobje Eisensteinovega ustvarjanja obsega njegovo delo v Mehiki. Vendar pa so njegov posneti material uporabili drugi in iz njega sestavili filme (Vihar nad Mehiko, Mračni semenj, Čas pod soncem idr.), ki zato prav po svoji montaži nimajo ničesar skupnega s Eisensteinovimi ustvarjalnimi hotenji. Iz tega obdobja je ostal nedokončan Eisensteinov film Naj živi Mehika. Po povratku v Sovjetsko zvezo je ustvaril Eisenstein enega svojih najpomembnejših filmov, Aleksandra Nevskega(ki ga pa žal še nisem videl). Eisensteinovo poslednje delo predstavlja Ivan Grozni, veličasten film v dveh delih. Ta njegov film je v formalno estetskem oziru izredno dodelan in vsklajen s spremno glasbo Prokofjeva. V njem so izredni prizori gostij, caričine smrti idr., zrežirani z edinstvenimi domisleki. Drugi del je Eisenstein posnel v svojevrstni črno — belo — barvni tehniki.

Eisensteinovo delo je ostalo v marsičem nedokončano. Nekaterih svojih načrtov sploh niokli ni mogel uresničiti, drugi so ostali le na pol dovršeni. Kljub temu pa je danes ta filmski velikan s svojimi deli zapisan v sam vrh filmske umetnosti. Zakaj ta mu ogromno dolguje.

Ljubljanska kinotečna predvajalnica nam je v preteklem ciklusu prikazala svoj izbor Eisenstenovih filmov. S tem je opravila pomembno nalogo.

INGO PAS

Nova skupina Akademika

V okviru Akademika bo v začetku januarja pričela z delom skupina ŠAG, Študentsko aktualno gledališče. Ker v zvezi z razpisano avdicijo študente, ki bi imeli veselje do dela v tej skupini, gotovo zanima, kakšne bodo smernice in program dela, smo bodočemu vodji skupine, režiserju Marjanu Belini zastavili nekaj vprašanj.

»Ali nam lahko našteješ nekaj vzrokov za nastanek te nove skupine v okviru Akademika?«

»Ideja ni nova, saj imajo gledališke skupine študentje vseh naših večjih univerz, v Beogradu, Zagrebu, Sarajevu, Skopju. Zdi se mi, da so študentje najbolj poklicani za delo v amaterskem aktualnem gledališču. Imajo široko izobrazbo, izdelan pogled na svet in živijo aktivno v današnjem času. Najbolj konkretno lahko prikažejo pogled na življenje. Študentje so vedno bili avantgarda časa. Razen tega so med študenti ljudje, ki so nadarjeni in imajo veselje do dela v različnih zvrsteh umetnostnega ustvarjanja: kot igralci, glasbeniki, režiserji, plesalci, scenografi, pisatelji. Vse te ljudi se da angažirati v delu študentskega odra, poklicno gledališče pa si nikoli ne more zagotoviti tako širokega kroga stalnih sodelavcev.«

»V kakšni smeri bo potekalo delo Študentskega aktualnega gledališča?«

»Reakcija na naturalizem v gledališču je sprostitev teatralnosti v žlahtnem pomenu besede, ki jo je gojila commedia dell' arte. Bodočnost aktualnega gledališča je v tem, da združi vse faktorje, ki jih je gledališče imelo na svojem začetku: govor, glasbo, ples, likovno umetnost, skratka to, kar Brecht imenuje kompleksno gledališče. Vendar pa pri tem ne smemo zaiti v formalizem. V prvi vrsti je važna vsebina, ki mora biti nova, sodobna in aktualna.«

»Kakšen krog publike si gledališče namerava pridobiti?«

»Zdi se mi, da je že sama oblika komplesnega gledališča zelo zanimiva za današnjega človeka. Če nam bo ob tem uspelo napraviti naše predstave vsebinsko aktualne in sodobne, nam bo z našim gledališčem gotovo uspelo zainteresirati širok krog ljudi, ne samo študentov.«

»In kako se bo odvijalo delo v skupini?«

»V začetku bi bila skupina neke vrste šola, katere končna akcija bi bila potem uprizoritev. Igralec, pa najsi je še tako bogat v svoji notranjosti, ne more tega izražati, če ne ve, kako se to stori. Šele ko igralec obvlada obrt, lahko postane izrazen. Prva uprizoritev bo torej zahtevala največ dela, potem pa bo šla stvar hitreje od rok. Poleg igralcev bo skupina vzgajala tudi druge sodelavce. Mladi pisatelji na primer ne obvladajo niti klasične dramaturške obrti, kaj šele sodobne. Vzrok je v tem, ker smo jih izolirali od gledališča. Avtor napiše tekst, potem za nas ni več važen. Avtor bi moral sodelovati v delu skupine ter bi tako na konkretnih primerih spoznal svoje napake. Tako bi svoje ideje lahko mnogo bolje realiziral. Osebe njegovih dram bi bile veliko bolj žive, če bi jih pisal za konkretne igralce skupine. Tako so namreč delali vsi veliki mojstri dramske umetnoasti, Shakespeare, Molière, Držič. Tako kot mlade avtorje, bi skupina vzgajala tudi mlade režiserje, skladatelje, scenografe, koreografe itn.«

»Ali imaš morda že kakšne konkretne repertoarne načrte?«

»V repertoar nameravamo vzeti iz klasične in sodobne dramske literature tista dela, ki mladega človeka zanimajo. Obenem pa nameravamo, kot sem že omenil, vzpodbujati mlade pisatelje, da bodo pisali za nas. Za prvo predstavo bomo ali modernizirali kakšno klasično satirično komedijo ali pa ponašili enega od tekstov poljskih študentskih gledališč. Verjetno bo obveljala prva varianta: neko klasično delo, ki je za naš čas aktualno in ki pri nas še ni bilo izvedeno v tej obliki.« K. U.

Fasada

OB SMRTI PAULA HINDEMITHA

Malo pred Novim letom je preminil v Frankfurtu Paul Hindemith, ena najvažnejših osebnosti v novejši nemški glasbi.

Umetniško pot je začel kot violinist in je bil že s trinajstimi leti zrel mojster na svojem instrumentu, dvajsetleten (1915—23) pa že koncertni mojster frankfurtskega opernega orkestra. Vse bolj se je navduševal za moderni glasbeni izraz in je zato leta 1923 ustanovil godalni kvartet Amar-Hindemith, v katerem je igral tudi njegov brat Rudolf. S tem kvartetom je gostoval tudi v Ljubljani. Od l. 1927—35 je bil profesor kompozicije na Visoki glasbeni šoli v Berlinu. Tu si je kmalu pridobil sloves odličnega pedagoga. Zaradi fašističnega režima, s katerim ni simpatiziral, pa je večkrat odhajal v Ankaro, kjer je odločilno vplival na glasbeno življenje turške prestolnice. Končno se je preselil v Švico, l. 1940 pa v ZDA, najprej v Boston, zatem pa je predaval kompozicijo na univerzi Yale blizu New Yorka. Nazadnje je predaval izmenično na tej in na univerzi v Zürichu.

Hindemithov opus je izredno velik in vsestranski. Njegovi prvenci izhajajo še iz elementov klasičnega glasbenega stavka (godalni kvartet op. 10). V naslednjem obdobju obračunava s staro tradicijo, zapušča romantična načela in je ves prežet z revolucionarnim duhom (Suita »1922«). Sčasoma pa se umiri, skladbe postanejo oblikovno čvrste in plastične v izrazu. V zrelih delih je njegov glasbeni nazor najbolj jasen in dognan. Hindemith piše vse zvrsti od simfonij, oper (Cadillac, Mathis der Mahler, Harmonic der Welt), komornih del (godalni kvarteti), preko vokalnih (ciklus samospevov Das Marienleben, otroški, ženski, moški, mešani zbori), pa vse do glasbeno-estetskih teoretičnih in pedagoških razprav (Unterweisung in Tonsatz; A Composer's World, Horizonsand Limitations).

Hindemithova glasba je sprva morda poslušalcu tuja. Toda dela iz zrelega obdobja skladateljevega ustvarjanja kažejo klenost in neposrednost, tako da lahko v njih prav vsak najde umetnost. J. HABJANIĆ

RAZSTAVA L. IVANČIĆA V MALI GALERIJI

PESNIK PEJSAŽA

Primorsko-dinarski pejsaž je dominanten predvsem v opusu tistih hrvatskih slikarjev, ki so po rodu navezani na jadranski obalni pas. Ta navezanost (če na eni strani izvzamemo Otona Gliho, na drugi pa Božidarja Kovačevića), pride najbolj do izraza pri slikarjih Franu Šimunoviću, Ćirilu Mihanoviću in Ljubu Ivančiću. To jim daje skupni pečat, zato tudi govorimo o njihovih neposrednih zvezah.

Šimunović izhaja iz izvirnosti doživljanja pejsaža Dalmatinske Zagore kot široko koncipirane panorame; pri tem zabrisuje osrednjo točko in tako daje enakovrednost vsem delom slike. Pozneje objekt večkrat iluzionistično poglablja na ta način, da ga osredotoči znotraj tonsko široko zasnovanega temnega kvadrata. Takšen postopek, ki je bil že prej uveljavljen na evropskem zapadu, je v sodobni hrvatski umetnosti naletel na širok odmev, vendar so ga v mnogih primerih pojmovali le kot formalno novost. Le redkokdo ga je znal tako funkcionalno transportirati v svoj izraz kot Ivančić. — Druga sorodnost je zasnovana na antitezi, ki jo Ivančićeva koncepcija postavlja nasproti Šimunovićevi. Ivančić iz pejsaža izloči le detajl ali pa nekoliko bližje prostorske detajle združuje v temno obrobljenem prostoru.

Središče Ivančićevega pejsaža ne vsebuje ničesar, kar bi se dalo na kakršenkoli način zreducirati na čisto realnost ali irealnost. Z drugimi besedami so to predmeti, razmeščeni v pokrajini, ki oscilirajo skozi temo, dež, ali megleno spominjanje. Vedno jih nekaj preseka, včasih blisk strele, včasih sunek vetra, ali trenutni odsev nekega svetlobnega izvora, nikoli pa jasno sonce. Zaradi tega je njegov objekt grozljiv in poln neke trpke dinamike. Včasih je to svet, v katerem je že prišlo do erupcije in zdaj delčki vsega tistega, kar ga je nekoč tvorilo, mirujejo v mrtvi neizmernosti.

Ali bi mogel drugače opevati svojo pokrajino? V temi, ki jo obdaja, postaja nejasen delček luči v prostranstvu teme.

Doživljaj je povzročil ton — obris na pokončno in horizontalno postavljenem detajlu. Linija je popolnoma izgubila svoj racionalni smisel, potezo čopiča je povzročilo izhodišče v sami inspiraciji. Seveda, predvsem ko gre za pejsaž.

Na razstavi se nam Ljubo Ivančić predstavlja z devetnajstimi eksponati, ki so nastali v letih med 1960 in 1963. Vsebinsko razlikujemo štiri cikluse: a) primorske pejsaže, b) »Sledove človeka«, c) en portret, d) predmete v imaginarnem interieru; slikarja pa najbolj avtentično predstavljajo platna primorskih pejsažev. Pri tem ni težko ugotoviti, da je prav v pejsažu Ljubo Ivančić najboljši.

RADOSLAV DABO

Nadaljevanje z 9. strani.

O novinarstvu

Ker si ne morem misliti, da vsaj tisti novinar, ki je intelektualno pronicljivejši od pretežne večine, vsega tega ne opazi, pa vendar molči, lahko samo predpostavljam, da samoupravljanje nima tistih oblik, ki bi zagotavljale sproščeno in ustvarjalno delo, temveč da so nad dopustno mejo demokratičnosti neki regulativi birokratskega porekla, ki resnično ustvarjalno delo duše. Tako stanje, kot kaže, novinar s svojo lažno, fiktivno dejavnostjo podpira in ga ohranja, čeprav včasih nemara celo proti svoji volji. Ob takšnem moralnem kapitulantstvu pa se kar samo od sebe vsiljuje vprašanje statusa poklicnega novinarja. Že Marx je nekje profesionalno časnikarstvo označil za amoralno. Vendar je šlo v omenjenem primeru za poklicnega novinarja v kapitalistični družbi, kjer se le-ta ravna izključno po direktivah delodajalca, pa čeprav dela naš novinar pogosto proti lastnemu prepričanju. Tudi ne more vselej uveljaviti svobodnosti svojega dela, četudi mu oblika družbenega samoupravljanja daje za to vse možnosti. Če tako samoupravljanje obstoji le na papirju, torej zgolj kot fasada, je za to kriv novinar sam, ker s svojo dejavnostjo na to pristaja. Zdi se, da je torej v tej družbeni situaciji, kakršna dandanes vlada pri nas, poklicno novinarstvo prav tako amoralno kot za Marxa. Vzdrževati zgolj videz resničnosti, po drugi strani pa se zavedati, da je resnica nekaj drugega od tega, kar s svojim poklicnim delom pomagaš vzdrževati, je nemoralno in kot tako škodljivo početje.

Zavedam se, da je problem samoupravljanja in njegovega uveljavljanja dosti kompleksnejši, saj prihaja do podobnih anomalij v celi vrsti kulturnih in gospodarskih institucij. Dejstvo pa je, da se samo od sebe to vprašanje ne bo uredilo, zato bi pri uveljavljanju demokratičnosti v njih morale izstopati subjektivne družbene sile, vendar pa počasno napredovanje samoupravnega sistema in celo njegovo zaviranje kaže, da temu ni vselej tako, temveč da pogosto prav zaradi zbirokratiziranosti določenega dela teh družbenih sil nastajajo v tem procesu nekateri zastoji.

Hkrati pa tako nevzdržno stanje oblikuje prav poseben tip tovrstnega kulturnega delavca, za katerega je značilna dvolična družbena pozicija: poklicna, v kateri vzdržujejo opisani videz resnice in nepoklicna (privatna), kjer se tega stanja zaveda in ga priznava za legitimno in nespremenljivo. Metafizična vsebina take situacije je na dlani.

Vzporedno s poklicnim statusom slovenskega novinarja in v tesni povezavi z njim se zastavlja tudi vprašanje njegove izobrazbe in poklicne kvalifikacije. To je drugi bistveni element, ki daje vsebinsko podobo našemu časopisju in drugim sredstvom javnega obveščanja. Dejstvo je, da se je ravno v teh institucijah zbralo veliko število polintelektualcev, ki krojijo njihovo vsebino in ki se lotevajo vsega, čeprav za to nimajo niti znanja niti ustreznih intelektualnih sposobnosti. Rezultat takšne neupravičljive univerzalnosti je ta, da številni njihovi prispevki kažejo izredno nestrokovnost in pomanjkljivo poznavanje tematike, o kateri govore. Ta subjektivna okoliščina pride birokraciji kot nalašč, saj ji zagotavlja, da novinar, ki mu je problem, o katerem piše, strokovno docela tuj, hkrati pa ni sposoben, da bi morda tudi s povsem laičnega stališča dosegel njegovo jedro, piše površno, z nepoznavanjem, dostikrat naravnost bedasto in zaradi tega ne govori o resnici pojava, ki ga obravnava (čemu je na primer bila predvojna Delavska pravica lahko odraz resničnega položaja slovenskega delavca? Zato, ker so delavci pisali vanjo sami in o svojih problemih). Razumljivo je tedaj, da je tak tip novinarja povsem zadovoljen z obstoječim stanjem, ker bi mu v vsakem drugem primeru odklenkalo. Zdi se, da je prav ta plast novinarja najbolj razširjena in tudi najbolj zbirokratizirana ter zato onemogoča intelektualno sposobnejše in strokovno bolj izobražene avtorje, ki si zategadelj, če hočejo živeti (tako mislijo), zvečine izbirajo taktiko oportunizma.

Posledice tega so daljnosežne. Ljudje se vsak dan srečujejo z najraznovrstnejšimi problemi, ki so simptomi določenih anomalij v našem družbenem in ekonomskem življenju, vendar pa v javnih sredstvih obveščanja ne dobimo potrdila za svoje opažanje. Naša resnica je potemtakem drugačna od resnice sredstev javnega obveščanja, zato smo docela upravičeni, da dvomimo v resničnost te resnice. Moralna škoda, ki jo sredstva javnega obveščanja s to svojo prakso povzročajo, pa je nenadomestljiva.

Če se povrnem k avtorju napada na mogo gloso, naj v zvezi s tem izrazim naslednje logične sklepe. Pisec trdi, da je pot oziroma metoda, ki jo pokažem v nadaljevanju glose, ko govorim o konkretnih primerih, za katere smatram, da bi bilo potrebno o njih obširneje spregovoriti v dnevnem tisku, edino pravilna in konstruktivna. Torej s tem priznava upravičenost moje glose, ker je novinarstvo tak »konkreten primer«, o katerem je potrebno obširneje spregovoriti v tisku. Po drugi strani pa s to svojo izjavo potrjuje moje dognanje, da dnevni tisk o vrsti problemov, ki bi jih sicer moral obravnavati, ne govori. Če so torej moji predlogi, ki sem jih že in ki bi jih lahko še navedel, »konstruktivni«, je potemtakem dnevni tisk »nekonstruktiven«, ker o vsem tem ni pisal in ne piše. Na podlagi vsega, kar sem zapisal, mislim, da bo avtor sestavka Glosa o »Glosi o novinarski mentaliteti« vendarle sprevidel, da gre pri vsem tem za pojem resnice, ki je dosti kompletnejši, globlji in eksistenčno ter moralno pomembnejši kot pa »resnica« kakega Petra Mozolca, Milana Mavra ali kakršnekoli kozerije. Avtor sestavka s tem, ko navaja omenjene tri dokaze našega Dela, zamenjuje resnico družbene in ekonomske situacije, ki naj bi se odražala v našem dnevnem tisku, s kritiko oziroma smešenjem nekaterih pogosto docela obrobnih negativnih pojavov v našem razvoju. Če trditev, da namreč resnico naše družbene in ekonomske situacije izražajo Peter Mozolec, karikature Milana Mavra in kozerije, torej članki in risbe, ki napadajo negativne strani naše družbe, logično izvedem dalje, vidi torej ta tovariš to resnico le v negativnih pojavih naše družbe. To pa je po mojem mišljenju vendarle prehuda obtožba.

Vsekakor na tem sila omejenem prostoru problema novinarstva ni bilo mogoče obravnavati dovolj kompleksno, v okviru širših družbenih odnosov, kot bi ga sicer pisec sestavka želel, zato so mnogi problemi le nakazani, saj po svojem družbenem obeležju segajo dosti dlje, kot pa je bilo to na tem mestu mogoče prikazati.

NIKO GRAFENAUER

BRUCOVANJA PREJ IN SEDAJ

»Že od nekdaj smo tesno povezani s spomini na tiste čase, ko smo z negotovimi koraki in plašnimi pogledi stopali v prvi stik s študentskim življenjem. Bili smo bruci, samo enkrat in samo toliko časa, dokler niso prišli novi. No, res je, da še ni bilo tedna novincev, bila pa so brucovanja: izvirna in duhovita, mogoče tudi pusta in neokusna, bila pa so brez dvoma doživetje zase ...« Oprostite mi neizvirnost, toda zdi se mi logično, da začnem prav s temile malce poetičnimi stavki, ki jih je zapisal neki študent v pismu uredništvu v eni izmed prvih letošnjih številk Tribune. Kljub temu, da smo tudi lani precej razpravljali, da bi »bilo treba kaj storiti«, smo bili skoraj vsi razočarani, ko so na ankaranskem seminarju sprejeli sklep o prepovedi javnih brucovanj. Verjetno je še zmeraj precej študentov, ki se jim toži po lepih starih brucovanjih ...

Takole so si nekoč zamislili medicinci krst zelene brucke.

Namen in sredstva ...

Torej, da spet ponovim nekaj starih resnic:

Brucovanja so bila tradicionalna oblika študentskega življenja, njihov namen pa je bil, vsaj v bistvu, srečanje in spoznavanje novih študentov fakultete ali oddelka z njihovimi starejšimi kolegi in profesorji. Pravilo, da brucovanje organizira najstarejši letnik, pa je seveda imelo za posledico, da so prav tisti, ki so jim bila brucovanja predvsem namenjena, namreč bruci, imeli od njih najmanj. Razen sodelovanj v programu, kjer so si starejši kolegi privoščili bolj ali manj duhovite šale na njihov račun, so bili bruci na vseh brucovanjih, priznajmo, čisto postranskega pomena. Glavni in včasih tudi edini namen brucovanja je bil denar; najstarejši letnik si je zorganiziranjem brucovanja prislužil določena finančna sredstva.

Res je, brucovanja so se od navadnih plesov razlikovala zaradi »kulturnih programov«, ki naj bi bili glavna privlačnost brucovanj. Veljalo je pravilo, da morajo organizatorji brucovanja sestaviti program in ga dati na vplogled posebni komisiji pri univerzitetnem odboru, oziroma pri Akademiku, ki potem brucovanje odobri ali pa ne, odvisno od kvalitete programa. To pravilo je bilo precej formalno; da ti programi niso zaslužili imena »kulturni program«, smo se lahko dostikrat prepričali; izjeme so bile zares redke.

Skratka: lani smo začeli naglas in celo v tisku ugotavljati, da se brucovanja večinoma sprevržejo v popivanja, pretepanja in razbijanja kozarcev in šip. Zveza študentov, ki je v očeh javnosti odgovorna za vse študentske prireditve, ni mogla več zatiskati oči. Spomladi je UO ZŠJ pri razpravah o brucovanjih zavzel stališče, naj se javna brucovanja prepovedo.

Rešitev tradicije — interna brucovanja?

Lepo in prav je, če spoštujemo svoje tradicije, res pa je tudi, da se oblike tradicij včasih precej spreminjajo. Prepoved javnih brucovanj naj bi nikakor ne pomenila konec neke tradicije, ampak samo drugo, mogoče bolj posrečeno obliko.

Kulturna komisija pri UO ZŠJ ima izbranih nekaj površnih podatkov o brucovanjih. Tako pravijo, da se je prejšnja leta udeleževalo brucovanj povprečno po 40 do 50% profesorjev s fakultete ali oddelka, ki je pripredil brucovanje. Vendar so se profesorji udeleževali predvsem začetka in so navadno odhajali že pred polnočjo. Če pomislimo, da so se brucovanja ob tej uri pravzaprav šele zares pričenjala, lahko rečemo, da so se študentje in profesorji na brucovanjih kaj malo spoznavali — bruci pa še najmanj. Letos pravijo na oddelkih, kjer so brucovali interno, da so videli precej več profesorjev. Še več, da so videli profesorje celo med zadnjimi, ki so se že v jutranjih urah poslavljali ...

Nekateri oddelki sploh niso občutili spremembe, ker so že prej priredili brucovanja sami zase. Brucovanja na Akademiji za gledališče, film in RTV so npr. kljub internosti postala že skoro slavna. Prav tako so imeli prakso internih brucovanj tudi nekateri oddelki na filozofski fakulteti.

Na univerzitetnem odboru pravijo, da s filozofske in biotehniške fakultete, kjer so letos izvedli največ internih brucovanj po oddelkih, prihajajo zelo ugodna poročila. Na internih brucovanjih da je mnogo bolj sproščeno in domače, tam se novinci res lahko spoznajo s starejšimi študenti in starejši z njimi.

In programi?

Letos imajo torej zadnji letniki precej manj truda z organizacijo. O brucovanju morajo obvestiti kulturno komisijo pri UO in pa svoj fakultetni odbor, oziroma odbor združenja. S tem pa seveda ni konec zabavnih programov, ki smo jih bili vajeni s prejšnjih javnih brucovanj. Formalno morajo organizatorji še zmeraj predložiti program univerzitetnemu odboru. Vendar je UO mnenja, da naj bi se tudi ta zadnja »birokratičnost« v prihodnje povsem odpravila. Odslej bodo dovoljenje za brucovanje dajali fakultetni odbori in odbori združenj, ki bodo tudi odgovorni za prireditev. Vsekakor je to boljša rešitev, saj fakultetni odbori in odbori združenj bolj poznajo razmere na svoji fakulteti.

»Še bolj kot doslej bomo vztrajali pri dobrih programih. Od brucovanj seveda ne moremo pričakovati mnogo idejnosti, pač pa predvsem več originalnosti in zdrave zabave,« je stališče univerzitetnega odbora izraženo na ankaranskem seminarju. To pa bo z internimi brucovanji možno v večji meri kot z javnimi. Da se je pisana publika smejala, so morali biti »vici«, ki so pravzaprav tvorili bistveni del programa, zelo posplošeni, ker jih sicer ne bi razumela. Na internem brucovanju pa je dosti več možnosti, da se v šaljivo-satirični obliki izrazijo tudi razni problemi oddelka ali letnika.

Seveda pa je tudi res, da vsa interna brucovanja niso bila in ne bodo kvalitetna in prijetna. S samo internostjo še ni zagotovljeno, da ne bo nihče razbijal kozarcev in da ne bo nobenega nedisciplinranega študenta na internih brucovanjih. Toda ob napakah v manjšem krogu bo lahko najti krivca, kot pa na veliki prireditvi. Sicer pa pravijo, da letošnja praksa internih brucovanj ne kaže probleme take vrste.

Še beseda o velikih plesih

Sklep seminarja v Ankaranu je bil, da prepoved javnih brucovanj velja tudi za vse oblike elitnih študentskih plesov. Letos pa smo vseeno lahko videli že nekaj plakatov za »tradicionalne velike plese«.

Velike plese organizira navadno fakulteta skupaj s kakim strokovnim društvom. Čeprav je šlo tukaj v glavnem za drugačno ime javnih brucovanj, je pa namen teh plesov drugačen. To ni več samo spoznavanje brucov s starimi bajtami, ampak skupna prireditev ljudi iste stroke, tistih, ki že delajo v praksi, in tistih, ki bodo prišli delat prihodnja leta.

Namen je lep. Vprašanje pa je seveda, v kolikšni meri je ta namen dosežen. Pravijo, da ti plesi niso podobni lanskoletnim (tistim slabim, seveda) brucovanjem. Če je to res in če se »brucovanja« tudi v bodoče ne bodo ponavljala na velikih plesih, se nam morda ne bo treba posloviti od njih ...

Namesto pod črto

Interna brucovanja ne pomenijo nikakega zapiranja oddelkov vase. Saj obstoje poleg brucovanj tudi druge oblike medsebojnega spoznavanja. Npr.: oddelek za germanistiko na filozofski fakulteti in visoka šola za politične vede sta letos ob Novem letu priredila skupen družabni večer — prav gotovo nova oblika sodelovanja na tem področju. Podobnih oblik je nedvomno še mnogo, samo poiskati jih je treba.

Ljudje smo si med seboj zelo različni in imamo različne okuse. Marsikomu so javna brucovanja lep in prijeten spomin, toda treba je priznati, da so brucovanja, taka kot so bila prejšnja leta, metala slabo luč za študente v celoti. Zato smo se pač poslovili od njih.

Interna brucovanja naj ne bi pomenila samo zapiranja neprimernih pojavov v ožji krog, kjer so ocenejvanju javnosti nedostopna. V nekem smislu pomenijo interna brucovanja spojitev z njihovimi prvotnimi nameni. Vsi oddelki, ki so letos že imeli to prireditev, pravijo, da so uspeli dobiti stik z novinci in se z njimi spoznati.

Seveda pa je tudi res, da ob vsakem predpisu ali prepovedi obstoje tudi pota, po katerih se je predpisu mogoče izogniti. Pravijo, da je za nekatera interna brucovanja zelo lahko dobiti vabilo, tudi če nisi »njihov« ... Drugje menda lahko na en indeks dvigneš štiri vabila ... in morda še kaj ...

Vendar bistvo ni birokratsko izpopolnjevanje predpisov. Važno je, da vemo, kaj hočemo doseči z brucovanjm in kaj nam naj brucovanje predvsem pomeni.

MARIJA CIGALE

Ob pultu v Študentskem naselju postanejo tudi tujci dobri prijatelji. Kolegi na naši sliki so svojega natakarja vzeli v sredo in skupaj nekaj popili.

Festivalna dvorana spet v središču pozornosti

Če hočeš danes v Ljubljani prijetno pokramljati, moraš oditi v kavarno, ta pa je navadno prenapolnjena in je hkrati neprimeren prostor za shajanje mladine. Študentsko naselje s svojimi prostori ne ustreza več, hkrati pa je oddaljeno, zlasti za tiste, ki tam ne stanujejo.

Pred časom je bilo govora, da bo Zveza študentov za potrebe društvenega in zabavnega življenja dobila Festivalno dvorano. S tem pa ni bilo nič, ker univerzitetni odbor ni uspel zagotoviti finančnih sredstev za vzdrževanje. Dvorano je nato dobila ustanova Pionirski dom, ki se po svojih močeh trudi organizirati zabavno življenje. Če je to vprašanje tako najbolj gospodarno rešeno, pa dvomimo, saj je Pionirski dom kot ustanova dotirana od mestnega sveta.

V teku so razgovori med upravo Festivalne dvorane in kulturno-zabavno komisijo, pri UO ZŠJ, ki bi za določene prireditve v svoji režiji dvorano najela. Že vnaprej pa planirajo za en večer izguba 50.000 dinarjev, če računamo, da stane dvorana 100.000 dinarjev. Povprečni obisk je ob vstopnini 100 din 500 študentov. V tem pa je vračunana samo dvorana brez bifeja in ostalih uslug.

Ob takem stanju zaslužijo pozornost prizadevanja odgovornih činiteljev, da bi Ljubljana že končno dobila prostore za družabno življenje študentske mladine. V Naselju je v načrtu razen gradnje novih stanovanjskih poslopij tudi zgraditev telovadnic in dvorane s približno 300 sedeži, ki pa bo primerna le za prireditve komornega značaja, kot so debatni večeri, filmski klubi in podobno. Žal pa moramo ob tem še ugotoviti, da tega sedanja študentska generacija ne bo doživela, ker obstoje danes šele idejni načrti. Kdaj jih bodo uresničili, še nihče ne ve. Dosti smo že govorili o tem, da sedanji prostori Akademskega kolegija za stanovanje in delo študentov niso več primerni. Ugotovitev seveda drži, toda za zdaj ni drugega izhoda. Vsekakor pa bi bilo to vprašanje treba načeti. Planirana gradnja novih kapacitet študentskih domov bi odprla možnost, da se že obstoječi prostori Pionirskega doma razširijo in da postane ustanova popoln center za društveno življenje in mladinski turizem.

Kolikor sedanji adaptirani prostori Akademskega kolegija ne bi zadoščali, bi bilo že sedaj mogoče dozidati še eno krilo stavbe, ker se za prostore zanima tudi Gospodarsko razstavišče. Če akcija ne bo pravočasna, bo še ta majhna možnost propadla.

ŠTUDENTJE IN UMETNOST FILMSKEGA USTVARJANJA

Prizor iz zahodnonemškega filma Svitanje režiserja Wolfganga Strohmeyerja

V nasprotju z drugimi umetnostmi, kot so drama ali poezija, ki so takorekoč že tradicionalna sredstva izražanja študentske miselnosti po celem svetu, je kinematografija ali točneje — umetnost filmskega ustvarjanja — vzbudila zanimanje za mo pri majhni skupini maloštevilnih entuziastov. To lahko razumemo, če pomislimo na precejšnje stroške, ki jih zahtevata filmski studio in oprema, in si jih zaradi tega lahko privošči le malo univerz. Povrh tega pa je tudi precejšnja težava prenesti sad inspiracije od scenarija na celuloid in zahteva določeno strokovno izobrazbo.

Za kinematografijo so jezikovne težave relativno majhen problem. Filmski ustvarjalci imajo namreč možnost, da z gibanjem izražajo svoje misli. Zaradi tega je film verjetno najbolj mednarodna izmed vseh umetnosti.

Vse to je povzročilo, da so delegati na 9. in 10. mednarodni študentski konferenci pooblastili Internacionalni biro za kulturne dejavnosti (International Bureau for Cultural Activities — IBCA), da organizira posebne seminarje za mlade filmske ustvarjalce. Ti seminarji naj bi jim omogočili izmenjavo idej in nudili priložnost za praktične izkušnje pri delu v filmskem studiu pod nadzorstvom profesionalnih filmskih delavcev.

Da bi dosegla uspehe, ki jih je imel prvi seminar, ki je bil v avgustu 1961 v Aachenu v Zvezni republiki Nemčiji, je IBCA vzpostavila stike s številnimi študentskimi združenji v Evropi. Namen teh je bil raziskati možnosti za organizacijo drugega seminarja v letu 1963. Odgovor, ki je prišel iz Holandije, je bil zelo ugoden. Tri nizozemske organizacije, NSR (The Netherlands Student Council), ASVA (The Amsterdam University Student Union) in NFI (The Netherlands Film Institute) so pokazale veliko zanimanje in so bile pripravljene sodelovati. Dalje je ASVA imela v načrtu organizacijo drugega študentskega filmskega festivala, NFI pa jubilejno desetletno srečanje ljubiteljev filmske umetnosti. Prvi filmski festival, ki ga je organizirala ASVA — z imenom CINESTUD, je imel na sporedu 81 študentskih filmov iz 12 dežel. Po mnogih zasedanjih so odločili, da bodo seminar IBSA, filmski festival ASVA in letno srečanje NFI organizirali ob istem času, in na istem mestu pod nazivom International Film Study Days in sicer v Amsterdamu od 13. do 20. septembra 1963.

Seminar

Seminarja se je udeležilo dvajset filmskih delavcev — študentov iz Belgije, Anglije, Nemčije, Grčije, Nizozemske in Švice.

Preden so udeleženci seminarja prispeli v Amsterdam, je vsak izmed njih dobil kopijo scenarija z naslovom »The Farmer and the Miller«, ki so ga potem izdelali v filmskih studijih nizozemske filmske akademije. To je bil res lep primer mednarodnega sodelovanja pod vodstvom znanih nizozemskih režiserjev Louisa van Gasterna in Georgea Huizerja. Prispel je tudi Oskar Rosander, ki je snemal filme pod režijo svetovno znanega švedskega režiserja Ingmarja Bergmana.

CINESTUD 1963

Neumorni amsterdamski študenti, ki jih je vodil Ernst Simons, so urejali kataloge in vse druge tehnične stvari. Njihova zasluga je, da so na festivalu predvajali 65 filmov iz raznih dežel, med katerimi so bile Avstralija, Belgija, Kanada, Češkoslovaška, Danska, Finska, Francija, Nemčija, Grčija, Madžarska, Nizozemska, Španija, Švedska, Švica, Anglija in ZDA.

Nagrade

Srebrno rožo nizozemske filmske zveze in s tem prvo nagrado je dobil madžarski film Koncert in sicer za odlično temo in kvaliteto ter za izvrstno sliko.

Drugo nagrado so prisodili češkoslovaškemu filmu Strop za odlično podajanje portreta mlade žene z njenimi socialnimi problemi. Film traja 42 minut, izdelali pa so ga v Pragi na akademiji za glasbo.

Nizozemski princ Bernhard je podelil srebrno medaljo najboljšemu nizozemskemu filmu. To nagrado je dobil 15-minutni film Nicolaja van der Heydeja Votla aleja.

Mnogo filmov je obravnavalo tudi rasne probleme. Med temi je vsekakor omembe vreden 8-minutni film londonske šole za filmsko tehniko pod naslovom Cesta rane žalosti. Štiriminutni film Gibajoča slika Franka Paineja z univerze v Illinoisu je dobil bronasto medaljo.

Zelo dobra sta bila še nizozemski film Ptič in nemški film Ladja.

B. R.

Razpis natečaja

ODBOR ZA MEDNARODNO DEJAVNOST PRI UO ZŠJ UNIVERZE V LJUBLJANI RAZPISUJE NATEČAJ ZA DVE ŠTIRINAJSTDNEVNI ŠTIPENDIJI V GÖTTINGENU (ZVEZNA REPUBLIKA NEMČIJA) V MESECU FEBRUARJU 1964.

POGOJI SO SLEDEČI:

1. OBVLADANJE NEMŠKEGA JEZIKA (ZNANJE JEZIKA BO PREVERJENO)
2. DOBER UČNI USPEH
3. AKTIVNOST V ZŠJ IN V OSTALIH DRUŽBENO POLITIČNIH ORGANIZACIJAH

NAMEN ŠTIPENDIJE JE PROUČEVANJE ENEGA IZMED PODROČIJ ŠTUDENTSKE PROBLEMATIKE V ZVEZNI REPUBLIKI NEMČIJI (ŠTUDENTSKE ORGANIZACIJE, MATERIALNI IN ŠTUDIJSKI PROBLEMI, ITD.).

STROŠKE POTOVANJA BO PLAČAL ODBOR ZA MEDNARODNO DEJAVNOST.

KANDIDATI NAJ POŠLJEJO PROŠNJE NAJKASNEJE DO 25. JANUARJA NA NASLOV OMD, POLJANSKA 6

O IZBORU KANDIDATOV ODLOČA UO ZŠJ.

VISOKO V PERUJSKIH ANDIH

STARODAVNA UNIVERZA BO ZOPET ZAŽIVELA

Visokošolstvo se skuša spet uveljaviti visoko v gorah Andov! Gre za poizkuse University of San Cristobal in Svetovne univerzitetne službe (WUS), ki skušata prilagoditi šolstvo regionalnim potrebam.

Čeprav je mesto Ayacucho, v njem je sedež San Cristobal univerze, oddaljeno od Lime le nekaj sto kilometrov, ga le težko odsežemo. Dospemo lahko na tri načine: popotovanje s konji traja teden dni, z jeepom dva dni in z majhnim letalom, namenjenim lokalnemu prometu, nekaj več kot eno uro.

Ayacucho je staro mesto kolonialistov, ki so ga zapustili Indijanci v devetnajstem stoletju, ker so zaprli vse rudnike. V Ayacuchu so imeli tudi univerzo, katere ustanovitev sega nazaj o 16. stoletje, zaprli pa so jo po odhodu Špancev. Mesto s 15.000 prebivalci je umiralo, obdržalo je le še naslov sedeža provincialne vlade in katedralo, kajti večina mladih ljudi se je pričela izseljevati.

Danes je to mesto zopet zaživelo, morda ne v takem obsegu kot nekdaj, pa vendar je na najboljši poti, da ga bo preseglo v vseh pogledih. Vzrok temu je predvsem univerza, ki so jo spet otvorili leta 1958 in pa študentje, ki bodo kot strokovnjaki odločali o bodočem razvoju mesta in pokrajine. Njihova naloga je velika, kajti prebivalci mesta in okolice so predvsem obubožani in nepismeni Indijanci, ki se s suženjskim delom tolčejo skozi življenje, če lahko sploh to imenujemo življenje. Njihov najpogostejši poklic je pastirstvo — črede ovac, last nekaj bogati družin, pasejo po pobočju Andov.

Univerza je imela v svojem učnem programu ustanovitev katedre za področja, katerih strokovni dvig je nujno potreben za izboljšanje življenjskega standarda te province. Danes že normalno delajo agronomska, strojna, del filozofske fakultete, razen tega predvidevajo ustanovitev medicinske fakultete, kajti potrebe po zdravnikih so izredno velike. Ker je bilo organizirano šolstvo prekinjeno za daljše obdobje, se je čutilo precejšnje pomanjkanje solidnega znanja dijakov, ki so se vpisovali na fakultete. Posebni dopolnilni tečaji so dijaku, bodočemu študentu, izpopolnili pomanjkljivo znanje in ga usposobili s solidno osnovo za študij na univerzi.

Starodavno mesto Inkov Macha Picho v južnih Andih v Peruju

Zanimive so besede prvega rektorja obnovljene univerze dr. Fernanda Romere: »Namen univerze je ugotavljati velike gospodarske odklone, ki so se globoko zajedli v našo stvarnost in imajo izredno močno tradicijo. Naša največja naloga je z znanstvenimi raziskavami doprinesti ekonomskemu in socialnemu napredku ljudi.«

V eksperimentalnem programu univerze so bile predvidene te znanstvene panoge: biologija, geologija, tehnika in antropologija. Razen tega pa še visoke šole za socialne delavce, medicinske sestre in babištvo. Da pa bodo diplome študentov in njihovo znanje prišlo resnično med ljudstvom do veljave, univerza zahteva, da vsak diplomant popolnoma obvlada jezik domačinov, saj npr. v okolici Ayacucho več kot 70% ljudi ne zna španščine.

Pomoč, ki jo daje država univerzi, ni velika, tako da ostane malo denarja za izgradnjo objektov. Izhod v sili so poiskali v starih zapuščenih hišah kolonialistov, od katerih so bili nekatere že v precej razpadajočem stanju, in tako omogočili predavanja vsaj v najskromnejši obliki. Profesorski zbor sestavljajo nekateri že dobro znani strokovnjaki Peruja, razen tega pa je rektorju univerze dr. Romeru uspelo pridobiti nekaj mladih profesorjev, ki so se prostovoljno prijavili k sodelovanju. Profesorji in študentje dobro vedo, da bo z veliko truda in dobre volje ta poizkus gotovo uspel, tako da eksistenca univerze ne bo več vprašanje. I. Š.

INDEKS IN... ATLETIKA

Dolgo sem ga iskal po fakulteti. Ni čudno, če ga nisem mogel »ujeti«, saj ima članski rekord v teku na 300 in 400 metrov, štafeti 4 × 400 metrov in švedski štafeti.

Tak je Janez Stanovnik, študent fakultete za strojništvo:

— Prvič sem nastopil z devetnajstimi leti kot rezerva v ekipi TSŠ na srednješolskem prvenstvu v Ljubljani. Zmagal sem.

Moj trener je od tega prvega uspeha, ko sem začel tudi redno trenirati, tovariš Skušek, s katerim se odlično razumeva.

Sedaj sem član Olimpije, ki naj bi bila študentski športni klub. Ta mesec bom odšel na skupne priprave na Pohorje, marca pa v Makarsko. V Ljubljani treniram vsak dan razen torka po uro in pol.

Pri treningu me zelo ovira neredna prehrana, delno zaradi predavanj na fakulteti, ki se včasih zavlečejo, jesti pa bi moral vsaj štiri ure pred treningom.

— Kaj pa tvoj študij?

— Z izpiti sem na tekočem. Tudi pri tem se moram prilagajati zdaj študiju, zdaj športu. Izpite opravljam v glavnem do junija, kajti potem se začne atletska sezona in za študij ni več časa. Tako je šlo v preteklih dveh letih, upam pa, da bo tako tudi letos. Sem tudi športni referent pri FO in prav sedaj ustanavljamo športni klub. Vendar me je kar malo sram, da je med našimi študenti tako malo zanimanja za šport.

— Tvoji načrti v letošnjem letu?

Imam namen redno trenirati in upam, da mi bo uspelo vsaj deloma uskladiti moj trening in študij. Večjih ciljev v prihodnji atletski sezoni nimam; rad bi ostal v državni reprezentanci in tekmoval za njene barve na tekmovanjih doma in v tujini.

Pripravljam se na balkanske igre, ki bodo prihodnje leto v Albaniji v Tirani, prav tako pa tudi že na evropsko atletsko prvenstvo l. 1966.

— Ali si že bil na kakšnem tako velikem tekmovanju?

— Da, lani sem bil na Balkaniadi in uspelo mi je postaviti nov slovenski rekord v teku na 400 metrov. Naj povem še zanimivost, da mi je kot enemu izmed zelo redkih uspelo priti v stik z »dobro čuvanimi« albanskimi atleti. Fantje so bili zelo prijazni, a pogovarjali smo se lahko le med ogrevanjem, ko so bili oddaljeni od spremstva.

— Tvoj največji uspeh doslej?

— Lanska osvojitev naslova državnega prvaka v teku na 400 metrov in nastop v reprezentanci Balkana v dvoboju z atletsko reprezentanco Skandinavije v Helsinkih.

L. Vuga

Smučarski tečaji na pragu

Zimske počitnice so pred vrati in z njimi tudi smučarski tečaji. V organizaciji komisije za telesno kulturo in izvenarmadno vzgojo ljubljanske univerze ter v sodelovanju fakultetnih komisij in zveze študentskih športnih organizacij bo na Vojskem nad Idrijo, na Sorški planini, Mežakli in v Kranjski gori januarja in februarja nič manj kot 14 smučarskih tečajev. Začetniški in nadaljevalni tečaji bodo na Vojskem, Sorški planini in Mežakli, študentje, ki so dobri smučarji, pa se bodo zbrali v Kranjski gori.

Pregled smučarskih tečajev je v kratkem takle:

Na Vojskem bodo od 29. I. do 5. II. smučali študenti filozofske fakultete in študenti elektrotehniške fakultete (predvidoma 30), sledili jim bodo od 6. do 13. II. študenti strojne fakultete in FNT (predvidoma 30). Le-te bo od 14. do 21. zamenjalo 30 ekonomistov in pravnikov. Kot zadnji pa bodo na Vojskem od 22. do 29. II. študenti medicinske fakultete in absolventi ljubljanskih fakultet, skupno 30.

Na Sorici bodo od 3. do 11. II. gostje študenti FAGG, biotehniške in pravne fakultete (35). Te bo 12. II. zamenjalo 35 študentov FNT in strojne fakultete ter pravnikov. Ostali bodo do 19. II. Na Mežakli bo tečaj otvorilo 40 medicincev, študentov FAGG in biotehniške fakultete in to od 5. do 12. II. Od 13. do 21. II. pa bodo tam ekonomisti ter študenti filozofske in elektrotehniške fakultete (skupno 35).

Smučarji, ki že obvladajo veščine na »dilcah«, se bodo zbrali v Kranjski gori in sicer v domovih občin Ljubljana-Center in Ljubljana-Šiška. V prvem bodo od 4. do 10. februarja pravniki, ekonomisti, strojniki in študentje FAGG, skupno 60. Za njimi bodo prišli od 10. do 16. II. elektriki in študentje FNT in FAGG; 45 po številu.

Dom Ljubljana-Šiška bo imel na oskrbi od 20. do 26. I. študente pravne, ekonomske in FNT, predvidoma 30. Od 4. do 10. II. študente strojne in FNT (približno 60). Od 10. do 16. II. študente biotehniške, elektro, filozofske fakultete in FAGG, skupno nekaj čez 60, ter končno od 16. do 22. II. študente pravne in medicinske fakultete, ki jih bo skupno 40.

Na razpise se je na nekaterih fakultetah prijavilo presenetljivo malo študentov, na drugih pa veliko. Tako je ostalo nekaj kapacitet neizkoriščenih, saj je približna skupna številka prijavljenih študentov ljubljanskih fakultet, ki bodo odšli na smučarske tečaje, 650, maksimalno število prostih mest pa je bilo skorajda 1000. Za to gre nedvomno vsa pohvala organizatorju, saj je znano, kako težko je dobiti mesta za prenočevanje v zimski sezoni, posebno pa še v času zimskih počitnic!

Novost v prijavi za letošnje smučarske tečaje je bila ta, da so morale komisije na fakultetah izbrati in določiti za tečaj tiste študente, ki so zadostili študijskim pogojem. Mnenje članov komisije je bilo, da je na fakulteti prva naloga študenta, da se uči, in samo takim študentom je univerza omogočila sodelovanje na smučarskih tečajih, ker so jih le-ti zaradi napornega študija tudi potrebni. Aktivna rekreacija je pač potrebna tistemu, ki je vestno študiral, ne pa tistemu, ki je semester takorekoč »prespal«. Vse fakultetne komisije so se tega načela tudi držale in prišlo je do zanimive ugotovitve. Le majhen del študentov je odpadel zaradi te zahteve, to pa pomeni, da je bila zastopana domala naravna selekcija ali z drugimi besedami **»študent, ki študira, je aktiven tudi na drugih poljih!«**

Da se ne bi to načelo zlorabilo, so vsake zamenjave prijavljenih in določenih študentov za tečaje po lastni želji nemogoče. Izbrani študent se lahko odjavi, toda na njegovo mesto pride študent, ki ga določi fakultetna komisija. Le pismeno potrdilo komisije na fakulteti (fakultetnega učitelja) se upošteva pri zamenjavah.

Začetniški in nadaljevalni tečaji bodo osemdnevni, za smučarje, ki že znajo smučati, pa bodo tečaji 6-dnevni. V Kranjski gori bodo tečajniki dobili tudi karte za žičnico, kajti uprava žičnice je odobrila poseben popust, toda žal le za študente udeležence tečaja in ne za vse, ki bodo v času zimskih počitnic prišli smučat v Kranjsko goro.

V tečajih bo pouk na smučiščih trajal dnevno pet ur (dopoldne 3 ure in popoldne 2) in sicer pod vodstvom smučarskih učiteljev in vaditeljev. Le v tečaju za dobre smučarje bodo v popoldanskih urah še predavanja.

Tečajev se bodo udeležili tudi nekateri člani fakultetnih komisij in fakultetni profesorji, ki imajo pravico udeležbe pod istimi pogoji kot študentje.

Natančna navodila za odhod na tečaje in ostale podrobnosti so objavljene na oglasnih deskah posameznih fakultet. Vse morebitne nadaljnje informacije se dobe na fakultetnih odborih ali pri referentu za telesno kulturo pri tajništvu univerze, Trg revolucije 11.

Uredništvo Tribune želi študentom in študentkam-smučarjem v času zimskih počitnic obilo zabave in dobro smuko.

T. ZAJC

Pred tretjo zimsko študentsko olimpiado

Kot smo že poročali, bo od 11. do 16. februarja na Češkoslovaškem v Spindlerovih mlinih v Krkonoših tretja zimska študentska smučarska univerziada. Po prvi univerziadi, ki je bila leta 1960 v Chamonixu v Franciji, in drugi, dve leti kasneje v Villarsu v Švici, bodo tudi na Češkem nastopili naši študenti-smučarji. Na obeh dosedanjih tekmovanjih so naši predstavniki dosegli lepe uspehe.

(Omeniti je treba, da sta bili pred uradno prvo zimsko univerziado v Chamonixu še dve podobni tekmovanji in sicer v Oberammergauu, kjer je v skokih osvojil naslov študentskega prvaka naš Gorišek, in na Šar planini, kjer so se naši tekmovalci prav tako uvrstili na vidna mesta.)

Organizatorji letošnje zimske univerziade si prizadevajo, da bi dobila ta prireditev enak pomen kot ostala velika mednarodna smučarska tekmovanja. Univerziada je že priznana od mednarodne smučarske zveze — FIS, prav tako pa je tudi v uradnem koledarju Smučarske zveze Jugoslavije. Zato bodo posamezne države na to tekmovanje gotovo poslale svoje najboljše smučarje-študente.

Tudi Jugoslavija je prijavila svoje najboljše zastopstvo.

Naše barve bodo v Spindlerovih mlinih verjetno zastopali tile tekmovalci in tekmovalke:

- *V alpskem smučanju: PETER LAKOTA, absolvent gozdarstva, ANDREJ KLINAR, študent gozdarstva, KRISTA FANEDL, absolventka ekonomske fakultete in MAJDA ANKELE, študentka visoke šole za telesno kulturo.*
- *V skokih: PETER ERŽEN, študent elektrotehnike in OTO GIACCOMELI, študent ekonomije.*
- *V tekih: študenta visoke šole za telesno kulturo ROBIDA in RAJSP.*

Zal je negotova udeležba Lakote ter Fanedlove in Ankeletove, kajti vsi trije so prijavljeni za veliko smučarsko tekmovanje za pokal Kandahar, ki bo 16. in 17. februarja, to je ob zaključku zimske univerziade. Ce omenjeni trije ne bodo mogli nastopiti, jih bodo zamenjali Zmaga KLOFUTAR, študentska arhitektura, ter Mariborčana Aleš GUČEK in Tone VOGRINEC, študenta mariborskih višjih šol. Za rezerve v tekih sta določena ljubljanska študenta AMBROŽIČ in MARION.

Tekmovalce in tekmovalke bo vodil na Češko Boris Kürner, v spremstvu pa bo tudi inž. Štefan Hočevar, predsednik komisije za smučanje FISU.

TOMAŽ ZAJC

MORDA ŠE NE VESTE, DA...

... je eden najboljših smučarskih skakalcev na svetu, Finec Veikko Kekkonen praznoval svojo enaindvajseto obletnico rojstva prav na dan, ko je v Innsbrucku v konkurenci domala vseh najboljših smučarskih skakalcev na svetu zmagal na velikem tekmovanju, ki je bilo nekako uvodno tekmovanje pred olimpijskimi igrami. Posebno njegov drugi skok je bil tako lep, da so mu strogi sodniki zanj dali sicer redko oceno 19 točk. To pa je tudi zadostovalo za zmago pred odličnima skakalcema Poljakom Pszybilo in novo sovjetsko nado Ivanikovim.

... bo letos preteklo že 75 let od dne, ko je bila prva borba za naslov svetovnega prvaka v boksu.

L. 1889 je namreč John Sullivan v srečanju, ki je kot prvo uradno veljalo za naslov absolutnega svetovnega prvaka v boksu, premagal Jacka Killrena s tehničnim knockoutom.. Sullivana je tri leta kasneje premagal in mu odvzel titulo Jim Corbett. (Morda se še spominjate filma, ki je pred leti igral v Ljubljani. Naslov filma je bil »Gentlemen Jim«. Glavno vlogo — Jima Corbetta — pa je igral danes že pokojni ameriški filmski igralec Errol Flynn.).

T. Z.

PETER BALOH

INTERVJU

»Dovolj mi je načelnih člankov,« sem rekel uredniku.

»Kaj mi je prinesla načelnost? Sovražnike in zamere na vseh koncih. Raje bi pisal o cenah na živilskem trgu, o razkopavanju cest in o tem, kako so moji ljubi someščani preživeli nedeljo. O načelnih člankih nočem slišati niti besedice. Saj imam vendar tudi jaz pravico do življenja. Tudi jaz si že želim živeti v miru z ljudmi. Razumeš, tudi jaz imam ambicije. Končno bi rad nekoč prišel do avta in televizorja.«

»Mlad si in edino ti lahko pišeš načelne članke,« je rekel urednik. »Drugi so za to že prestari. Družino imajo in otroke.«

»Dovoli, da ti nekaj predlagam,« sem dejal. »Zadnjikrat si obljubil, da bom lahko intervjuval neko ‚veliko ribo'. Kdo je to?«

»Tovarišica Morala, znana družbena delavka. — Toda, saj še nisi nikogar intervjuval.«

»Poskusil bom.«

Urednik je dvignil slušalko telefona, zavrtel številčnico in po žici, ki je bila razpredena od ene vplivne osebnosti do druge, še vplivnejše, je hitela prošnja za intervju.

»Zdravo, tovarišica Morala! Tukaj urednik. Ste pripravljeni za majhen intervju o vaši družbeni dejavnosti? Čez eno uro? V redu. Poslal vam bom svojega človeka. Perspektiven fant. Gotovo vas bo navdušil. Velja? Hvala. Zdravo. Klanjam se.«

Čez eno uro sem že sedel v čakalnici urada tovarišice Morale. Suhljata tajnica mi je povedala, da bom moral počakati nekaj minut, ker ima tovarišica Morala nujen službeni razgovor.

Iz žepa sem potegnil beležnico in jo prelistaval. Med načrti za članke so se skrivale risbe: ptič, križanec kokoši in goloba s pavjim repom; noj, ki vtika glavo v pesek, za njim pa stoji oglasna tabla, podobna transparentu z aktualnim geslom; hudič, ki sedi na nočni posodi itd. S takimi izrodki domišljije sem se zabaval, kadar mi je bilo dolgčas. S tem sem se reševal iz zadrege pred ljudmi, s katerimi se nisem hotel pogovarjati. Moje čečkanje po beležnici je zmeraj dajalo vtis resnega dela. Tudi na tajnico tovarišice Morale je tako učinkovalo, zato je brž pričela z vso vnemo prelistavati akte. Menda me je tudi ona skušala s tem prepričati, da dela, ker je mislila, da pišem o njej. Jaz pa sem zbrano risal donkihotsko tajničino postavo in jo oblačil po svojem okusu. Na glavo sem ji posadil pokrivalo, kakršno imajo pleskarji, obleko, ki je bila podobna halji za nosečnice, sem posejal z vzorci, podobnimi paragrafom, v roko pa sem ji namesto sulice dal peresnik.

V pol ure je bila moja likovna mojstrovina končana. Tedaj je nad vrati, ki so vodila v urad tovarišice Morale, zazvonilo. Tajnica mi je povedala, da lahko vstopim.

Urad tovarišice Morale je bil v dolgi, starinski sobani. Od vrat do velike pisalne mize je vodila ozka rdeča preproga. Pisalna miza je bila postavljena vzporedno s preprogo-, tako, da sem videl tovarišico Moralo, ki je sedela za njo, v profilu. Na robu rdeče preproge je stal fotelj za obiskovalce. Po vseh kotih so bile razpostavljene mizice s pisalnimi stroji. Stene so bile oblepljene s slikami iz uradniškega življenja. Na vsaki sliki je bil osrednja oseba uradnik, moški ali ženska. Vsi so nosili črne narokavnike.

Taka je bila tovarišica Morala. Oblečena je bila v črno, do vratu zapeto haljo. Nosila je čevlje z nizkimi petami. Edino, kar je bilo na njej privlačnega, je bil njen obraz.

Sedel sem v fotelju z odprto beležnico na kolenih. Bil sem v zadregi. Ni mi bila simpatična ta ostarela devica, pa vendar moram biti prijazen z njo. Po službeni dolžnosti in zaradi osebnih koristi, seveda. Zelo vpliven položaj ima, zato velja biti prijazen z njo. Torej, začnimo!

»Povejte, mi prosim, kakšno družbeno funkcijo opravljate!«

»Ko ste bili še otrok in ste staršem nagajali, so vas, da bi vas prisilili k pridnosti, strašili z bav-bavom. Jaz sem tak bav-bav, samo da za odrasle ljudi.

Ljudje morajo zmeraj živeti v strahu pred menoj. Najdejo se taki, ki so dosledni in me spoštujejo tudi takrat, kadar so sami, kadar jih drugi ne vidijo. Biti moralen, je dolžnost vsakega dobro vzgojenega državljana. V družbi sem vselej prisotna, posebno takrat, ko se ljudje gredo ljubko družabno igrico — poštenje. Takrat sem vsem na jeziku, vsi me spoštujejo, vsi so moralni. Toda, privzdignite zavese v stanovanjih teh ljudi, kadar so sami. To je ravno tako, kot da bi odprli možgane živega človeka, v katerih se podi tisoč zasebnih misli. Zgrozili bi se. Ne vem, če bi prenesli pogled na razliko med uradnim in zasebnim vedenjem vseh moralnih ljudi.

Morda boste rekli, da ljudi ne razumem, in da ima vsak človek pravico, da si zasebno življenje uredi po svojem okusu. To je res, vendar gre samo za razliko med vedenjem ljudi, ko so v družbi in med njihovim vedenjem, ko so sami.

Vidite, da me veliko ljudi zlorablja. Sicer pa zloraba moje osebe ni greh naše dobe, temveč me spremlja že celo življenje.

Razmere me silijo v to, da se stalno spreminjam, le ime ostane neizpremenjeno.

Zdaj vidite kako vlogo imam. Sedeti moram za to mizo, vendar ne z vsem obrazom proti obiskovalcu. Ljudje me morajo videti v profilu. Zelo lep profil imam. Takega zahteva naša doba in takega kažejo fotografije.«

In zdaj?

Tovarišica Morala se je zasukala na vrtljivem stolu tako, da sem ji lahko pogledal naravnost v oči.

Desna polovica obraza me je presenetila. Imel sem občutek, kakor da sem zmotil kirurga sredi plastične operacije, ko je šele do polovice olepšal pacientov obraz, druga polovica pa je še zmeraj iznakažena.

Tovarišica Morala je spet spregovorila: »Danes polovice mojega obraza na fotografijah ne vidite. Ta iznakažena polovica bi mi vzela ves ugled, seveda, kolikor ga še imam. Bi radi še kaj izvedeli?«

»Ne, hvala.«

»Ste za eno kavico?«

»Prosim!«

Tajnica nama je prinesla kavo. Sedaj sem občutil olajšanje. Ta nedostopna ženska je bila v zasebnem pogovoru kar prijetna. Zanimala se je zame in pokroviteljsko mi je obljubila, da bo skrbela za moj napredek.

Odgovarjal sem ji z narejeno ponižnostjo (tega so me naučili v uredništvu) in sem se ji že vnaprej zahvaljeval za usluge, kot na kolkovani prošnji. Obenem pa sta me odbijala njeno pokroviteljstvo in vsiljivost. Pred menoj je želela biti čimbolj ženska. Prekoračila je že tista leta, ko bi mogla biti privlačna; zdaj je s svojo mladostnostjo smešno učinkovala.

Stopila je k meni in me pogladila po laseh. Potem se je sklonila k mojim ustnicam in jih poljubila. Ustnice te stare device so vonjale po zaprašenih knjigah.

Pričakovala je, da jo bom tudi jaz poljubil. Vstal sem in ji dal zaušnico. Čul se je pok, kot da bi počil balonček, ki ga je otrok preveč napihnil. Tovarišica Morala se je manjšala in kmalu je pred pisalno mizo ležal kupček, ki mu nisem vedel imena.

Stopil sem k oknu in ga odprl. Topel pomladni veter je odpihnil kupček skozi okno in ga odnesel pod nebo.

Naslednjega dne sem dal v časnik oglas: IZGINILA JE TOVARIŠICA MORALA. ZANJO JE ZNAČILNA DVOLIČNOST. KDOR KAJ VE O POGREŠANI, NAJ TO JAVI NAJBLIŽJI POSTAJI LJUDSKE MILICE.

Z VSEH VETROV

Bližč in beda glasbe je v tem, da se nanjo ne spoznajo samo gluhi.

Boben violini: »Zagodeš, čim te pogladijo. Kaj bi šele napravila, če bi te bili kakor mene!?«

Glasba ne pozna meja. Posebno v novogradnjah.

Naša najbolj priljubljena zborovska pesem je: »Fuj, sudac!«

Ker je ljubezen osnovni motiv zabavnih melodij, se ne smemo čuditi, da so mnogokrat tako površne in neiskrene.

Na žalost je v življenju čestokrat tako, kot v orkestru: takt dajejo tisti, ki so glasni.

Molk je zlato.
Čas je denar.
Pomislimo, kako d o l g o m o l č i m o na izpitih.

»Vse vem« je rekel pred izpitom.
Po izpitu je dodal: »...o Brigitte Bardot.«

Pijanega se boji tudi norec.
Včasih se človek boji tudi samega sebe.

Boljše vrabec v roki kot golob na strehi.
Jaz pravim: »Boljše zrezek na krožniku, kakor vrabec v roki.«

L. D.

GOVNO

Zgodba je kratka, zato, da ne bi razširjala neprijetnih vonjav.

Na tleh je ležalo govno, pokorno stisnjeno k zemlji, skromno, kot da se sramuje svoje neugledne zunanjosti. Ni bilo ponosno, da je človeško in se ni postavljalo pred kravjekom, ki je ležal nekaj korakov naprej proti sredini ceste, medtem ko se je ono sončilo v zatišju redkega grma. Vedelo je, da je samo govno, čeprav človeško. Iztrebek je iztrebek, vsepovsod ga grdo gledajo.

Bilo je zamorjeno in pesimistično, saj je bilo takorekoč na dnu. Ni se jezilo na ves svet kot to delajo drugi, ki jih odvržejo na dno. Ne, bilo je popolnoma otopelo in je brezbrižno razširjalo svoj smrad, seveda v nižinah.

Trpelo je, in niti misel, da so še druga, da ni edino, ga ni potolažila. Bolelo ga je tudi to, da so se ga ljudje sramovali, čeprav je bilo njihovo delo. Sramežljivo so se obračali vstran in si stiskali nosove, ker ni bilo tako vljudno, da bi obležalo na kakem skritem mestu, kjer ga ne bi nihče opazil.

Vsak, ki je hotel, je stopil nanj in vtisnil svoj čevelj, govno pa je nemočno opazovalo, kako se spreminja in ne more ničesar storiti.

Edina tolažba mu je bila, da so se ljudje jezili, kadar se jim je prilepilo na čevlje in da so ga preklinjali. Takrat si je mislilo:

»Zakaj pa stopajo name! Najprej me odvržejo, potem me pohodijo, nazadnje pa se še jezijo, ker so imeli z menoj opravka.«

In zadovoljno se je hihitalo. Njegova edina pravica je bila, da je zasmrajalo čevlje tistih, ki so ga pohodili!

NA FAGG — VSEVEDI! Iz pisarne FAGG so prihajala visokodoneča potrdila, da nekateri študentje ne prejemajo nikjer pod božjim soncem nikake in sploh nobene štipendije. Nejeverni Tomaži so podvomili v človeško nezmotljivost in kaj hitro našli nekaj ptičkov, ki so zobali zrna štipendij. Nezaslišano! Kar brez vednosti nameščencev.

DOPISNI TEČAJ — NA AKADEMIJI ZA GLASBO! Nekateri slušatelji na ljubljanski akademiji se pripeljejo iz raznih krajev Jugoslavije enkrat na mesec pogledat, kaj je novega, potem... potem pa diplomirajo. Dopisna metoda pa res nekaj velja!

CENTER IN BEŽIGRAD MED VODEČIMI: Pismeni izdelki občinskih mož iz obeh ljubljanskih občin so se povzpeli pod sam vrh na lestvici slovenščini tujih dopisov.

NOVO VERZIJO FUNTKOVE PESMI LAKOMNI PES je odkrila komisija za podeljevanje posojil študentom. Prevelika gorečnost je pokopala nekega študenta, ki je bil zapisan na premnogih plačilnih seznamih. Ostro je protestiral, ko so ugotvovili, da prejema »samo« subvencijo, posojilo in štipendijo in mu razložili, da vsega ne bo mogel obdržati.

KAKO DOŠLO, TAKO PROŠLO! Ta misel se nam je utrnila, ko smo v baru Slon opazili študenta, ki je še istega dne prebiral vse registre študentske socialne pomoči. Prišel, videl, prejel denarce opoldne — oddal denarce, videl, odšel opolnoči!

KDOR ZNA PA ZNA: Sinu trdnega kmeta je bilo odklonjeno posojilo za študij zobozdravstva. V pritožbi je prizadeti natančno prikazoval, kako gre kmetija rakovo pot itd. Ni, da mu ne bi verjeli, saj je možak — inženir agronomije!

NIČ NI TAKO SKRITO, DA NE BI POSTALO OČITO: Razpis brezobrestnih posojil za študente je razkril še enega grešnika: kmetijsko zadrugo iz Ribnice. Svojemu štipendistu daje natanko štiri tisoč dinarjev štipendije. Prava sreča, da ne kaj več, če ne bi Francelj še pri posojilu »zvisel«.

VČASIH TAKO — VČASIH DRUGAČE: V tej sezoni bolje izvoziš, če domači niso kaj prida marljivi. Boris je napisal: »U moji familiji nikdo ne dela«.

ZLOBNEŽI TRDE, da je bil na nedavnem filozofskem simpoziju prebran referat, v katerem so bili predlogi, vezniki in oblike pomožnega glagola »biti« v slovenščini, ostalo pa v več ali manj razumljivi tujščini.

NA SIMPOZIJU SMO SLIŠALI: »...ekonomisti pridemo še v težje stališče, da moramo zavzeti stališče do vseh teh stališč!«

»Jaz tako trdim in se s tem strinjam!«

ZELO POUČNO: »Marx ni pisal v srbohrvatskem jeziku!«

Odgovor: »Pa tudi v slovenskem ne!«

Pa še res je oboje skupaj.

DEMANTI: Ni res, da je bilo vlomljeno v pisarno Študentske samopomoči. Prej bo res, da bomo skozi prežagane rešetke na oknu ponujali osvežilne pijače iz našega novega buffeta. Kdor verjame, naj ga...

OBSODBA A PRIORI: ZAGREB 64 — Festivali so spet pridrveli nad nas. Na pomoč! Reši se, kdor se more!

LASTNA HVALA — CENA MALA: Tale Škorpjonček je star že eno leto, a kaj moremo zato, če smo že spet brali poročilo ŠKUD Akademik za redno letno skupščino.

TRAMVAJ-KOMANDA PRED AKADEMIKOM: V ljubljanskih avtobusih so zamenjali tablice z opozorili v slovenskem jeziku, Akademik pa izpred vrat ni snel plošče, kjer beremo prava čuda — prevode naslova njihovega društva. Seveda tudi omarica plesnega kluba še vedno čaka, da — splesni!

EKONOMISTOM V POUK: Friday pomeni v angleščini petek in ne četrtek. (Urnik uradnih ur na pododboru IAESEC).

PREŽVEKOVANJE: Zvedeli smo, da pravniki doslej še niso prebavili variacij. Kaj, ko bi pristopili k smotrnejšim opravilom?

SOFIZEM? NITI NE! V Tribuni je zapisano — Študij je družbeno potrebno delo. V redu, strinjamo se. Kaj pa plačilo zanj? Štipendije?! A-a.

(LIBERTÉ) É G A L I T É (FRATERNITÉ) — gesla francoske revolucije so tuja našim absolventom. Eni gredo pogledat grške razvaline, drugi Švajca visoke gore, tretji pa gredo pogledat na uro v zvoniku v Spodnjem Kašlju. Ni vsak za vse!

TRIBUNINO SONCECE JE ZAKRIL TEMAN OBLAČEK: Zanesljiv znak, da počitnice niso daleč.

ŠOPEK ZA...

Alenko in Boruta

Sobotni razgovor pred poročno dvorano na Magistratu z ALENKO JURMAN, študentko 2. letnika kemije in biologije na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo, ter BORUTOM JENKOM, absolventom elektrotehniške fakultete, se je začel s stavkom:

»Bala sva se, da bova morala odgovarjati za Tribuno,« je z nasmehom rekla Alenka. Prinesli so nam kozarce in nazdravili smo študentskemu paru.

»Kako sta si zamislila bodočnost?«

»Čisto po študentsko. Zaenkrat nimava še ničesar...«

»Nimata še stanovanja?«

»Stanovala bova pri nevestinih starših, ko pa bova končala študij, bova mislila še na kaj drugega...«

»??!«

»...da, tudi na potomstvo!«

»Kaj sta »planirala« za dneve po poroki?«

»Privoščila si bova nekaj brezskrbnih dni.«

»Na snegu?«

»Nisva še še zatrdno odločila.«

Ženin je podržal roko v zraku, da bi se prepričal, če se mu nekaj minut pred sprejemom obročka res tresejo roke, ali pa se mu to le dozdeva, nevesta pa si je podrgnila roke, kajti sobotno jutro je prineslo mraz tudi v čakalnico Magistrata.

Izpraznili smo kozarce do dna in mlademu študentskemu paru še enkrat zaželeli srečo in razumevanje v skupnem življenju.

Ko sta vstopila v poročno sobo, so se vrata za njima potihoma zaprla. T. M.

Vedno več honorarjev

Število honorarnih zaposlitev med študenti narašča vsak mesec. O tem pričajo blagajniški izdatki pisarne honorarnih študentskih zaposlitev, pa tudi dolge vrste študentov, ki ob uradnih urah čakajo na izplačila. Sodijo, da bo največje število honorarno zaposlenih študentov v januarju, potem pa bo to število začelo — kakor vsako leto doslej — upadati.

V oktobru lanskega leta so tu izplačali okrog 13 milijonov dinarjev, v novembru 18, v decembru pa kar 20 milijonov dinarjev.

Večino zaposlitev si študentje poiščejo sami, le redko pa podjetja pošljejo ponudbe tudi na univerzitetni odbor oziroma komisiji za honorarne zaposlitve. Posamezniki sprašujejo po študentih, ki bi bili pripravljeni inštruirati dijake, večino ponudb, ki jih naslovijo razna podjetja, pa študentje hitro razgrabijo.

Organizacija te službe na naši uninverzi je še zelo slaba. Potrebno bi bilo ustanoviti poseben oddelek za informacije in zbiranje ponudb. Nesistematični način obveščanja o možnosti študentskih uslug v tisku in radiu pa otežkoča tekoče poslovanje.

Pohorski heroji — odlikovani

Strojniška ŠDB »Pohorski heroji« je bila za svoje lanskoletne uspehe pri delu na avtocesti odlikovana z ordenom dela z zlatim vencem. To je že četrto odličje te brigade poleg priložnostnih odlikovanj kot so zlata plaketa, trak revolucije in druga.

Brigada je bila odlikovana ob zaključku del na avtocesti, sestavljali pa so jo študentje iz skoraj vseh naših republik. Tem se je pridružilo tudi nekaj tržaških Slovencev.

Brigado »Pohorski heroji« so odlikovali tudi za pomoč porušenemu Skopju.

L. VUGA

Domžale: neizkoriščeni kadri

Delo domžalskega študentskega kluba bo znova zaživelo. V januarju in februarju bodo organizirali več zabavnih prireditev, kakor tudi literarni večer v Domžalah in drugih krajih občine. Pripravljajo tudi Prešernovo akademijo na temo Prešeren in svetovna revolucionarna poezija.

Člani kluba so si zadali za nalogo analizirati vprašanje kadrov v občini, skupno s sindikalnim svetom občine pa bodo pregledali dosedanji sistem štipendiranja. V delovnih organizacijah je politika štipendiranja nenačrtna, čutiti pa je tudi odpor vodilnih kadrov do mladih strokovnjakov. Ugotovili so že, da je zato uvajanje novih kadrov v občini prepočasno, ti pa so na svojih delovnih mestih slabo izkoriščeni.

Študentje so predlagali, da bi v občini ustanovili občinsko komisijo za kadre in štipendiranje.

F. GERBEC

Tehnološke igre

V dneh od 15. do 30 aprila bodo v Tuzli tradicionalne Tehnološke igre, ki jih letos prireja tehnološka fakulteta tega mesta. Povabili so k sodelovanju tudi študente fakultete za naravoslovje in tehnologijo ljubljanske univerze, ti pa so v prejšnjem tednu že odposlali seznam prijav za posamezne športne panoge. Tekmovali bodo v rokometu, košarki, odbojki, namiznem tenisu in šahu. Ljubljančani pa so predlagali, da bi priredili še turnir v malem nogometu. Če bodo njihov predlog prireditelji sprejeli, bo aprila odpotovalo v Tuzlo 67 študentov fakultete za naravoslovje in tehnologijo.

Skupščina Akademika

Nocoj bo v dvorani kluba poslancev redna letna skupščina Akademika. Udeležili se je bodo člani vseh Akademikovih umetniških skupin.

Najbolj zanimiva bo najbrž razprava o finančnem pravilniku Akademika na podlagi osnutka, ki bo dan v široko razpravo. Po tem pravilniku naj bi posamezne umetniške skupine imele posebno blagajniško poslovanje, del pridobljenih sredstev pa naj bi se stekal v skupno blagajno Akademika.

Na skupščini bodo podali še statistični in vsebinski pregled dela zadnjih dveh let ter razpravljali o perspektivah društva.

Pripravljalni odbor bo predlagal tudi spremembo organov tega študentskega kulturno-umetniškega društva.

Prepočasno vračanje posojil

Sklad za posojila študentom je letos obremenjen za 3.600.000 dinarjev. Vrednost sredstev sklada pa znaša en milijon dinarjev več. Na skladu menijo, da je letos obremenjenost le prevelika, zato so začeli z akcijo za vrnitev posojenih sredstev.

Toda čeprav so poostrili kriterije, je le malo verjetno, da bodo sredstva že v kratkem času zbrali. Četudi gre za kratkoročna brezobrestna posojila do 20.000 dinarjev (pravilnik določa šestmesečni, v izjemnih primerih z opravičilom pa devetmesečni rok za vračanje posojila), nekateri študentje tudi po štirih letih še niso vrnili izposojene vsote, niti se niso opravičili za zakasnitev. 61 takih dolžnikov bodo predali disciplinski komisiji na fakultetah, če pa to ne bo uspelo, bodo denar sodno izterjali.

Po podatkih je največ posojilojemacev med študenti FNT, največ pa dolgujejo in odlašajo z vračanjem posojila tekstilci.

Sprejem novincev

Kapaciteta medicinske fakultete naj se podredi potrebam po novem kadru, ne pa obratno. To je bila osnovna ugotovitev svobodne katedre, ki je bila pretekli četrtek pod naslovom »Sprejem novincev — medicincev« v predavalnici interne klinike.

Zaradi neprimerno izbranega časa je bila udeležba študentov dokaj slaba. Docent dr. Kališnik je poslušalce seznanil z rezultati, ki jih je ugotovila posebna komisija, ko je z dvema testoma — preizkus znanja naravoslovnih ved in psihološki test — analizirala generacijo študentov, ki se je vpisala na fakulteto po sklepu izvršnega sveta o numerusu claususu.

V razpravi so ugotovili, da se je način sprejemanja s preizkusom znanja pokazal za pravilnega, kljub temu pa mora v bodoče fakultetna uprava poskrbeti, da se kapacitete fakultete povečajo zaradi večjega števila slušateljev.

S. RUTAR

FNT: razprava o statutih

Na oddelku za montanistiko in na oddelku za fiziko in matematiko so že razpravljali o slabostih in pomanjkljivostih starega statuta fakultete. Razprave so bile v okviru zbora volivcev, ki pa ga morajo študentje na fakulteti za naravoslovje in tehnologijo sklicati še na ostalih treh oddelkih.

Na razpravah so v glavnem govorili o spremembah učnih programov, o prilagoditvi učnih programov potrebam industrije in o vprašanju absolventskega staža.

Zbora volivcev se je na oddelku za fiziko in matematiko udeležilo okrog 50 študentov od 150 vpisanih, na oddelku za montanistiko pa polovica vseh študentov na tem oddelku.

Sneg do spomladi?

Ko v našem mestu zapade sneg, se pojavi tudi vprašanje, kdo je dolžan poskrbeti za čiščenje mestnih ulic. Za prebivalce Ljubljane so te dolžnosti precizirane v odlokih mestnega sveta in drugih aktih.

Sneg pa zapade tudi v Študentskem naselju in danes, skoraj po dveh mesecih poti v naselju kažejo kaj klavrno podobo. Poti med posameznimi bloki so študentje sicer shodili, sneg pa je poledenel in koraki so negotovi.

Vprašali smo referenta za ceste pri občinski skupščini Ljubljana Vič-Rudnik, zakaj uslužbenci komunale niso takrat, ko je zapadel sneg, plužili poti v naselju. Pojasnil nam je, da se poti med bloki ne smatrajo za ceste 4. reda, niti za občinske ceste. Čiščenje teh poti spada v pristojnost stanovanjskih skupnosti. V našem primeru v pristojnost Študentskega naselja. Smatrajo jih za pločnike, ki so jih v mestu dolžni očistiti hišniki.

Referent je poudaril možnost, da bi se glede pluženja uprava naselja domenila z občinsko skupščino, ker v samem naselju nimajo primernega orodja za odstranjevanje snega.

Pluženje s konjsko vprego stane 3000 dinarjev za 1 km ceste.

Ni papirja

Študentje tehniških fakultet v Ljubljani so v zadnjem času zaman spraševali v papirnicah po »paus« papirju. Gre za format A-0 in A-1, ki je v zadnjih dveh mesecih nenadoma pošel. Študentje, ki so štipendisti tovarn, so si ta papir nabavljali iz tehničnih birojev svojih štipenditorjev, drugi pa so se morali poslužiti slabšega papirja, ki nikakor ne ustreza.

Da bi izvedeli kaj več o tem, smo zaprosili Državno založbo Slovenije za pojasnilo in smo z veseljem ugotovili, da so v prvih dneh januarja prejeli večjo količino omenjenega papirja. »Paus« papir jim dobavlja tovarna papirja Radeče (pri Zidanem mostu), dobave pa so vezane na letno pogodbo. Zdaj so jim dobavili večjo količino papirja s širino 68 cm. V Državni založbi menijo, da se bodo lahko že kmalu preskrbeli s papirjem širine 135 cm.

Povedali so tudi, da ostane cena za meter »paus« papirja še nadalje nespremenjena: 80 dinarjev.

Sedemdeset let Tončke Maroltove

10. januarja je dopolnila 70 let Tončka Marolt — ime, ki pomeni v slovenski folklorni umetnosti obsežen opus pionirskega dela na področju zapisovanja in zbiranja narodopisnega blaga.

Ime Tončke Maroltove, dolgoletne mentorke folklorne skupine »France Marolt«, pa je tudi tesno povezano s študentsko mladino, Akademikom in številnimi nastopi folklornih skupin doma in v tujini.

»Kdo vas je seznanil in navdušil za folklorno umetnost?«

»Moj pokojni mož. Bil mi je odličen svetovalec in dober prijatelj.«

»Katerega dogodka iz svojega življenja se najbolj spominjate?«

»Mnogo sem doživela. Bili so to hudi in lepi trenutki. Vso radost in zadoščenje mi pravzaprav danes nudijo moji fantje in dekleta,« je rekla Tončka Maroltova in se ozrla po folkloristih Akademika, ki so ji na rojstni dan pripravili intimen večer.

»Kako se počutite, ko stopati v 71. leto?«

»Danes bolj slabo — že ves dan praznujem — sicer pa odlično. Tega pa ni treba zapisati...«

»Kaj pričakujete od svojega dolgoletnega mentorstva?«

»Da bom svojega konjička kmalu izpregla!« Tadej Munih

tribuna

Tribuna – list slovenskih študentov – Izdaja Univerzitetni odbor ZSJ – Ureja uredniški odbor – Glavni urednik Drago Mirošič – Odgovorni urednik Peter Jambrek. – Uredništvo in uprava Tribune: Poljanska 6 II – Telefon 30-123. Tekoči račun 600-14-608-72 – Letna naročnina 400 dinarjev – posamezni izvod 20 dinarjev – Rokopisov in fotografij ne vračamo. Tiska Časopisno podjetje »Delo«, Ljubljana, Tomšičeva 1, telefon 23-522. Poštnina plačana v gotovini.